

Mendelova univerzita v Brně

Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

Legalizace marihuany jakožto řešení drogového konfliktu v Mexiku

Diplomová práce

Autor: Bc. Daniel Toufar

Vedoucí práce: Mgr. Martin Hrabálek, Ph.D.

Brno 2016

Poděkování

Touto cestou bych chtěl velice poděkovat Mgr. Martinovi Hrabálkovi, Ph.D. za vedení práce, cenné rady, doporučení a připomínky k jejímu obsahu poskytnuté během zpracování Diplomové práce. Dále bych chtěl poděkovat své rodině a přátelům, bez jejichž podpory by dokončení této práce nebylo možné.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma Legalizace marihuany jakožto řešení drogového konfliktu v Mexiku vypracoval samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědom, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně, 15. května 2016

.....
Podpis

Abstrakt:

Toufar, Daniel: *Legalizace marihuany jakožto řešení drogového konfliktu v Mexiku.*

Diplomová práce, Brno 2016

Tato diplomová práce se zabývá problematikou legalizace marihuany jako možném způsobu řešení konfliktu v Mexiku. Práce využívá nabídkové a poptávkové metody odhadu velikosti drogového trhu, komparativní analýzu již stávajících studií věnující se této problematice a analýzu dostupných indikátorů k určení úspěšnosti represivní strategie. Hlavním cílem práce je určit možné dopady legalizace marihuany na příjmy mexických kartelů, úroveň násilí v zemi a v neposlední řadě sociální implikace, které jsou s ní spojeny. Práce rovněž sleduje historický vývoj globálního přístupu k řešení drogové problematiky se zvláštním důrazem na evoluci politického diskursu v legalizační otázce v USA a Mexiku, kteří důsledky spojené s drogami vzájemně sdílejí.

Klíčová slova: Mexiko, Velikost drogového trhu, legalizace, marihuana, obchodování s drogami, kartely, násilí, válka proti drogám/ boj proti drogám, strategie

Toufar, Daniel: *Legalizing marijuana as a solution to the drug conflict in Mexico.* Diploma thesis, Brno 2016

This thesis deals with the topic of marijuana legalization as a possible way of resolving the conflict in Mexico. The paper uses demand and supply methods to estimate the size of the drug market, a comparative analysis of existing studies dealing with this issue and analyze the available indicators to determine the success of repressive strategies. The main objective is to determine the possible impact of legalizing marijuana on revenue of Mexican cartels, the level of violence in the country, and finally the social implications that are associated with it. The paper also outlines the historical development of a global approach to the drug problem with a particular emphasis on the evolution of the political discourse on the issue of legalization in the US and Mexico which have been sharing the consequences associated with drug trafficking.

Key words: Mexico, The Size of Illicit Drug Market legalization, marijuana, drug trafficking, cartels, violence, war on drugs/fight against drugs, strategy

Obsah

1	Úvod.....	7
2	Cíle a metodika práce.....	9
3	Drogová historie:	12
4	Nelegální obchod s drogami a drogová kriminalita:.....	13
	Vývoj vztahu mezi užíváním drog a kriminalitou	13
	Tzv. model „zotročení“ (lékařský model).....	14
	Model predispozice (kriminální model).....	14
	Model intenzifikace (zesílení).....	14
	Drogová kriminalita.....	15
	Primární drogová kriminalita	15
	Sekundární drogová kriminalita.....	15
5	Drogová politika a přístupy k drogovému obchodu:	17
	5.1 Prohibice:.....	17
	Dekriminalizace a depenalizace:	18
	Harm reduction- (Politika minimalizace škod)	19
	Legalizace.....	20
6	Mezinárodní kontrola drog	22
7	Konvence OSN o kontrole drog.....	23
	Úmluva o psychotropních látkách 1971	24
	Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látky 1988....	24
	Seznamy pod konvencemi OSN	26
	Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látky 1988....	27
8	Vývoj politik týkajících se marihuany na území USA	27
	Washingtonská iniciativa 502.....	30
	Colorado – Dodatek 64.....	31
	1.1 Federální versus Státní právo.....	31
9	Válka proti drogám- analýza současného modelu	34
	Dílčí shrnutí	44
10	Velikost drogového trhu.....	45
	Nabídkový přístup	46
	Poptávkový přístup	48
	Celková spotřeba USA	49
	Podíl mexické marihuany na americkém trhu	51

Velkoobchodní cena marihuany	52
Příjmy kartelů z marihuany	53
11 Aktéři drogového konfliktu	56
Drogové kartely	56
Postoj Mexika a Latinské Ameriky k otázkám legalizace.....	60
Americký postoj k legalizační otázce	66
Vliv legalizace na násilí drogových kartelů	68
Chudoba a možné sociální dopady legalizace	71
12 Závěr.....	75
13 Zdroje	78
15 Seznam zkratk	90
16 Seznam Grafů.....	91
17 Seznam tabulek	92
18 Přílohy:	93

1 Úvod

Nedávný nárůst násilí v Mexiku byl dramatický, zatímco od počátku 21. století do roku 2007 počet násilných smrtí kontinuálně klesal, s nástupem Felipe Calderona do úřadu prezidenta byla spuštěna vlna násilí, jež sužuje zemi dodnes. Dosavadního vrcholu dosáhl počet násilných smrtí v letech 2010 a 2011, kdy hodnoty reportované vládními i nevládními organizacemi přesáhly 12 000, představující ekvivalent pro více než 23 smrtí na 100 000 obyvatel.(Heinle, Ferreira a Shirk 2016) Tento děsivý stav je navíc umocněn ritualizací, jež je charakteristická dekapaticemi, kastracemi, mučením či atentáty na novináře a politické představitele, což z pochopitelných důvodů vzbuzuje nechtěnou světovou pozornost, a především pak, pozornost organizací zkoumající lidská práva. Celá řada akademiků, politiků či jiných odborníků dává za vinu stávající stav špatně zvolené strategii boje, jež je postavená na represivně-prohibičním modelu, snažícím se eliminovat nabídku drog a prosazovat vůči kartelům militarizovaný postup. V posledních letech i na základě stávajícího bezúspěšného stavu jsme svědky zkoumání celé řady alternativních přístupů, ve snaze o nalezení strategie, jež by tento problém mohla řešit účinněji.

„Poptávka po nelegálních drogách vytváří lukrativní trhy pro mexické kartely.“

Prohlásila tehdejší ministryně zahraničních věcí USA Hillary Clinton v roce 2009, poukazujíc na fakt, že americká poptávka je hlavní příčinou násilí v Mexiku.(Lander 2009)I přesto, že toto tvrzení argumentuje ve prospěch politik snižování spotřeby drog v USA, některé studie tvrdí, že v průběhu příštích 5 let je jen velice málo pravděpodobné, že dojde v USA ke snížení spotřeby, která by výrazněji pomohla Mexiku.¹ (Reuter 2010:136)

Jakkoliv tyto řádky adresují špatnou zprávu pro situaci Mexika, stále je minimálně jeden přístup, který může představovat zajímavou alternativu.

¹ I přes souhlas s výše uvedeným závěrem někteří autoři pochopitelně poukazují, že toto tvrzení neznamená, že by nemělo cenu, spotřebu snižovat. Zvláště u těžkých uživatelů je to dokonce nutnost, ovšem tento přístup přináší výsledky až po dlouhé době. (Kilmer, Caulkins a Bond 2010: 1)

Předkládaná diplomová práce se zabývá problematikou legalizace marihuany jakožto možného instrumentu k řešení drogového konfliktu v Mexiku. Otázka legalizace jako volby správného přístupu k obchodu je na stole již po několik desetiletí, přičemž je však nutné podotknout, že mezi všemi sférami odborníků tato debata nadále rozpoutává vášně. Změnila se však jedna věc, od stolů v restauračních zařízeních a kavárnách se diskuze přesunula k stolům jednacím a na půdu legislativních orgánů. S vědomím, že současné přístupy řešení drogového problému v Mexiku selhaly a v prostředí, kdy referenda ve 4 amerických státech schválila legalizaci marihuany, přičemž podobný trend lze spatřovat i v Latinské Americe obecně, je proto na místě, zkoumat tento přístup a jeho možné dopady v prostředí Mexika. To samotné trpí současným modelem, jak již naznačily předchozí řádky pravděpodobně nejvíce. Za prezidentské období Felipe Calderona se odhaduje, že ve Válce proti drogám zemřelo více než 60 000 lidí, přičemž jeho následovník Enrique Peña Nieto i po určité změně strategie boje dosahuje jen těžko hmatatelných výsledků. Země je tak i nadále sužována drogovým násilím, jež zapříčiňuje naprostý rozpad státní správy na některých územích, který je charakteristický neschopností prosazování práva, korupcí a celkově alarmující bezpečnostní situací. Je zřejmé, že bez podpory zvenčí Mexiko není institucionálně vybavené, aby organizovanému zločinu mohlo čelit. Legalizace je instrument, ke kterému většina mexických představitelů vzhlíží a doufá, že bude tou správnou odpovědí.² Tu ale nelze přijmout unilaterálně, respektive by neměla v takové podobě potřebné důsledky. Nakolik je legalizace schopna paralyzovat zisky drogových kartelů? Jakou by měla mít podobu? Je vůbec reálné, aby se v následujících letech stala přetrvávající drogovou politikou? To jsou některé otázky, na které se práce pokusí odpovědět.

² Bývalý mexický prezident Vicente Fox vnímá legalizaci všech drog na všech stupních jakožto nejjednodušší a zároveň nejúčinnější způsob, jak úspěšně bojovat proti drogovým kartelům. Podobnou rétoriku používá i bývalý ministr zahraničí při jeho prezidentském mandátu Jorge Castañeda. Další z dnes již bývalých prezidentů Felipe Calderon byl v názorech na legalizaci daleko obezřetnější, nicméně i dodal, že legalizace by měla být tématem diskuze.

2 Cíle a metodika práce

Obchod s drogami se po vystřídání kolumbijských kartelů v majoritní pozici na straně nabídky týká především kartelů mexických, tento fakt koresponduje se slovy Národního úřadu pro kontrolu obchodu s drogami (*Drug Enforcement Administration*), dále jen DEA, který charakterizuje mexické kartely jako sofistikované organizace nejvlivněji a nejrozsáhleji působící v drogovém obchodu na území USA. Tyto organizace jsou hlavním dodavatelem heroínu, metamfetaminu, kokainu a hlavně marihuany. Kartely jsou zodpovědné za extrémní násilí sužující Mexiko, neboť rozdmýchávají mezi sebou válku o lepší pozice a útočí na politické představitele i nevinné civilisty. V současné době jsou i hrozbou domácí bezpečnosti USA a jejich profit je primárně tvořen umístěním drog na americké ulice. (*National Drug Threat Assessment 2015:9*)

Kvantifikovat tyto příjmy či určit jejich podíl z jednotlivých drog je pochopitelně více než složitý úkol a jednotliví autoři se ve svých odhadech poměrně razantně liší. Bývalý mexický ministr zahraničí Jorge Castañeda na konferenci Ending the Global War on Drugs, pod hlavičkou institutu Cato, na toto téma řekl: „že odhady podílu příjmů plynoucích z marihuany se pohybují od 8% či 9% až k 60%, což ve výsledku znamená, že nikdo neví, o čem mluví.“ (Castañeda 2011)

Hlavním cílem autorovy práce je se při nejlepší snaze pokusit zjistit, jakým způsobem může ovlivnit legalizace marihuany v USA na federální úrovni zisky drogových kartelů. První výzkumná otázka tedy zní: „*O kolik může potenciální legalizace na federální úrovni v USA snížit příjmy plynoucí z drogového obchodu?*“

Pro potřeby práce je nutností analyzovat odhady zmíněné výše a nejlépe nabídnout i vlastní. Dílčím limitem tohoto úkolu je ne vždy dokonalá dostupnost dat, jež plyne ze samotné nelegální povahy drog. Informace v podobě zadržených zásilek drog, vymýcených hektarů či například velikosti drogového trhu jsou založeny na odhadech, neboť z pochopitelných důvodů k této problematice neexistuje zcela oficiální datová základna. Jednotlivé údaje tudíž nejsou vždy konzistentní, dochází ke změnám metodiky a je snadné tato data misinterpretovat.

Pro správnou interpretaci odlišností, ale i pochopení rozličných trendů je využita celá řada literárních pramenů. Esenciálními jsou pro tuto část práce publikace z americké instituce RAND, které přispívají významnou měrou k vytváření metodologie odhadů velikosti drogových trhů. Avšak s vědomím, že jednotlivé zprávy a především jejich závěry mohou být zatíženy normativními stanovisky navázanými na způsob jejich financování či politického přesvědčení, a vzhledem k faktu, že otázka drogového problému v regionech obou Amerik má multilaterální přesah, je zapotřebí poskytnout názory a analýzy z mexické strany. Tuto úlohu poskytuje práce vydaná mexickým institutem IMCO, jíž mají na svědomí Alejandro Hope a Eduardo Clarke. Jejich publikace *Si los vecinos legalizan*, nepředstavuje metodologicky odlišnou alternativu, neboť de facto imituje zprávu RAND, přesto však časový rozdíl, který ruku v ruce nabízí i aktuálnější data a trendy, může vést k odlišným závěrům. Sekundárně se touto problematikou zabývají i práce pod hlavičkou OAS (Organizace amerických států), což ve výsledku představuje hlavní portfolio zdrojů k dosažení co největší objektivity autora a dopřát práci náhled jak z americké, tak mexické, potažmo latinskoamerické strany.

Autor se na základě jejich metodologických poznatků s využitím nabídkové a poptávkové metody určení velikosti trhu pokusí tyto příjmy kvantifikovat a na základě komparativní metody analyzovat jak validitu výsledků, tak měnící se dynamiku drogového trhu v USA.

Další výzkumnou otázkou, na kterou se práce pokusí odpovědět, je: „*Jakým způsobem může legalizace ovlivnit úroveň násilí v zemi?*“

Odpověď na tuto otázku je těžko měřitelná, neboť je de facto nemožné odlišit jednotlivé druhy kriminality, potažmo násilí spojené s tou či onou drogou, ergo velice pravděpodobně dochází k určitému překrytí mezi násilím teoreticky spojeného s marihuanou či například kokainu. Autor v této části bude rovněž sledovat vývoj hodnot násilí reportovaných po roce 2012, tento rok není podstatný jen tím, že startuje období Peňi Nieta v úřadu prezidenta Mexika, ale je i rokem, kdy byly úspěšně odhlasovány iniciativy v amerických státech Colorado a Washington. Dílčím předpokladem autora je, že pokud má mít legalizace marihuany na federální úrovni nějaký dopad na úroveň násilí v tranzitní zemi, alespoň částečně se projeví tento dopad i skrze státní iniciativy v USA.

Poslední výzkumnou výzvou je pokusit se uchopit sociální implikace spojené s drogovým fenoménem. Jinými slovy vystihnout možné důsledky potenciální legalizace pro nejchudší části obyvatelstva, která je na drogový obchod navázaná. Metodologické obtíže se promítnou i v této části, neboť je při veškerých zdrojích a nejlepších úmyslech autora nemožné do těchto vztahů proniknout. Autor tak spíše nastíní možné příčiny napojení farmářů na drogové kartely a promítne stávající sociální programy, jež se snaží životní úroveň v Mexiku zvyšovat.

Třetí výzkumná otázka tedy zní: „*Jaké jsou příčiny napojení farmářů na drogové kartely a jak k této situaci přistupuje mexická vláda?*“

Práce kromě již zmíněných metod využívá empiricko-analytického přístupu, který klade důraz na neutrální postoje vůči studovanému předmětu a zkoumaným jevům ve snaze o dosažení co možná neobjektivnějšího výsledku. (Říchová 2002: 19) V rámci zkoumání vývoje názoru jak na straně USA, tak Mexika, popřípadě Latinské Ameriky bude rovněž využita obsahová analýza textu, byť autor nejeví ambice tuto část práce zkoumat zevrubněji, jak by si žádala.

Vzhledem k interdisciplinárnímu charakteru drog obecně, kdy tento fenomén je předmětem bádání několika skupin a své mají říct politici, ekonomové, právníci, sociologové, epidemiologové či lékaři, z nichž každá skupina na něj nahlíží rozdílně, uchopit problém komplexně, se tedy jeví jako nemožný úkol. Vzhledem k limitujícímu faktoru v podobě rozsahu této práce se proto autor bude zabývat především pohledy politicko-ekonomickými s letmou zmínkou i k právním souvislostem, neboť pro potřeby práce musí být tato stránka aspoň nastíněna. Autorovou motivací pro sepsání této práce, bylo pokračování v tématu, jemuž se zabýval i při zpracování bakalářské práce, otázka legalizace jako možného alternativního řešení se již tehdy nabízela jako prostor pro další výzkum.

3 Drogová historie:

Problematika užívání drog³, jak je popisována hlavně ze strany médií, není zdaleka novodobá záležitost. Při troše zjednodušení by se dalo tvrdit, že je stará jako lidstvo samotné. Toto tvrzení se týká především halucinogenních drog, jež pro vizionářské schopnosti, které poskytovaly uživateli, byly uctívány v tehdejší společnosti jako božstva. Tyto takzvané psychedelické drogy byly využívány při obřadech, k přivolávání extatických stavů nebo při jiných náboženských a magických rituálech. (Jennings 1968), (King County Bar Association 2005:2)

Čínský císař Shen Neng zmiňuje využití rostliny konopí (*Cannabis indica* nebo *Cannabis sativa*) již v 2737 př.n.l.. V ostatních kulturách tomu bylo podobně. V 8. století před Kristem, Asyřané užívali konopné deriváty jako je hašiš nebo marihuana a o tři století později užívali stejné látky Skythové. Indie je dlouhodobě označována jako halucinogenní stát, kde deriváty slouží jako pomůcka k dosažení duchovní rovnováhy. Nelze také pochopitelně opomenout léčebné účinky, jež drogy mohou v některých případech nabízet. (Jennings 1968)

V prostředí Mexika existují první zmínky o drogách již v Předkolumbovském období i přesto, že během Conquisty se jeden z předních dobyvatelů Hernán Cortéz snažil tyto písemné dokumenty zničit. Španělští dobyvatelé se tímto snažili zaútočit především na pohanské rituální aktivity, kterými Aztékové hovořili se svými bohy. Mezi rostliny, které bývaly používány, patří například povijnice (*Rivea corymbosa*), jejíž semínka mají podobné účinky jako LSD. (Jennings 1968)

³ Termínem drogy v teoretické části práce a jejím obecném rozměru o drogách, autor označuje obchodovatelné opiáty klasického opia, přírodní stimulační drogy (kokain či jeho variace „crack“) a pochopitelně v drtivé většině kanabis a jeho deriváty (marihuana a hašiš), kde hlavní pozornost bude věnována, jak již název práce napovídá marihuaně. (Šmíd a Kupka 2011: 167)

Na území USA se konopí dostalo s prvními osadníky již v roce 1611, v koloniálním období z ní byl významný exportní artikl v podobě konopného vlákna, jehož důležitost byla natolik vysoká, že pěstování bylo posléze zákonem (1619) vyžadováno ve Virginii. Ve stejné zemi se společně s Pensylvánií a Marylandem používalo jistou dobu jako legální platidlo. V literatuře je zdůrazňován význam drog jako nevědomého symbolu strachu většinové společnosti. Takto byli například spojováni Číňané s opiem v Americe či v Kanadě, Mexičané s marihuanou nebo černí Američané s kokainem.⁴ (King County Bar Association 2005:11)

4 Nelegální obchod s drogami a drogová kriminalita:

Nelegální obchod s drogami představuje již po desetiletí nejvýznamnější artikl, který se zdánlivě vyznačuje mezinárodností, profesionalitou, konspirací a zdánlivě neomezenými finančními prostředky. Produkce, obchod a odbyt probíhají na takové kriminální úrovni, že musíme hovořit o typické organizované kriminalitě. Němec dále dodává, že kriminální zisky se stávají čím dál tím nebezpečnější, neboť jsou na jedné straně investovány do různých legálních obchodů, na straně druhé představují veliký potenciál pro korumpování vlád a tím posilování své moci. (Němec 1995:82)

Vývoj vztahu mezi užíváním drog a kriminalitou

Vztah mezi užíváním drog a kriminalitou je předmětem mnoha studií, přičemž je více než patrné, že charakter tohoto vztahu je často determinován kulturním prostředím, ve kterém je popisován a názor na něj se mezi odborníky i obory liší. Štefunková 2011 ve své odborné stati „*Drogy a kriminalita – jaký je mezi nimi vztah?*“ cituje amerického sociologa Ericha Goodeho, který rozděluje tuto problematiku do tří modelů.

⁴ Zábranský dále uvádí, že nejhorší vlastností drog podle amerických moralistů 19. století bylo, že díky nim příslušníci jiných ras sváděli mladé bílé ženy. (Zábranský 2003:53)

Tzv. model „zotročení“ (lékařský model)

Model, který dominoval převážně do 70. let minulého století, vychází z toho, že v zásadě bezúhonní jedinci se vlivem nepříznivé životní situace dostávají k užívání návykových látek. Nelegální povaha drog pak nutí tyto uživatele páchat trestnou činnost. Tato teorie rovněž operuje s hypotézou, že pokud by závislost byla posuzována jako nemoc a drogy by byly legální (a tedy i méně drahé), tyto osoby by se nemusely uchýlovat k trestné činnosti jako k prostředku k jejich získání. (Štefunková 2011)

Model predispozice (kriminální model)

Představuje teorii vzniklou mezi 50. a 60. lety v USA. Její zastánci Gottfredson a Hirshi (taktéž zakladatelé tzv. obecné kriminální teorie) naopak nevnímají uživatele drog jakožto jedince, kteří by páchali trestnou činnost v důsledku své závislosti nebo životní situací. Užívání drog a kriminalita jsou v tomto modelu považovány jako sociální deviace jedince, ke kterým je pachatel predisponován. *„Spojitost mezi drogami a kriminalitou existuje, protože kriminálníci jsou deviantní antisociální osoby, které mají predispozice pro oboje – páčání trestné činnosti i užívání drog – a protože pachatelé a uživatelé jsou ty samé osoby“* (Goode 2008:353), (Štefunková 2011 :158)

Podle modelu jsou tyto dimenze nejenže korelovány, ale vlastně představují jedno chování. Predispoziční model je v rozporu s ostatními modely v otázkách legalizace, která by dle něj nic nevyřešila, neboť užívání i kriminalita přináší jedincům stejný požitek. (Gottfredson a Hirshi 1990: 41), (Štefunková 2011)

Model intenzifikace (zesílení)

Nejmladší teorii představuje tzv. model intenzifikace, který do jisté míry tvoří kritickou revizi a syntézu obou výše uvedených modelů. Stoupenci tohoto přístupu nevyklučují, že užívání drog a páčání trestné činnosti vycházejí ze stejných tendencí zapojovat se do ilegálního chování, avšak zároveň užívání návykových látek určitě zvyšuje počet a závažnost páchané trestné činnosti. Goode zde cituje několik zahraničních studií, ze kterých vyplývá, že období abstinence uživatelů je charakteristické výrazně menším počtem trestných činů, než je tomu naopak. Vzájemný vztah užívání drog a kriminality je jistým způsobem lineární. (Goode 193, Štefunková 2011)

Drogová kriminalita

Podobně jako u vztahu mezi užíváním drog a kriminalitou se názory na samotnou definici a jednotlivé typologie různí, přičemž pochopitelně dochází k celé řadě zjednodušení. Většina autorů operuje s pojmy primární a sekundární drogová kriminalita, jiní tuto terminologii nepoužívají, nicméně v zásadě dochází mezi adiktologickou obcí, co se užívané terminologie týče, ke konsenzu.

Primární drogová kriminalita

Primární drogová kriminalita je v obecné podobě spjatá s nelegálním statusem drogy, ten je určen zákony a regulacemi dané země. Carpentier dodává, že studie zabývající se trestnou činností související s drogami tuto kriminalitu často přehlíží, neboť je již vymezena zákonnou definicí.⁵ (Carpentier 2007)

Sekundární drogová kriminalita

Typologicky bohatší je pro nás kriminalita sekundární a vzhledem ke zkoumání možného omezování prohibičních politik, dost možná podstatnější. Jako pomůcka v tomhle ohledu slouží následující tzv. tripartita P.J. Goldsteina, která drogovou kriminalitu rozděluje na farmakologickou/psychofarmakologickou, ekonomickou a systémovou, přičemž zvláště při prvních dvou typech se tato kriminalita dá dost dobře vztáhnout i na alkohol. Goldsteinův tripartitní rámec i tak nadále zůstává všeobecně užíván při určování typologie drogové kriminality. (Carpentier 2007:2), (Goldstein 1985) Dle Goldsteinovy tripartity nadále rozdělujeme sekundární kriminalitu:

Psychofarmakologické trestné činy- odhadované na šestinu těchto trestných činů, jsou skutky páchané pod vlivem psychoaktivní látky v důsledku jejího akutního nebo chronického užívání. Na základě psychofarmakologického modelu může užívání drog vést k agresivnímu chování a k násilí. Na druhé straně na základě existujících poznatků však nelze tvrdit, že žádná psychoaktivní látka nemá takové vlastnosti, které vedou k páčání trestných činů. Výsledek užívání návykových látek tak tedy závisí na více faktorech⁶ (Ibl 2014:219)

⁵ Splývá s označením, které Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA) označuje jako „trestné činy porušování drogových zákonů.“ (Štefunková 2011:160)

⁶ Ibl 2014:219-220 zde uvažuje například osobnostní faktory nebo vliv prostředí. Některé drogy například heroin mohou potlačovat agresi, nicméně zde je také třeba počítat abstinenční příznaky, které naopak násilí vyvolávají

Ekonomické trestné činy- dle Běláčkové jde asi o jednu třetinu trestných činů. Jedná se o skutky, kdy závislost na užívání finančně nákladné látky vede uživatele k tomu, že začne páchat trestné činy (prodej drog, krádeže, vloupání) s primární motivací získání finančních zdrojů k opatření si takové drogy.⁷

Poslední podskupinu tvoří **trestné činy Systémové**. Podílově tyto skutky zaplňují zbývající polovinu trestné činnosti spojené s drogami (Běláčková 2010:223). Pod tímto pojmem si můžeme představit zejména trestné činy páchané v souvislosti s ilegálním obchodem s drogami jako součástí podnikání při výrobě a distribuci drog. Systémová trestná činnost se pojí s prohibicí, neboť pramení zejména z nezákonné povahy trhu charakterizovaného obrovskými zisky, jehož účastníci se neřídí běžnými zákony podnikání. Zúčastněné strany obchodu se nemají šanci žádným způsobem domáhat svých majetkových práv u centrální autority, která by jim zajistila ochranu.(Běláčková 2010:223)

Neexistuje zde jasné spojení s užíváním drog; obecně není zřejmé, zda drogy (obchod s nimi a jejich užívání) vedou k systémové trestné činnosti či naopak, anebo zda jsou dokonce jen součástí společně sdíleného životního stylu. V každém případě však přítomnost násilí na drogových trzích zvyšuje pravděpodobnost, že se uživatelé drog stanou pachateli nebo oběťmi násilných trestných činů. Existují názory, že velká část drogové trestné činnosti (ve spojení s násilím), vzniká v důsledku působení obchodních sil a reaguje na změny v dynamice poptávky a nabídky na trhu. (Ibl: 2014: 220)

⁷ Ibl k terminologii této části drogové kriminality přidává pojem kompulze, neboť tvrdí, že pachatelé jsou pod vlivem nevyhnutelného stavu závislosti.

5 Drogová politika a přístupy k drogovému obchodu:

Drogová politika v očích mnoha autorů představuje komplexní soubor preventivních, léčebných a sociálních, represivních a dalších opatření uskutečňovaných na strukturální (makro), komunitní (mezzo) a individuální (mikro) úrovni, jejichž konečným cílem je snížit užívání drog a /nebo škody, které jednotlivcům a společnosti mohou nastat. (Lejčková, Mravčík a Radimecký 2014:13)

Během historie se vyvinulo spektrum různých přístupů regulace, ať už ve fázi distribuce, výroby, držení či samotného užívání drog. Hierarchicky je lze považovat za pokračující kontinuum mezi zcela neregulovanými svobodnými trhy a tvrdě prosazovanou a trestající prohibicí. S lehkou nadsázkou lze říci, že oba extrémy mají za následek malou nebo vůbec žádnou regulaci. Existují však přístupy mezi těmito póly. Následující kapitola se pokusí alespoň obecně nastínit jejich stávající typologii a terminologicky ukotvit termíny, se kterými práce pracuje a nabídnout příklady těchto politik v praxi.

5.1 Prohibice:

Je soubor zákonů, které zakazují výrobu, prodej a užívání některých látek s výjimkou velice mála případů jako jsou výzkumné účely či prokazatelně potřebné užívání kvůli zdravotnímu stavu.

Kolébkou prohibice je jak text dále napoví USA, jež každoročně na boj proti drogám vydává ročně miliardy dolarů, když rozpočet pro rok 2016 na tuto politiku činil 27,6 miliard USD. (*National Drug Control Strategy* 2015:5) Prvotním záměrem prohibiční politiky je snížit na co nejnižší úroveň počet uživatelů, ovšem ekonomická teorie tvrdí, že prohibice daleko spíše ovlivňuje prodejce než nákupčího. Když vláda zadrží určitou část drogových zásilek či samotné pašeráky, zvýší tím náklady prodeje drog a tím omezí nabídku při všech cenách. Mankiw ovšem upozorňuje na fakt, že jen málo narkomanů překoná návyk kvůli vyšším cenám, lze tedy očekávat, že poptávka po drogách bude neelastická, přičemž zákaz zvyšuje proporcionálně více cenu, než snižuje užívání. Uživatel, který již za předcházející situace musel krást, aby si opatřil drogu, má momentálně ještě méně prostředků. (Mankiw 1995:125-126)

Dekriminalizace a depenalizace:

Představuje soubor politik, který eliminuje trestní sankce za neoprávněnou spotřebu a držení (hraniční množství, tak slouží k rozlišování mezi skutkovou podstatou distribuce a prodeje drog a přechovávání pro vlastní potřebu). V systému dekriminalizace již nejsou typické tresty odnětí svobody, nicméně taktéž neznamená, že je vše legální. V některých jurisdikcích fungují postihy v podobě pokut nebo vykonáváním veřejně prospěšných prací, zadržené osoby taktéž mohou být předvoláni.⁸(Rosmarin a Ari 2012:12) Jinými slovy dekriminalizace představuje vyjmutí určité formy jednání z působnosti trestního práva a přesun sankcí na pole administrativní.(Zábranský 2005:23) Politika dekriminalizace ovšem není globálně paušální, tudíž v některých místech držení či užívání pro osobní potřebu není trestáno vůbec a pokuty či jiné postihy za něj nehrozí.

V literatuře se termín dekriminalizace často zaměňuje s termínem **depenalizace**, ta je definována jako zmírnění postihu definovaného zákonem, tedy odstranění sankcí s prvkem odnětí svobody. (Zábranský 2005:23)

Příklady těchto typu politiky je ve světě více. V této kategorii můžeme nalézt například iniciativy některých států USA, všechny se ovšem týkají pouze marihuany. Rovněž Mexiko dekriminalizovalo malé množství marihuany -5 gramů, aby uvolnilo ruce soudům, jež musí řešit závažnější delikty. Taktéž je v Mexiku dekriminalizováno držení 50 mg heroinu, 500 mg kokainu či 40 mg MDMA (extáze). (Correa, Uprimny a Chapparo 2016: 33)

Nejzajímavější je však dekriminalizační příklad Portugalska, které explicitně dekriminalizovalo držení všech drog v roce 2001. To znamená, že i když držení drog již není trestným činem, stále se jedná o správní porušení zákona, jež je sankčně stíháno prostřednictvím pokut nebo veřejně prospěšných prací. Přestupky nejsou řešeny soudně, tudíž dekriminalizace představuje velikou úsporu nákladů spojenými se soudními procesy. Uživatel je povinen se dostavit k tzv. odrazovací komisi od drogové závislosti⁹, drtivé většině jedinců je nakonec proces pozastaven, což ve výsledku znamená, že neobdrží žádný trest. Závislým uživatelům je doporučeno, aby vyhledali léčení, ale jen zřídka jsou sankciováni, když tak

⁸ Typů správních sankcí je celá řada, kromě již výše zmíněných to může být i absolvování výchovných kurzů, nicméně v horších případech například i zabavení řidičského či profesního oprávnění, zákazu vycestování nebo odebrání sociálních dávek. (Rosmarin a Ari 2012:12)

⁹ Každá z 18 provincií v zemi má svoji komisi, jež se skládá z 3 členů z Ministerstev zdravotnictví a spravedlnosti, přičemž člověk nominován Ministerstvem spravedlnosti musí být pochopitelně právní expert. Komise je dále doplněna psychologem a sociálními pracovníky. (Domaslawski 2011:26)

neučiní. Účelem je, aby nastoupili na léčbu dobrovolně. (Murkin 2014:1) Distribuce drog je však i nadále trestná a hrozí za ní trest odnětí svobody v rozmezí 4 až 12 let, což ve výsledku neznamená eliminaci černého trhu. Počáteční obavy z výrazně zvýšené spotřeby drog, se potvrdily při nejlepším částečně, když za 10 od implementace politiky došlo k mírnému nárůstu, i tak je Portugalsko v prevalenci drogových uživatelů pod průměrem EU a tento růst spíše kopíruje trend zvýšení užívání drog v Evropě. Naproti tomu se výrazně snížil podíl obyvatel užívajících heroin a počet jedinců s výskytem HIV. (Domaslawski 2011:27-28)

Harm reduction- (Politika minimalizace škod)

Liberalní přístup, který je spíše jedním z hlavních rysů dekriminalizace, než že by tvořil samostatnou politiku. Jak z názvu vyplývá, cílem této politiky je snížit škody u jedinců a ve společnosti. Hlavní myšlenkou je, že lidé mají právo na bezpečí a podporu, i přestože nejsou připraveni či ochotni se zbavit návyku užívání nelegálních drog. (Wolfe a Csete 2015:1)

Harm Reduction (HR) představuje explicitní strategii a společenské hnutí, jež se vyvinulo ve vztahu k ilegálním drogám a jejich rizikům, které potenciálně vedou k daleko větším škodám. Prostřednictvím preventivních a léčebných intervencí se tyto politiky zaměřují především na rizikové způsoby, jimiž jsou drogy užívány. HR se snaží minimalizovat, omezit či zmírnit riziko život a zdraví ohrožujících infekcí, které se šíří sdílením injekčního náčiní při nitrožilní aplikaci drog a nechráněným pohlavním stykem, jako jsou AIDS a hepatitidy B a C (Kalina 2001)

Mezi postupy snižování rizik patří zajistit přístupy ke sterilním injekcím, léčba s perorálními léky jako metadon a buprenorfin, které jsou podávány pod lékařským dohledem a představují tak substituční léčbu opiátových závislostí s velkou orientací například na heroin. (Wolfe a Csete 2015:1 a Kalina 2001)

Termín Harm Reduction je také používán jako popis opatření, jež snižuje nepříznivé důsledky vynucovacích přístupů drogových politik. Prevalence tohoto přístupu odkazuje na dekriminalizační přístupy v některých zemích EU (Nizozemsko, Portugalsko nebo Česká Republika), nedá se však říci, že by tyto politiky byly jednotným přístupem EU v otázce drogového problému, neboť země jako Švédsko naopak zastává klasický prohibiční model, přičemž dosahuje velice pozitivních výsledků v prevalenci drog, avšak naopak výskyt případu Hepatitidy C je jeden z nejvyšších v Evropě. (Chatwin 2015:4)

Legalizace

Označení režimu, kde produkce i spotřeba je legální, nicméně i zde mohou existovat určitá legální omezení, při jejichž porušení následují sankce, například prodej drog jedincům mladším 21 let nebo užívání látek při jízdě autem.

Za příklad tohoto typu drogové politiky bylo a vlastně stále je považováno Nizozemsko, avšak v literatuře se model, jež měl svoje počátky v roce 1976, kdy uživatelům bylo povoleno držení a prodej až 30 gramů marihuany častěji označuje jako **de facto legalizace**. MacCoun hovoří o příkladu Nizozemí jako o politice, která se neustále vyvíjí. 30 gramů bylo posléze nahrazeno 5 gramy a pochopitelně nejcharakterističtější rysem jsou tzv. coffee shopy, jež byly licencovány k prodeji marihuany v 80. letech. (MacCoun 2010:1)

V letech 2010 a 2012 se zdálo, že přes referenda bude učiněn definitivní krok k plně regulovanému trhu s marihuanou, nicméně se naopak zdá, že Nizozemsko jde ve svých snahách spíše opačným směrem, když turisté přišly o možnost nakupovat v coffee shopech. (Martin 2011) Ze strachu o zastavení přílivu turistů však tato působí spíše formálním charakterem a mnohá města od tohoto nařízení upustilo.

Zemí, jež jako první legalizovala všechny aspekty marihuanového trhu, se stala v roce 2013 Uruguay. V porovnání s velice populárními referendy v amerických státech Colorado a Washington, bylo rozhodnutí legalizovat kontroverzní tím, že vlastně nemělo podporu vlastních obyvatel, když výzkumy veřejného mínění trvale hovořily o zhruba dvou třetinové opozici vůči regulaci konopí. Na druhou stranu legislativní změna nepředstavovala změnu historického přístupu Uruguaje, neboť držení drogy pro vlastní potřebu je dekriminální od roku 1974. (Walsh a Ramsey 2015:2)

Uruguay má bohatou historii státní regulace trhu s alkoholem, přičemž konopí má striktně následovat stejný model. V roce 1931 byla založena státní společnost ANCAP (*The Administración Nacional de Combustibles, Alcoholes y Portland*), která kromě ropných rafinérií zajišťovala monopol v alkoholovém odvětví. Stát se tímto krokem snažil eliminovat nelegální, toxickou či jinak nebezpečnou produkci. Monopolní struktura měla své trvání do roku 1996, i po něm ovšem zůstává alkohol silně regulován, což vytváří pozitivní příklad pro podporu regulace konopí. (Jelsma Blickman a Taylor 2014:58)

Představitelé Uruguaye při konstrukci politiky regulovaného trhu proklamovali, že tato politika má strategii reagující na oblast veřejného zdraví, stejně tak i preventivní krokem vůči ilegálnímu obchodování a násilí s ním spojeným.

Přijatý zákon povoluje domácí pěstování až 6 rostlin, stejně tak kolektivní pěstování v konopných klubech a státně licencované pěstování. Licencování pro pěstování marihuany a jeho monitorování je pak zajišťováno prostřednictvím Ústavu pro regulaci a kontrolu konopí, IRCCA (*El Instituto de Regulación y Control del Cannabis*) a jednotliví uživatelé si mohou obstarat až 40 gramů marihuany měsíčně (10 gramů týdně). (Walsh a Ramsey 2015:9)

Zajímavě je řešena otázka zdanění. Zatímco iniciativy v Coloradu a Washingtonu vnímaly možnost dalšího zdroje příjmu státních rozpočtů v podobě zdanění marihuany jako silný argument pro legalizovat, uruguayský zákon nebyl přijat s touto myšlenkou, neboť konopí je od daně osvobozeno a není s ním nakládáno jinak, než s jakýmikoliv jinými zemědělskými produkty. Zdaněn může být pouze jeho prodej, který je předmětem daní z přidané hodnoty. A zatímco jeden z úkolů IRCCA je také pokutování potenciálních komerčních pěstitelů za „variabilní poplatky“, oba kroky jsou vnímány jako instrument k dosažení konkurenceschopné ceny s cenou na černém trhu, nikoliv s maximalizací státního příjmu. (Walsh a Ramsey 2015:9)

I přestože model drogové politiky přijatý v Uruguayi je považován za silně regulovaný, prevalenční hodnoty užívání se v průběhu let zvyšují, když mezi lety 2011-2014 došlo k nárůstu mezi studenty z 12% na 17%, jiné zdroje ovšem uvádějí, že k nárůstu prakticky nedochází či nikterak dramatickému, otázkou tedy je, jestli vyšší hodnoty nejsou způsobeny vlivem odbourání tabuizace. (*Informe sobre Uso de Drogas en las Américas* 2015: 69)

6 Mezinárodní kontrola drog

Následující kapitoly se pokusí znázornit drogovou kontrolu na mezinárodním poli, přičemž právě zde se potkáme s prvotními právními obstrukcemi, které brání přijetí legalizace marihuany jakožto globálnímu politickému přístupu.

Systém pro mezinárodní kontrolu drog se pak vytvářel z obav růstu opiové závislosti během 19. století zejména v Číně a především po opiových válkách.¹⁰ Světové mocnosti se v reakci na stávající situaci setkaly v Šanghaji roku 1909, což dnes můžeme vnímat jako první opravdu mezinárodní setkání. Američané podporující Čínu v prohibiční rétorice nakonec nebyli úspěšní, nicméně toto setkání vytvořilo půdu pro opiovou konvenci v Haagu 1912, kde již obchod s opiem byl omezen. (Collins 2012:8) Počínaje rokem 1920 se drogová kontrola dostává pod záštitu Ligy národů. Počáteční konvence stanovovaly správní dovozní a vývozní regulace pro opium, marihuanu a kokain, aniž by však kriminalizovaly látky, uživatele či pěstitele surovin. Nicméně potřeba na půdě Ligy národů revidovat stávající konvence nenechala dlouho čekat.¹¹ Konopí se dostalo pod mezinárodní kontrolu v roce 1925 díky Ženevské konvenci, a postupně signatářské státy implementovaly přijatá zpřísnění na domácím trhu. Úsilí Spojených států za každou cenu protlačit zákaz výroby a nelékařského užití alkoholu a drog bylo vnímáno skepticky především mezi hlavními koloniálními mocnostmi - Velkou Británií, Francií, Portugalskem a Nizozemskem, jelikož všechny tyto země de facto ovládaly obchod s opiem a zásobovaly farmaceutický průmysl v Evropě a USA.¹² Konvence z roku 1925 byla před druhou světovou válkou ještě dvakrát revidována, aby dopomohla opravdu omezit množství vyráběných drog pro lékařské a vědecké účely. Tyto snahy ovšem vzaly za své a další revize globálních smluv byly na celou dekádu zmraženy. (Jelsma, Blickman a Bewley-Taylor 2014:3)

¹⁰ Opiové války mezi Velkou Británií a Čínským císařstvím v letech 1839–1842 a 1856–1860, jejíž příčinou byla snaha Číny omezit konzumaci opia prostřednictvím zákazu jeho prodeje, skončily vítězstvím Velké Británie a tedy pokračováním importu do země a růstu závislých na této látce. Číně se nakonec podařilo přimět Velkou Británii k jednání, jejímž výsledkem byla tzv. Desetiletá smlouva (1907), tedy trilaterální dohoda Číny, Velké Británie a Indie, jež přislíbila ukončení exportu v horizontu 10 let. (Collins, 2012:8)

¹¹ Tentokrát se jednalo o delegaci Egypta, která za výrazné podpory USA přizívovala hyperbolu - daleko spíš, než cokoliv založeného na vědecké studii, že konopí by mělo být považováno za stejně nebezpečné a návykové jako opium (Jelsma, Blickman a Bewley-Taylor 2014:3)

¹² Jelsma dodává, že kulturně či mentálně Evropa smýšlela v tomto období jinak, než USA ovlivněné křesťanským fundamentalismem tehdejší doby. Walter Lippmann, dvojnásobný držitel Pulitzerovy ceny a poradce Woodrowa Wilsona hlásal o bezúhonném životě na zemi, za předpokladu tvrdé prohibice, příběhy o rozrůstající se mafii nenacházely pochopení, tím spíše po neúspěšné prohibici alkoholu (1920-1933)

7 Konvence OSN o kontrole drog

Teprve s koncem války byla dosažena nezbytná politická atmosféra, která umožnila globalizační šíření prohibičních myšlenek, a to tedy hlavně za pomoci OSN. Se vznikem Organizace spojených národů byl zřízen nový orgán činný ve sledování a kontrole obchodu s omamnými látkami a v boji proti jejich zneužívání, tuto roli měla Komise pro narkotika (*Commission on Narcotic Drugs*), jež nahradila orgány spravující tuto agendu pod Ligou Národů. První společnou konvencí, která stále ovlivňuje vnímání a přístupy k obchodu drogám, a především k marihuaně, byla Jednotná úmluva o omamných látkách (*Single Convention on Narcotic Drugs*) z roku 1961. Ta nahradila předchozí mezinárodní dohody, které byly vyvíjeny od počátku 20. století, především pak vytvářela daleko přísnější podmínky, neboť s úmluvou přišla v platnou nulová tolerance a další prohibitivní změny. Došlo k rozšíření stávajících kontrolních systémů obchodu, ale i k zákazu pěstování substitučních omamných látek, čímž kladla novou, nadbytečnou zátěž na tradiční producentské země. Rozsáhlé tradiční užívání opia, koky a konopí bylo definováno jako kvazi-lékařské a muselo být ukončeno.¹³ Pro neodbornou společnost by se zdálo, že úmluva de facto nic nemění, nicméně se zcela změnil manévrovací prostor zemí, který měly v rámci právního postavení konopí. Jednotná úmluva se skládá z 51 článků a 4 seznamů drog (*Schedules*), do kterých jsou látky taxativně rozděleny podle stupně návykovosti. Konopí, konopné pryskyřice, výtažky i tinktury z konopí společně s jinými drogami totiž patří od roku 1961 do první skupiny látek, jejichž vlastnosti by mohly snadno vést k závislosti, představují vážné riziko zneužití, a které by tak měly podléhat veškeré kontrole. Konopí a konopným pryskyřicím se vedle toho věnovala další pozornost, jelikož byly navíc uvedeny i do seznamu IV Úmluvy z roku 1961. Tento seznam obsahuje 15 látek, které již sou uvedeny v seznamu I, a které jsou považovány za zvláště nebezpečné z důvodu jejich škodlivých charakteristik, rizika zneužití a velmi omezené, pokud vůbec nějaké terapeutické hodnotě. Mezi těmito 15 látkami, najdeme heroin a konopí, ale ne kokain, který je (pouze) uveden v seznamu I. Tato de facto duplikátní klasifikace by měla co nejvíce odrážet původní motivy autorů tří Úmluv, co nejvíce zdůraznit toxicitu těchto látek, jejím následkem jsou lékařské využívání látek pod daleko přísnějším drobnohledem. (Zábranský 2005:15) Jednotná úmluva nestanovuje žádnou

¹³ Poněkud ambiciózní byl cíl konvence, která si dávala za cíl vymítnout užívání opia do období 15 let a koku a konopí do období 25 let (Jelsma 2011:4)

výjimku, jejímž prostřednictvím mohou země odmítnout vybraná ustanovení či spravovat svoji politiku v rámci vybraných látek odlišně. Signatářské státy musí přijmout veškerá svá omezení. Určitou flexibilitu mají země pouze v určování přísnosti sankcí a jejich vymahatelnosti. Na implementaci nově zavedených pravidel, pak od roku 1968 dohlíží Mezinárodní kontrolní úřad pro omamné látky – INCB (*The International Narcotics Control Board*), o roli tohoto úřadu se však vedou v průběhu historie spory a objevují se extrémní názory, že úřad není orgánem OSN a kromě asistence členským státům reportuje svoje aktivity CND (Collins 2016:12), na druhé straně bylo INCB několikrát kritizováno, že překračuje svojí pravomoc a zasahuje do otázek, které by měly spravovat pouze suverénní státy.¹⁴

Úmluva o psychotropních látkách 1971

Druhou podstatnou smlouvou, která pod hlavičkou OSN zajišťuje rámec globální protidrogové politiky, je Úmluva o psychotropních látkách, byť zde se vlastně jedná hlavně o rozšíření stávající Jednotné úmluvy. CND jí vypracovalo v reakci na pokračující diverzifikaci a expanzi psychotropních drog. Nová doba a popularita syntetických a halucinogenech látek zapříčinila, že tyto látky, (jako reprezentanta těchto skupin, jež se těšily veliké oblibě, můžeme jmenovat LSD či metamfetamin), byly opět zakázány a doplněny do škálového systému 4 seznamů z roku 1961. Změny se nevyhnuly ani konopí, které bylo nadále perzekuováno, když úmluva nově zakazovala jeho hlavní účinnou látku a tedy delta-9-THC neboli dronabinol. (Jelsma, Blickman a Bewley-Taylor 2014:3)

Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látky 1988

Poslední zásadní konvencí je Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látky. Ta reagovala na velice nepříznivou globální situaci v polovině 80. let minulého století, kdy bylo zřejmé, že užívání drog nadále dosahuje nebývalých rozměrů a

¹⁴ Armenta a Jelsma poukazují na kampaň v roce 1992 k reevaluaci listů koky vedenou Bolívií a Peru, kterou INCB výrazně kritizovalo. Následné zprávy INCB tuto pozici zachovávají, když prezident INCB Hamid Ghodse v předmluvě píše, že „jednou z hlavních výzev mezinárodní kontroly drog je nedávné rozhodnutí státu Bolívie vypovědět Jednotnou úmluvu o omamných látkách, přičemž komise s politováním konstatovala, že se jedná o bezprecedentní krok učiněný bolivijskou vládou, a i přesto, že jednostranná výpověď je technicky povolená, je v rozporu se základním cílem a duchem Úmluvy. (Armenta a Jelsma 2015:14-15)

obchodování s drogami svého vrcholu. Dohoda se zaměřuje především na samotný obchod s drogami a jeho potřebnou kriminalizaci sekundárních aspektů, mezi něž patří například praní špinavých peněz, ale i další systémové trestné činy viz kapitola Sekundární drogová kriminalita

Rozdílně se s Úmluvou roku 1988 přistupuje k samotnému pěstování, ostatně článek 3, § 1(a) uvádí, že "pěstování opiového máku, keřů koky nebo rostlin konopí za účelem výroby omamných látek je v rozporu s ustanovením úmluvy z roku 1961 a je jej tak potřeba považovat za trestný čin. Zatímco úmluva z roku 1961 tyto skutky považuje pouze jako "postižitelné" a nově by tak měly být považovány jako trestné činy ve vnitrostátním právu.¹⁵ (Kilmer, Kruithof, Pardal, Caulkins a Rubin 2013:6)

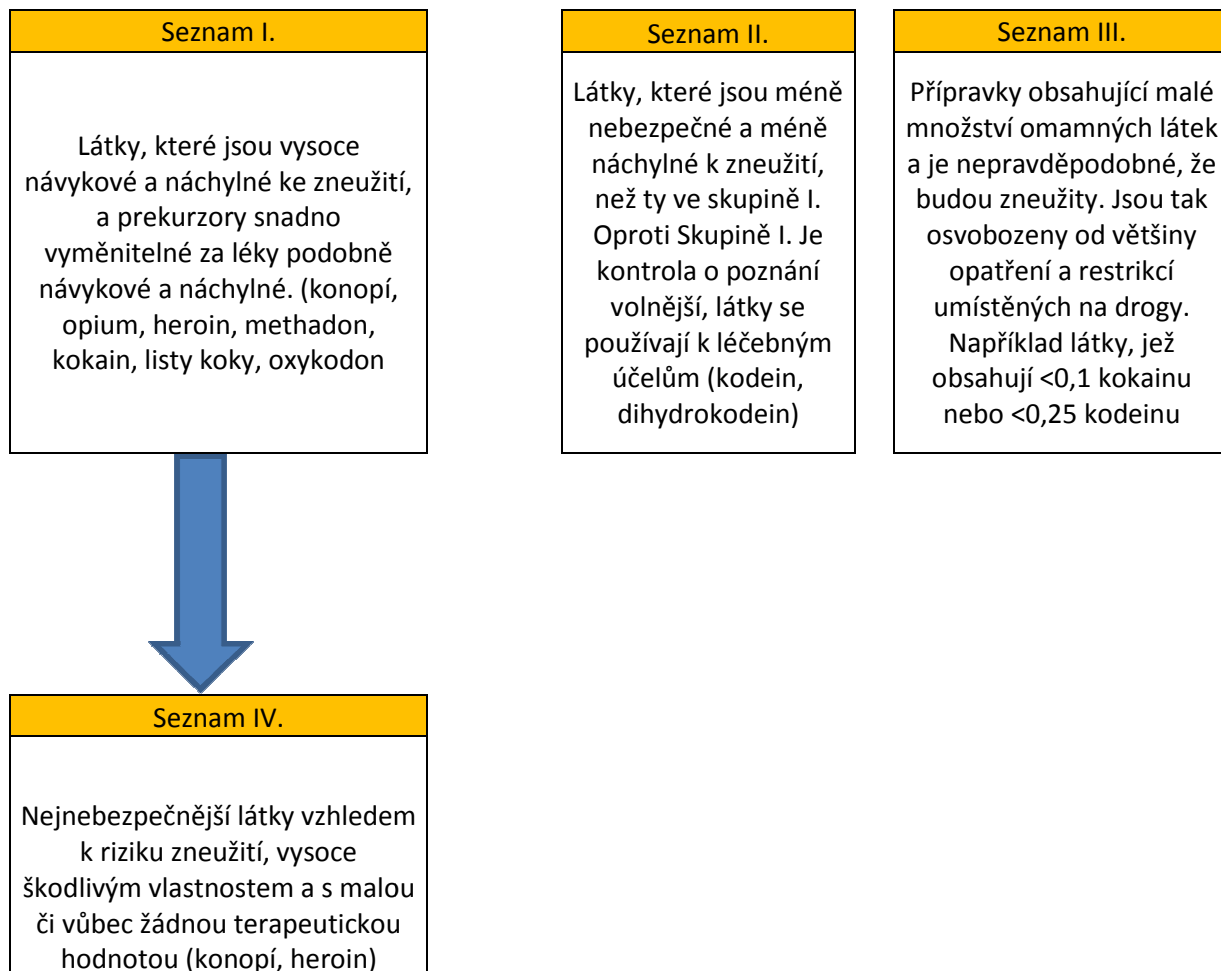
Tato konvence byla široce přijata po celém světě a jen jedenáct států zatím k dohodě nepřistoupilo. Je ironií, že tyto snahy v OSN zaměřené na potírání a nakonec eliminování konopí, vedly k jeho rostoucí popularitě a stále rozšířenějšímu používání. V roce 1998 bylo ostatně vyjádřeno spíše přání, než reálný cíl, dosáhnout do roku 2008 „Světa bez drog“.

Realita je nicméně poměrně odlišná. I tak stávající 3 konvence určují směr globální drogové politiky, přes pochybné výsledky a obrovskou kritiku nejen akademické obce, země pokračují ve stávajících trendech, neboť k další revizi smluv prozatím nedošlo. Po tlaku zemí Latinské Ameriky byl ovšem uspíšen termín zvláštního zasedání Valného shromáždění OSN věnovaného drogám (označovaného také UNGASS) na 19. -21. dubna 2016. Lze očekávat, že změna přístupu zvláště, co se samotné marihuany týče, bude při nejmenším diskutována. Mnozí odborníci právě toto datum vnímají jako možnost implementovat změny. (Jelsma 2016:3) Výsledek UNGASS však přinesl veliké vystřízlivění, neboť výstupní zpráva se jen velice vágně zmiňuje o alternativních přístupech jako je harm reduction a autoři se spíše shodují, že se jedná o vítězství zastánců statusu quo a přetrvávajících strategií.

¹⁵ Podstatný faktor nově hraje i role USA. Ty od této doby monitorují efektivitu eradikačních snah producentů zemí, ať je to „Plán Kolumbie“ v Kolumbii, „Iniciativa z Méridy“ v Mexiku či programy eradikací v Afghánistánu. Výsledkem je certifikační proces, jehož součástí je jakýsi rating, v závislosti na něm země dostávají finanční pomoc. Tento lehce fakt je pak výrazně kritizován především odbornou veřejností oněch producentů a tranzitních zemí, neboť transferuje veškeré negativní externality do těchto zemí.

Seznamy pod konvencemi OSN

Jednotná úmluva o drogách 1961

Úmluva o psychotropních látkách 1971

Seznam I.	Seznam II.	Seznam III.	Seznam IV.
Látky, jež představují vysoké riziko zneužití, vážnou hrozbu pro veřejné zdraví, a které mají velmi malou nebo žádnou terapeutickou hodnotu (LSD, MDMA/Ekstáze, Tetrahydrocannabinol /THC)	Látky, jež představují riziko zneužití, vážnou hrozbu pro veřejné zdraví, avšak mají nízkou až středně vysokou terapeutickou hodnotu (Dronabinol, Amfetaminy)	Látky, jež představují vysoké riziko zneužití, vážnou hrozbu pro veřejné zdraví, a které mají střední až vysokou terapeutickou hodnotu	Látky, jež představují vysoké riziko zneužití, nepatrnou hrozbu pro veřejné zdraví, s vysokou terapeutickou hodnotou (Sedativa, analgetika, diazepam)

1. seznam prekurzorů	2. seznam prekurzorů
Prekurzory psychotropních látek, jako je například efedrin, heliotropin, safrol, kyseliny fenylacetové, kyseliny lysergové, a několik klíčových reakčních činidel, jako jsou anhydrid kyseliny octové při konverzi morfinu na heroin a manganistan draselný použit při extrakci kokainu	Široká škála činidel a rozpouštědel, která může být použita k nedovolené výrobě omamných a psychotropních látek, ale také má široké legální průmyslové užití, což je příklad acetonu, ethylesteru, toluenu a kyseliny sírové

Autorova vlastní práce na základě informací z (Jelsma, Blickman a Bewley-Taylor:2014)

8 Vývoj politik týkajících se marihuany na území USA

Jak vyplývá z předchozí kapitoly, prohibiční politika se ve světě formovala teprve ve druhé polovině 20. století a jejím hybatelem byly USA. Užívání návykových látek přinesli do USA přistěhovalci, lze sem zahrnout vše od zvýšené konzumace piva přes kouření opia asijskou menšinou či užívání marihuany tou jihoamerickou. (Běláčková 2010:215). První zákaz opia byl zaveden v San Francisku již v roce 1875 a je třeba podotknout, že byl tehdy silně motivován ekonomickou krizí v Kalifornii a poměrně xenofobním názorem amerického obyvatelstva, že za něj mohou právě přistěhovalci- v tomhle případě Čínští. (King County Bar Association 2005:11) V roce 1912 byla ovšem formulována mezinárodní opiová konvence omezující světový obchod s drogami a ve Spojených státech následoval tzv. Harrison Act, který v roce 1914 zakázal prodej některých za jiným účelem než lékařským. Marihuana z tohoto výčtu byla tedy díky svým léčebným účinkům vyjmuta. (Erlen a Spillane 2004, str. 66) O dvě dekády později, kdy začalo významně přibývat případů ať už sexuálního napadení či vražd motivovaných právě marihuanou. V americké společnosti byla role marihuany v těchto aktech zpochybňována, nicméně první komisař FBN Harry J. Anslinger viděl právě v ní hrozbu pro bezpečnost a harmonii v zemi.¹⁶ Federální vláda tak konkrétně roku 1937 neoficiálně zakázala marihuanu pod zákonem Marihuana tax act (MTA)¹⁷. (Sacco a Finklea

¹⁶ Jeho politika úspěšně přesvědčila k zákazu distribuce a užívání marihuany. V roce 1930 pouze 16 států zakazovalo marihuanu. V roce 1937 to byly státy všechny (Maisto, Galizio a Connors 2004:263)

¹⁷ Zde je třeba zdůraznit, že podobně jako u prvního zákazu opia, který byl motivován proti čínské menšině, měly události roku 1937 souvislost s ekonomickou krizí ve 30. letech, přičemž obětním beránkem zde byla mexická menšina, která za ni měla být odpovědná. (County Bar Association 2005:12)

2014:3) Zákon vlastně nezakazoval držení či prodej drog v pravém slova smyslu, ale uložil přísnou regulaci, když každý jedinec, co chtěl prodávat, dovážet či jinak nakládat s marihuanou se musel registrovat a zaplatit daň z převodu z každé transakce marihuany. Transakce, které tímto procesem neprošly a nedostaly uděleno razítko vlády, byly trestně stíhány pokutou a možností odnětí svobody až do výše 20 let. (Sacco a Finklea 2014:3)

Období druhé světové války marihuaně přálo, konopí se stalo významnou dovozní komoditou, které své uplatnění našlo hlavně ve vojenském průmyslu – výroba provazů a lan. Americká legislativa tedy akorát kontrolovala, aby se opiáty nedostaly do rukou Osy.¹⁸ Naprostý zákaz marihuany byl univerzální napříč Spojenými státy od roku 1960. Na začátku 70. Let se zdálo, že USA budou svědky brzkého legalizačního procesu, když trestní sazba byla odstraněna či výrazně snížena v případech držení malého množství drog ve 12 státech¹⁹. (Caulkins, Kilmer, Kleiman a kol. 2015:2) Dekriminalizační procesy nicméně dostaly velkou ránu, když jeden z těchto 12 států-Jižní Dakota roku 1978 obrátil tento proces a dekriminalizace na dalších 20 let nebyla na pořadu dne v žádném dalším státě. Definitivní ukončení liberalizačních procesů je často připisováno tzv. Rodičovskému hnutí, když v 70. letech rostly obavy z dopadů zvýšené prevalence drog u mladistvých, ale i u starších generací. Historie tomu dost nahrávala, z demografického hlediska dospěla velice silná generace, která znechucena politickými událostmi doby (Válka ve Vietnamu) brala užívání drog jako součást vzdoru proti politickým elitám. V roce 1969 nastupuje do funkce prezidenta Richard Nixon (1969-1974) a dochází tak k důležitému milníku, neboť o dva roky později USA unilaterálně započíná rozsáhlou globální kampaň v boji proti drogám, jež je v médiích označována jako Válka proti drogám.²⁰ Následující rok byl zlomovým, Nixon vytvořil speciální komisi (*National Commission on Marijuana and drug abuse*), která s drogovým fenoménem

¹⁸ Kampaň Hemp for Victory se snažila přimět zemědělce k větší výsadbě této rostliny.

¹⁹ Mezi 12 státy tehdy byly Aljaška, Kalifornie, Colorado, Maine, Minnesota, Mississippi, Nebraska, New York, Severní Karolína, Ohio, Oregon a Jižní Dakota, autoři dodávají, že model dekriminalizace se mohl v jednotlivých státech lišit, jako příklad uvádějí stát Kalifornie, kde držení malého množství bylo považováno za trestný čin do ledna 2011. (Caulkins, Kilmer, Kleiman a kol. 2015:13)

²⁰ Součástí této strategie byla i tehdy rozsáhlá operace Intercept, při níž tisíce zaměstnanců- prezidentových nejlepších poradců, agentů a celníků bylo rozmístěno podél dva tisíce mil dlouhé hranice oddělující oba státy. Jakmile agenti byli na místě, začali s kontrolou každého vozidla, což se stalo noční můrou pro legálně cestující obchodníky a pracující z Mexika. (Kozák 2010:129) Obchodu s drogami se tato operace nicméně nikterak zásadně nedotkne (Zábranský 1997:113)

bojovala na národní i globální úrovni. Kontrola marihuany a dalších látek pak na základě Zákona o kontrolovaných látkách (*Controlled Substances Act*)- (CSA) nově spadala pod federální jurisdikci, bez ohledu na státní regulace a zákony. Nově byl také vytvořen systém škálování, který rozděloval drogy podle jejich škodlivosti od škály 1-4 zařadil marihuanu do 1. kategorie-tzv. těžkých drog, u níž bylo striktně zakázáno držení, prodej, distribuce či samotné užívání marihuany. (Sacco a Finklea 2014:3) Marihuana se dostávala do centra diskuzí, jako součást CSA byly Shafterovou komisí vytvořeny dvě studie, které měly zjistit, jaký je aktuální počet uživatelů, počet odsouzení, množství zadržovaných drog, ale hlavně stávající evaluaci drogových zákonů, bezprostřední a dlouhodobé účinky marihuany a vztah marihuany k trestné činnosti. Studie došly k závěru, že marihuana není zdaleka tak velký sociální problém a rovněž navrhla dekriminalizaci pro osobní potřeby. To však bylo zamítnuto a naopak kontrola byla nadále posilována, když o tři roky později došlo ke konsolidaci všech protidrogových organizací ve společnost DEA (*Drug Enforcement Agency*). (Kozák 2010:129)

Přestože počátek 80. let s žádnou novou legislativou nepřišel, je možné obecně tvrdit, že prezident Regan pokračoval v nastoleném trendu svého předchůdce. Výchovná kampaň „Just say no“ (Stačí říct ne) Reganovy ženy Nancy měla ve státech, především ve školách velkou podporu.²¹ V této době je ovšem v médiích propírána nová hrozba v podobě cracku, obrázky pouličních gangů, meziměstské násilí, nová smrtelná nemoc AIDS, to všechno vytvářelo atmosféru strachu, která prostupovala Spojenými státy. Když se v roce 1986 k tomuto výčtu přidalo předávkování univerzitní basketbalové hvězdy Lena Biase kokainem, reakce v podobě dalšího zpřísnění na sebe nenechala čekat. To nakonec přišlo ve stejný rok pod hlavičkou zákona (Anti-Drug Abuse Act), který zvýšil postihy za držení a prodej marihuany. Minimální trestní sazba se zvýšila na 5-10 let s teoretickou možností trestu smrti.(King County Bar Association 2005:30-31)

V posledních letech je nicméně trendem států dekriminalizovat držení malého množství marihuany. Více než 20 států nyní povoluje užití marihuany pro léčebné účely, nicméně existují obrovské rozdíly ve způsobech, kterak marihuana dodávána a jaké použití je povoleno.

²¹V této době byly zahájeny tzv. preventivní programy DARE, které informovaly děti a mládež ve školách. Těmto školním programům připisovalo mnoho politiků a vědců pokles užívání drog v 80. letech, není však tedy jasné, proč po více než 10 letech drogové osvěty a prevence užívání drog zase stoupat. Evaluační studie tedy dodávají, že programy DARE neměly na užívání drog žádný vliv. (Hartnoll 2004:72)

Washingtonská iniciativa 502

Liberální přístup státu Washington k marihuaně nemá své počátky u Iniciativy 502, nýbrž se musíme posunout zpět do roku 1998, kdy byla přijatá Iniciativa s označením 692, ta umožnila lékařské užití pacientům s jistými zdravotními potížemi.²² Pacienti měli povoleno držet množství až 60denní zásobu marihuany, kvantitativně toto množství bylo specifikováno až o 10 let později, kdy taktéž k výčtu nemocí byla přidána Crohnova nemoc a žloutenka typu C, 60denní zásoba pak činila až 24 uncí. (NWHIDTA 2016:11) S rostoucím výčtem kvalifikovaných podmínek, zdravotních center, kdy byla marihuana přístupná, rostl ruku v ruce i počet uživatelů, zpráva NWHIDTA tuto skutečnost doplňuje, že trh s lékařskou marihuanou se de facto propojil s trhem černým a neexistovala žádná evidence počtu uživatelů. Řešení nabídla Iniciativa 502, jež byla typicky top-down motivovanou politikou, tedy masivně politicky podporovaným instrumentem, neboť nejenže potenciálně mohla přinést nezanedbatelné daňové příjmy, ale taktéž řešila problém s evidencí uživatelů. (Crick, Haase a Bewley-Taylor 2013:6) Schválena většinou voličů států Washington, washingtonská iniciativa 502 legalizuje držení malého množství marihuany změnou státního zákona, jež stanovuje, že držení malého množství není v rozporu s žádným článkem, odstavcem či jakýmkoliv ustanovením zákona státu Washington. Iniciativa umožňuje osobám starším 21 let držet až jednu unci marihuany²³, 450 g konopných potravin a 2,4kg konopných tekutin. V každém případě musí být marihuana užívána v soukromí, v opačném případě je užívání trestné. Pro každý jednotlivý segment – pěstování, dodávání, distribuce a prodej je zapotřebí licence, jež vydává Výbor pro kontrolu lihovin (*Liquor Control Board*), dále jen LCB. (Garvey a Yeh 2014:3) Cílem LCB je prostřednictvím těchto licencí monitorovat veškerá stádia obchodu, výbor musí být informován o každé transakci, stejně tak o každé vypěstované či zničené rostlině. Tento přístup je označován jako „seed to store“ případně „seed to sell“, tedy volně přeloženo jako od semínka k obchodu či k prodeji.²⁴ (Crick, Haase a Bewley-Taylor 2013:6)

²² Podmínky byly jasně determinovány, předepisovat marihuanu mohli lékaři pouze pacientům s rakovinou, AIDS, roztroušenou sklerózou, epilepsií, spastickou obrnou, nezvladatelnými bolestmi či glaukomem. (NWHIDTA:2016:11)

²³ 1 unce odpovídá 28,35 gramům.

²⁴ Součástí monitoringu je nonstop – 24hodin denně povinnost stálého pozorování za pomocí kamer s vysokým rozlišením. Nahrávky musí být uchovány nejméně po dobu 45 dní a kdykoliv vydány LCB, pokud si je vyžádá. (Crick, Haase a Bewley-Taylor 2013:6)

Přijatá pravidla myslí také na zdanění, je tak uvalena spotřební daň ve výši 25% z prodejní ceny každé transakce v rámci distribučního systému. Takto nabité zdroje jsou potom použity na zlepšení sociálních a zdravotních služeb. (Garvey a Yeh 2014:3)

Colorado – Dodatek 64

Ani Colorado nezůstalo se svým liberálním politickým diskursem daleko za Washingtonskou iniciativou, první dekriminalizační snahy v tomto státě spatřujeme již v roce 1985. Marihuana pro lékařské účely navazuje v roce 2000, přičemž můžeme dodat, že pravidla pro získání marihuany na předpis i výčet nemocí jsou víceméně stejná jako ve Washingtonu. Dodatek zajišťuje držení, prodej, užívání či distribuci 1 unce marihuany. Důležitý rozdíl oproti Iniciativě 502 spatřujeme v možnostech pěstování pro osobní potřebu, jak již bylo řečeno výše, Iniciativa 502 umožňuje pouze státem licencovaným aktérům pěstovat marihuanu, avšak u Dodatku 64 žádné licence nejsou zapotřebí a jediné omezení, je omezení věkové, tedy že pěstování je umožněno všem jedincům starších 21 let. Dodatek tímto způsobem povoluje pěstovat až 6 rostlin. Pro vytváření legalizační politiky byla vytvořena speciální skupina, jež ve své zprávě vyžaduje vytvoření vertikálního integrace modelu marihuanového průmyslu, kde pěstování, produkce i maloobchodní prodej tvoří portfolio služeb jednoho stejného podniku pod jedním vlastnictvím. Implementací tohoto modelu de facto podobně strojeného jako Washingtonské „seed to store“, má být dopomoženo usnadnění vymáhání práva a také slouží jako demonstrace federální vládě, že Colorado hodlá držet směr, který nastavila memoranda v oblasti regulace. V listopadu 2013 voliči v Coloradu měli možnost schválit daňové sazby uvalené na marihuanu, spotřební daň tak činila 15% při transakcích pěstitelů s maloobchodní stranou (tyto zdroje jsou použity na stavby veřejných škol) a další spotřební daň ve výši 10% uvalenou na přímý prodej, přičemž tyto zdroje jsou použity na zajištění regulace tohoto modelu. (Garvey a Yeh 2014:9)

1.1 Federální versus Státní právo

Jak již bylo řečeno federální vláda skrze zákon o kontrolovaných látkách (CSA) zakazuje výrobu, držení, prodej či distribuci marihuany. Během několika posledních desetiletí se řada států odchýlila od čistokrevného prohibičního modelu, vyvíjejíc svoje pozice vůči marihuaně skrze dekriminalizační iniciativy, právní výjimky pro léčebné účely a legalizaci určitých množství pro rekreační užívání. Pravděpodobně nejtělejší počátky odklonu však

můžeme sledovat zejména referendech v listopadu 2012, kdy voliči ve státech Washington a Colorado odhlasovali legalizaci, regulaci a zdanění rekreačního užívání malého množství marihuany. Trend pokračoval legalizačními iniciativy, které prošly na Aljašce, v Oregonu a v District of Columbia. Nadále prohloubilo šíření rozporů mezi federálními a státními zákony ve Spojených státech. Tyto nejnovější činy podněcují diskuzi, zda a případně do jaké míry jsou státní dekriminalizační či legalizační procesy v rozporu s federální legislativou. Obecně se dá nyní tvrdit, že federální vymáhání práva je ve svém úsilí nově orientováno především na zločinecké sítě, nikoliv proti jednotlivým pachatelům. Tento názor je ostatně podpořen tzv. Coleovým memorandem, přijatým v srpnu 2013, které se neoficiálně snaží determinovat manévrovací prostor mezi státní a federální legislativou. Náměstek generálního prokurátora USA generál James Cole ve svém projevu podtrhl vynucovací priority, včetně zabránění distribuce marihuany nezletilým a především snaze zabránit šíření marihuany ze států, kde to je legální v rámci státního práva do států ostatních. (Sacco a Finklea 2014)

Memorandum stanovuje 8 prioritních bodů, jež má ministerstvo spravedlnosti zastřešovat, jedná se o :

- Zabránění distribuce nezletilým osobám.
- Zamezení obohacování kartelů, gangů, a zločineckých organizací.
- Zabránění neoprávněnému šíření do jiných států.
- Monitorování licencovaných aktivit ve spojitosti s marihuanou, aby nedošlo k jejich záměně a krytí pro obchodování s jinými drogami nebo jinou nezákonnou činností.
- Prevenci násilí a použití zbraní zvláště v souvislosti s pěstováním a distribucí marihuany.
- Zmírňování monitorování dopadů na veřejné zdraví zhoršení dalších veřejných zdravotních následků spojenous užíváním marihuany.
- Prevenci pěstování marihuany na federální půdě, stejně tak na veřejných pozemcích zkoumající environmentální hrozby způsobené pěstováním marihuany v těchto prostorech.
- Prevenci držení či užívání marihuany na federální půdě.

Není zcela jasné, jakým způsobem chce ministerstvo spravedlnosti tyto aktivity sledovat, aby došlo k zajištění dodržování federálních vynucovacích priorit ve státech, které legalizovaly marihuanu. Memorandum v každém případě doporučuje, aby se jurisdikce ve státech, jež legalizovaly nějaký segment aktivit spojených s marihuanou, zasadily o prosazování právních předpisů a to způsobem, které nenarušují federální legislativu. (Cole 2013:1-2)

I přes důrazná doporučení a určitý odklon k zajištění 8 klíčových bodů, generál Cole v memorandu upozorňuje, že za nepříznivých okolností, a především pak, pokud státní donucování prostředky selžou v zajištění výše zmíněných priorit, současný poměrně stabilní a kompromisní stav se může rychle změnit. Federální vláda si v takovém případě vyhrazuje právo zpochybnit, po případě napadnout tyto státní legalizační iniciativy. (Garvey, Doyle a Carpenter 2015:17) Stejná rétorika náměstka generálního prokurátora byla použita v memorandu o rok později, jen s tím rozdílem, že důraz je nyní i kladen na kontrolu aktivit spojených s praktikami jako praní špinavých peněz. (Cole 2014:3) Tyto priority zůstávají vodítkem k soustředění federálních kapacit na zdroje, jež je narušují nehledě na statut marihuany v rámci státního práva. Dá se tak bezpečně tvrdit, že vztah federálního práva k otázkám legalizačních iniciativ je velice uvolněný, potvrdil to v rozhovoru pro ABC News taktéž prezident Barack Obama, když poznamenal, „že z hlediska priorit postrádá smysl, zaměřovat se na rekreační uživatele drog ve stavu, kdy v rámci státního práva jsou jejich aktivity legální“, jedním dechem, ale dodal, že není zastáncem legalizace na federální úrovni. (ABC News 2012)

Je třeba dodat, že v konfliktních bodech federálního a státního práva je americkou ústavou aktivována tzv. Supremační klauzule, jež deklaruje nadřazenost federálního práva nad státním. Klauzule zde má preemptivní charakter, což má mít výsledku efekt zdiskreditování státních zákonů, které jsou v rozporu. Ty jsou pak považovány za neplatné. (Sacco a Finklea 2014:9) Avšak v případě marihuanových zákonů soudy tímto způsobem obvykle nerozhodují.²⁵ Stejně tak Kongres neměl v úmyslu, aby CSA vytlačila veškeré státní zákony. Kongres proto za pomocí §903 omezuje preemptivní rozsah CSA do té míry, kdy státní zákony nevytváří pozitivní konflikt s federálním zákonem, jinými slovy do doby, kdy oba

²⁵ O typologii preemptce nejen v rámci rozporu státního a federálního práva hovoří ve své studii Garvey a Yeh 2014, práce taktéž nabízí popis řešení konfliktních otázek, jako je například licencování či zdanění marihuanového průmyslu, zabývá se otázkou lékařské marihuany. Více k této problematice (Garvey a Yeh 2014)

zákony nemohou platit současně (Sacco a Finklea 2014) Soudy jak na straně jednotlivých států, tak federace rozhodly, že samotné rozhodnutí států osvobodit určité třídy jedinců od federálního zákazu užívání marihuany pozitivní konflikt nevytváří.

Nejvyšší soud rovněž doplnil, že neexistuje žádný právní základ pro naznačování preempce v případě, kdy stát umožňuje to, co federální vláda zakazuje. Do té doby, kdy jedinec není nucen, aby se zapojil do jednání zakázaného dle federálního zákona, pak je možné být v souladu a simultánně dodržovat obě práva. (Garvey 2012:9)

Na rozdíl od Uruguaye jednotlivé státní iniciativy nejsou napadány orgány OSN pro nedodržování společných stanovisek vůči drogám. Federální vláda USA ostatně popřela jakýkoliv konflikt se stávajícími úmluvami OSN. (Jelsma 2016:23)

9 Válka proti drogám- analýza současného modelu

Následující kapitola se pokusí zhodnotit dostupné kvantitativní ukazatele Války proti drogám. Současná represivní strategie započatá bývalým prezidentem Felipe Calderonem a masivně podporována Spojenými státy prostřednictvím Iniciativy z Méridy je postavena na předpokladu, že agresivní opatření učiněné militarizovaným postupem dokáže výrazněji zasáhnout nabídkovou stranu. Se snižováním nabídky by pak došlo k růstu ceny, která by odradila společně s nízkou dostupností a vyšší rizikovostí potenciální i stávající spotřebitele. V této kapitole se ovšem můžou projevit i metodologické potíže se sběrem dat, neboť je z podstaty věci jasné, že nelegální aktivity se těžko sledují zcela přesně a jednotlivé zdroje se mohou více či méně lišit. Obecné trendy z dat, a to i pokud jsou nadhodnocené či podhodnocené, vyvodit lze.

Charakteristickým rysem, zmiňovaným zpravidla v médiích je eskalace násilí spojená s drogovou válkou. Pod větší drobnohled se tento indikátor dostal po roce 2007, kdy Program „Justice in Mexico“ pod záštitou Univerzity v San Diegu začal vydávat roční zprávy, které tyto statistiky sledují. Paradoxně rok 2007 a tedy teoretický počátek militarizovaného postupu Calderona zaznamenal historické minimum v počtu násilných smrtí na 100 000 obyvatel, viz Graf 1. Alarmující je nicméně následný trend, kdy mezi lety 2007-2011 došlo takřka

k ztrojnásobnění této hodnoty²⁶. Felipe Calderón svou administrativu uzavřel s celkovým počtem 121,613 zabití, jež byl vyčíslen mexickou agenturou INEGI, což činí průměrně přes 20000 lidí ročně, více než 55 lidí za den nebo jen něco málo přes dva lidi každou hodinu.²⁷ (INEGI 2016)

Prezident Peña Nieto při prvních dvou letech v úřadu prezidenta dosáhl mírného snížení, i přesto je násilí spojené s drogami stěžejním tématem politického dění v Mexiku, čemuž on sám se chtěl zajisté vyhnout, někteří analytici navíc poukazují na nepříjemný fenomén nehlášených případů. Mexická agentura Nexos již dříve hovořila poměrně o děsivém čísle, kdy podíl nehlášených případů dosahuje až 95% (Zedillo a Wheeler 2012:47). Podobný trend převládá i za administrativy Peňi Nieta, když 90% trestných činů není hlášeno z důvodu nedostatku důvěry ve státní orgány. (Beittel 2015:29)

Graf 1: Násilné smrti na 100 tisíc obyvatel, 1998-2015.

Zdroj: Autorova vlastní práce na základě dat z (UNODC 2013 a INEGI 2016).

Eskalaci násilí rovněž dokumentuje Graf 2, podle kterého došlo hlavně mezi lety 2007 a 2011 k procentuálnímu zvýšení počtu násilných smrtí o 126%. Poslední zpráva OSN z roku

²⁶ K velkému zvýšení násilných smrtí došlo například i v Hondurasu a El Salvadoru, i přesto, že zde počet násilných smrtí na 100 000 obyvatel je historicky obrovský, v případě Hondurasu od roku 2006 do 2012 došlo více než ke zdvojnásobení tohoto počtu a s hodnotou 90, 4 v této nelichotivé statistice zaujímá Honduras 1. místo, Česká Republika zaujímá 151. místo- 1,7 násilných smrtí na 100 000 obyvatel. (UNODC 2012)

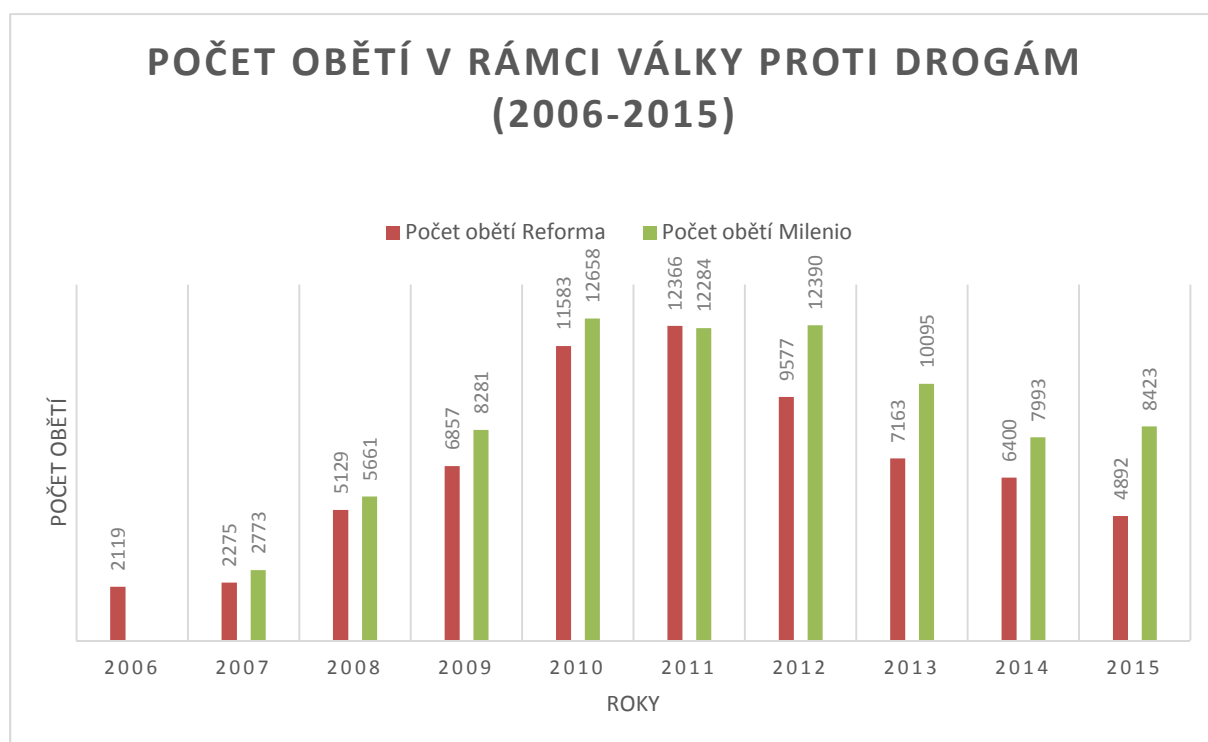
²⁷ Je třeba však podotknout, že hodnoty INEGI nerozlišují mezi úmyslným a neúmyslným zabitím (např. dopravní nehody)

2013 hovoří o hodnotě 21,5 násilných smrtí na 100 000 obyvatel pro rok 2012. (UNODC 2013) OSNjiž v dalších zprávách nepokračovalo, nicméně bylo nahrazeno mexickou agenturou INEGI, které svými čísly dokreslovalo určitou stabilizaci v prvních dvou plných letech úřadu Peñi Nieta, poslední údaj ovšem poukazuje na opětovné navýšení, když se zastavila na 18,3 lidí na 100 000 obyvatel.(Shirk 2015:3)

Celá řada zdrojů pohlíží na problematiku rozdílnými očima. Například podle deníku *Reforma*, který se do roku 2012 těmito žebříčky zabýval a na jehož datech je Graf 2 postaven, by v celkovém součtu za období sexenia Felipe Calerona počet obětí nepřesáhl 50 000 a zastavil by se na čísle 49 636. Dle tohoto zdroje by navíc došlo k poklesu o 22,5 % za poslední dva roky jeho úřadu, což by naznačovalo určitou stabilizaci ve Válce proti drogám. Jiné studie ovšem vykazují rozdílná data, hlavně pak, co se týče posledně zmiňovaného roku například sekundární zdroj *Milenio* zaznamenal za rok 2012 12 390 obětí, když se do roku 2012 právě v komparaci s deníkem *Reforma* a jeho daty příliš nelišil.²⁸ (Heinle, Molzahn a Shirk 2015) Stejný zdroj uvádí, že většina odborníků se shoduje spíše s vyššími čísly, což koresponduje s poslední vydanou zprávou Justice in Mexico, kde již deník *Reforma* získává nálepkou spíše doprovodného zdroje a jehož hodnota za poslední rok 2014-4892 obětí, není příliš hodnověrná, poukazujíc na nižší konzistentnost oproti minulým rokům. (Heinle, Molzahn a Shirk 2015:10). Poslední hodnotou dle deníku *Milenia* je 8423 obětí, se kterou se ztotožňuje většina analytiků. (Heinle, Rodriguezem Ferreirou a Shirkem 2016:10)

²⁸ Studie vytvořena (Heinle, Rodriguezem Ferreirou a Shirkem 2016) taktéž hovoří o různém metodologickém vymezení obětí, které padly za následek Válce proti drogám. Často dochází k záměnám mezi počtem obětí v rámci války proti drogám a počtem obětí v rámci boje proti organizovanému zločinu, kde je záběr pochopitelně širší. Počet obětí v rámci boje proti organizovanému zločinu podle tohoto zdroje dosahuje téměř 64 000.

Graf 2: Počet obětí v rámci Války proti drogám (2006-2015)

Zdroj: Autorova vlastní práce na základě statistik deníku *Reforma* a *Milenio* dostupných z (Heinle, Ferreira a Shirk 2016)

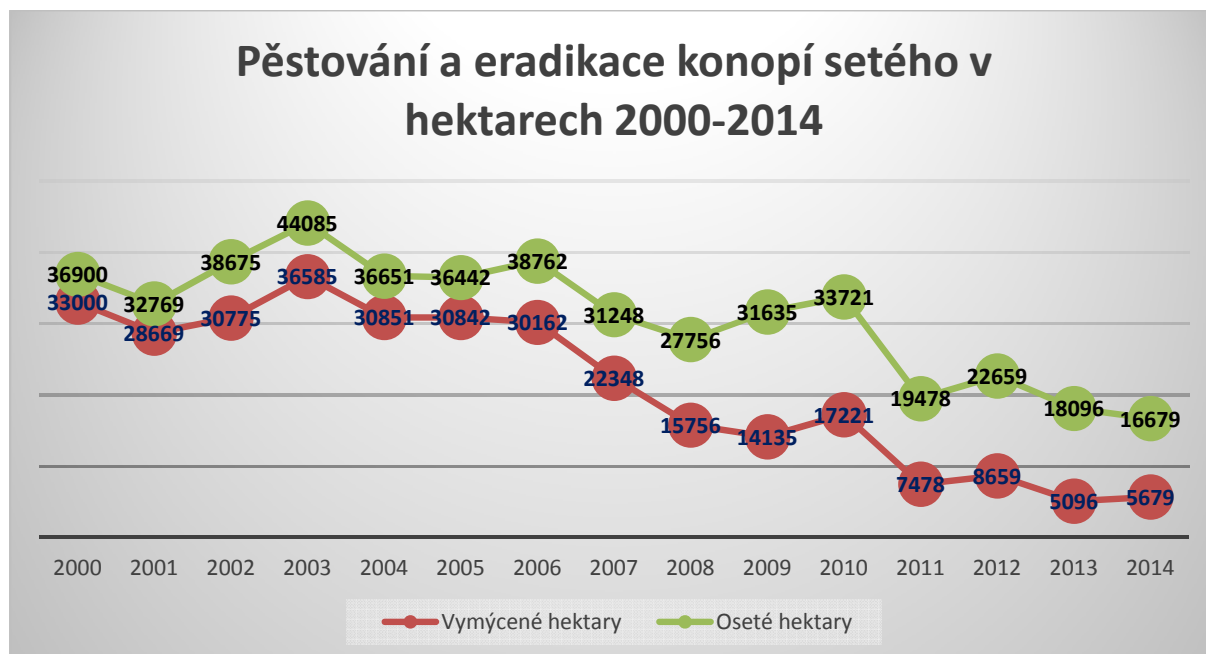
Oproti Grafu 2 se mezi lety 2001-2005 pohyboval počet obětí drogového násilí mezi 1080 a 1776, tedy v daleko stabilnějších číslech (Heinle, Molzahn a Shirk 2015)

Počet obětí ale není jediným indikátorem, který lze v tomto konfliktu měřit. Eliminace nabídkové strany obchodu s drogami počítá samozřejmě i se strategií snižování domácí produkce, ta je docílena eradikací polí máku setého a konopí, které se využívají při výrobě opia a heroinu v případě máku a marihuany v případě konopí.²⁹ Podle údajů, které ukazuje Graf 3 je ovšem patrné, že tato strategie v posledních letech lehce ztrácí na úspěšnosti. Největším propadem došlo mezi lety 2008 a 2009, když do té doby byl poměr mezi počtem osetých a vymýcených hektarů víceméně konstantní. Příčinou může být mimo jiné i změna strategie vlády, která se soustředila převážně na samotné kroky proti drogovým kartelům (již zmiňovaná taktika zajetí největších bossů) a taktéž orientace na zadržení co největšího objemu zásilek daleko tvrdších drog. (INCSR 2010) V průběhu času jsme svědky neustále

²⁹ Jednu z nejvýznamnějších eradikačních akcí zaměřenou proti pěstitelům byla operace Kondor v roce 1975. Jednalo se o mýcení produkce v klíčových oblastech, mexických státech Durango, Chihuahua a Sinaloa. (Kozák 2010)

klesajícího počtu jak osetých, tak vymýcených hektarů, přičemž hodnota pro rok 2014- 16679 hektarů představuje novodobé minimum, které může odrážet upadající atraktivitu pěstování této plodiny vzhledem ke snižující se ceně.(INCSR 2016)

Graf 3: Pěstování a eradikace konopí v hektarech (2000-2014)

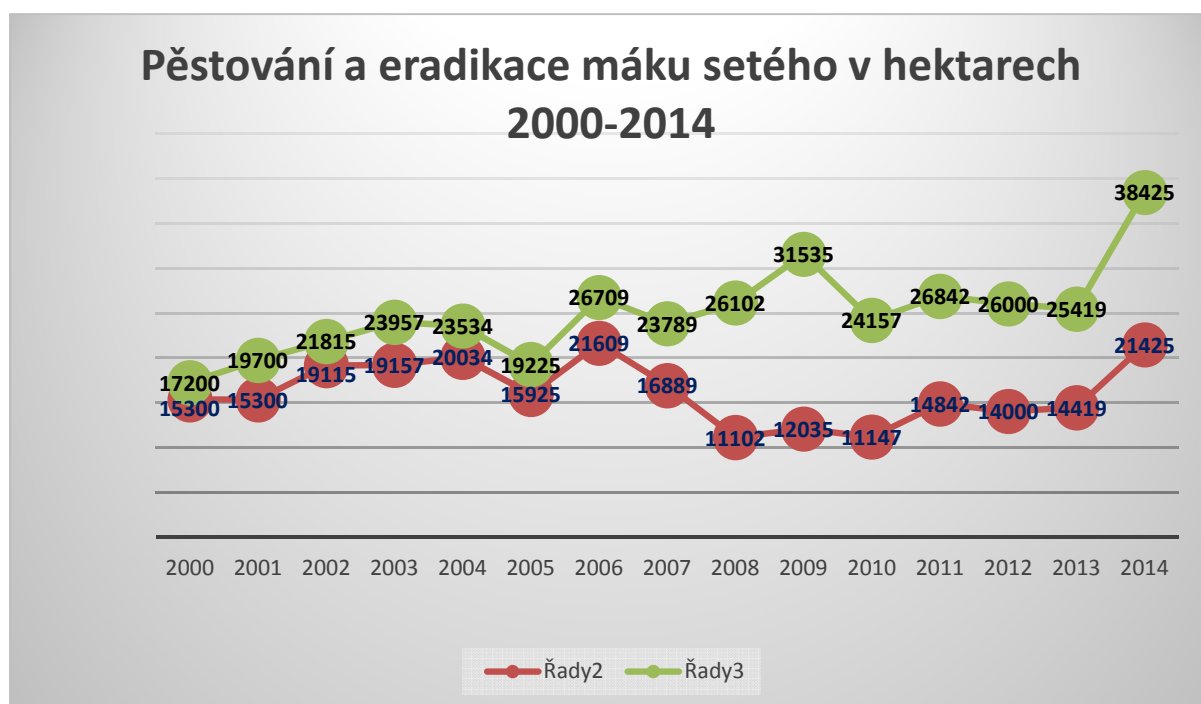
Zdroj: Autorova vlastní práce na základě dat z (INCSR 2008-2016)³⁰

Podobně jako u minulého grafu je pro Graf 4 charakteristický razantní propad osetých hektarů mezi lety 2010 a 2011. Zpráva ministerstva zahraničí USA příčiny tohoto propadu spatřuje v souvislosti s dlouhotrvajícím suchem, následně rekordně chladnými teplotami a následně požáry na jaře a zpočátku léta. (INCSR 2012) Poslední hodnoty ukazují masivní nárůst osetých a ruku v ruce vymýcených hektarů, což pravděpodobně poukazuje na zvyšující se poptávku USA po heroinu. (INCSR 2016)

Pro lepší přehlednost rozdílů mezi osetými a vymýcenými hektary práce nabízí i Graf 5, který zobrazuje čistou produkci máku setého a konopí v hektarech.

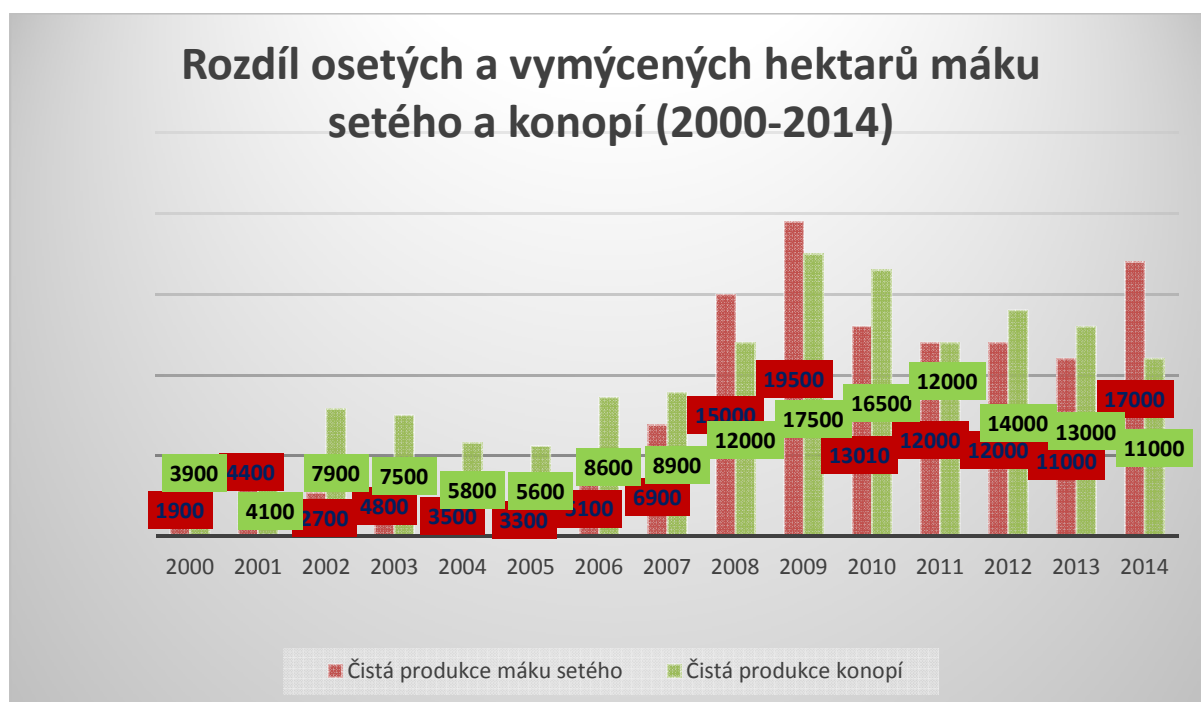
³⁰ International Narcotics Control Strategy Reports (2008-2016) – Zpráva mezinárodní strategie pro kontrolu narkotik- dostupné na webových stránkách Ministerstva zahraničí Spojených států amerických: (state.gov) – dále v citacích uváděné pod akronymem INCSR a rok, pro který byla zpráva vydána.

Graf 4: Pěstování a eradikace máku setého v hektarech (2000-2014)

Zdroj: Autorova vlastní práce na základě dat z (INCSR 2008-2016)

Graf 5: Rozdíl osetých a vymýcených hektarů máku setého a konopí (2000-2014)

Zdroj: Autorova vlastní práce na základě dat z (INCSR 2008-2016)

Za rok 2015 pro počet osetých či vymýcených hektarů pro produkci marihuany a opia ještě neexistují relevantní data³¹. Ministerstvo zahraničí USA ve své poslední zprávě z roku 2016 uvádí jen data o eradikaci polí konopí a máku setého, přičemž u máku se jedná o 14 000 vymýcených hektarů a u konopí o 8 659 hektarů. (INCSR 2016)

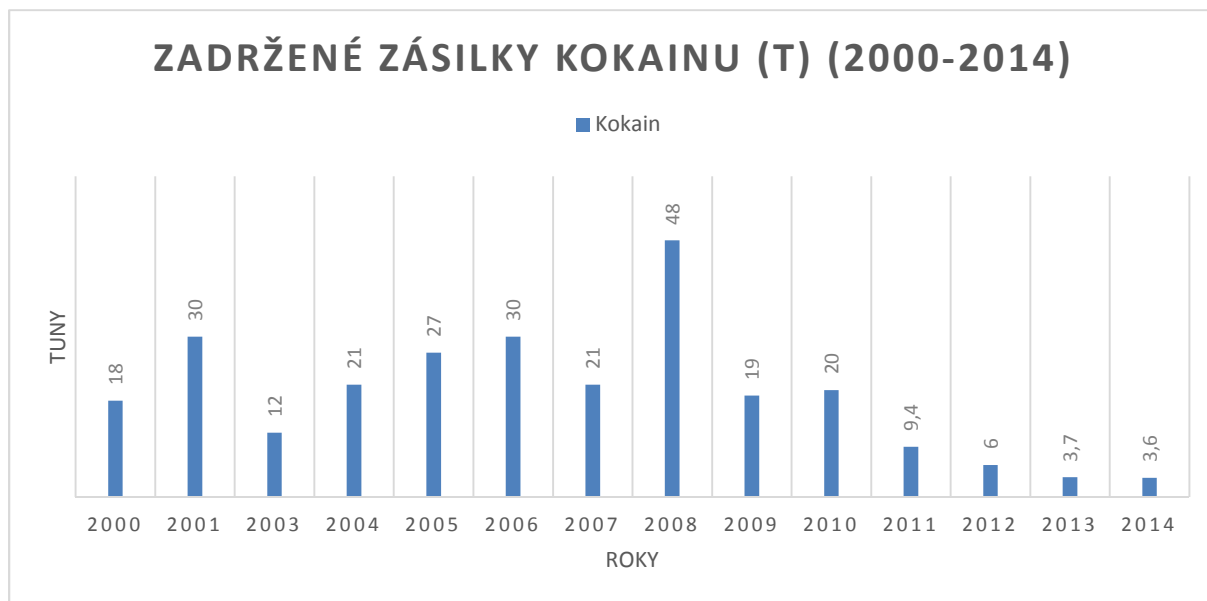
Neméně důležitou činností je vytvoření hraniční struktury 21. století, což je ostatně jedním z pilířů Iniciativy z Méridy a tedy společným cílem USA a Mexika. (INCSR 2013) Mexiko je totiž od již zmiňované spolupráce s kolumbijskými kartely z Medellín a Cali tranzitní zemí pro daleko tvrdší drogy, než je marihuana a opium, například kokainu.³² Podle údajů z ministerstva zahraničí USA ostatně více než 90% kokainu určeného pro americké uživatele je přepraveno přes Mexiko. Snahou obou zemí je tedy taktéž zadržet co největší množství drog.

Graf 6 zobrazuje počet zadržených zásilek kokainu v tunách. Na základě těchto dat lze vyzorovat, že největší úspěch v počtu zadržených zásilek kokainu nastal pravděpodobně těsně po vypuknutí Války proti drogám a to v roce 2007. Vzhledem k tomu, že se jedná o ilegální problematiku, je velice obtížné odhadnout, kolik procent z celkového množství zásilek se podaří zadržet, a uváděná čísla častěji působí spíše jako odhady. K prudkému poklesu zadrženého množství kokainu došlo především mezi lety 2009 a 2010 a následný trend pokračoval až do roku 2012. Situace může být vysvětlena tzv. balónkovým efektem (*balloon effect*). Ten sice bývá vysvětlován převážně, co se týče pěstování pro výrobu opia a marihuany jako jev, kdy je samotné pěstování přesunuto do míst nejmenšího odporu. (Kozák 2010) Taktéž ovšem tento efekt reaguje na měnící se dynamiku trhu přesměrováním hlavních drogových toků či použitím jiných metod přepravy. (Astorga a Shirk 2010:31)

Graf 6: Zadržené zásilky kokainu v tunách (2000-2014)

³¹ Dle Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu -UNODC (*United Nations Office on Drugs and Crime*) Mexiko oficiální údaje USA neověřuje, protože nemá potřebné informace o metodice. Vláda Mexika je v procesu vytváření monitorovacího zařízení, na kterém spolupracuje s UNODC (UNODC 2012)

³² Pro historický kontext a náhled pod pokličku fungování kolumbijských kartelů, viz Hrabálek 2007

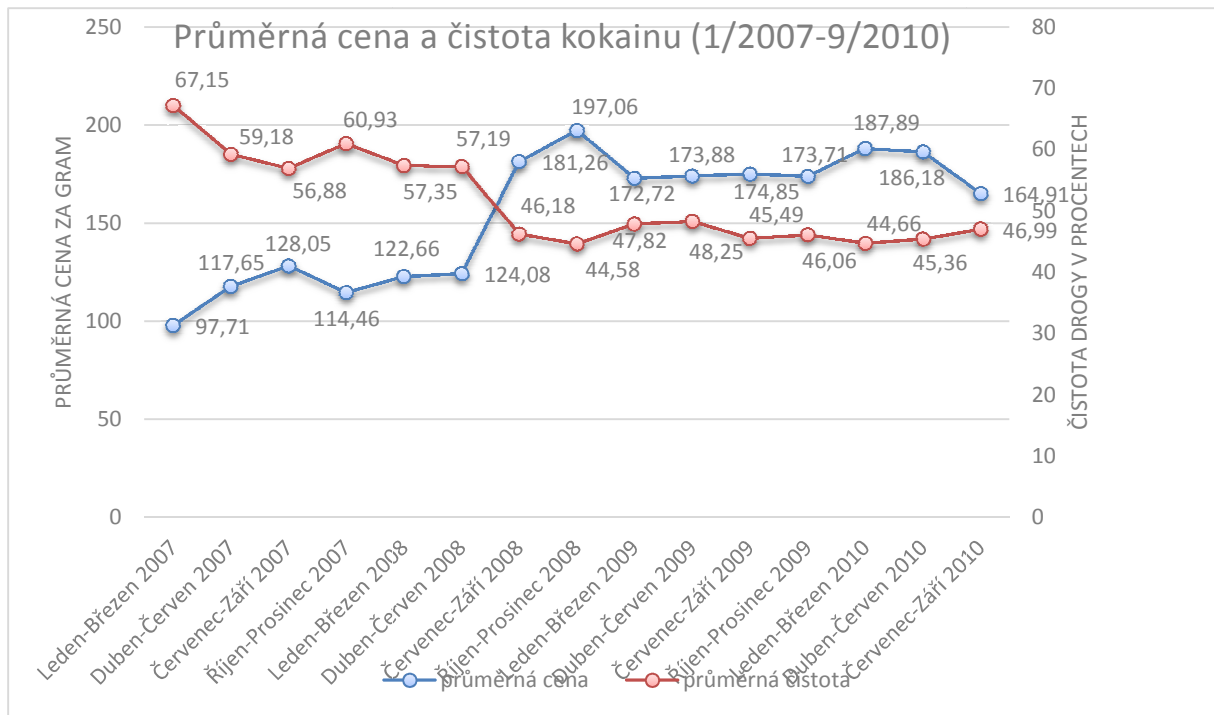

Zdroj: Autorova vlastní práce na základě dat z (INCSR 2008-2016)

Nejpravděpodobněji se však jeví změna spotřebitelských preferencí konzumentů, Graf 6úzce souvisí s grafem 7, jež zobrazuje vývoj ceny čistého kokainu za gramu a jeho průměrnou čistotu v období leden 2007- září 2010, se sledovaného období je patrné výrazné zvýšení ceny a snížení čistoty, konkrétně se jedná o zvýšení ceny za gram o 68,8% z 97,71 USD za gram na hodnotu 164,91 USD. (*National Drug Threat Assessment 2011:25*)

Tento vývoj potvrzují pozdější zprávy. Pro rok 2012 se průměrná cena kokainu za gram čisté drogy pohybovala na hodnotě 185,67 USD, průměrná čistota pro tentýž dosáhla hodnoty 44%. (*National Drug Control Strategy 2014:80*)

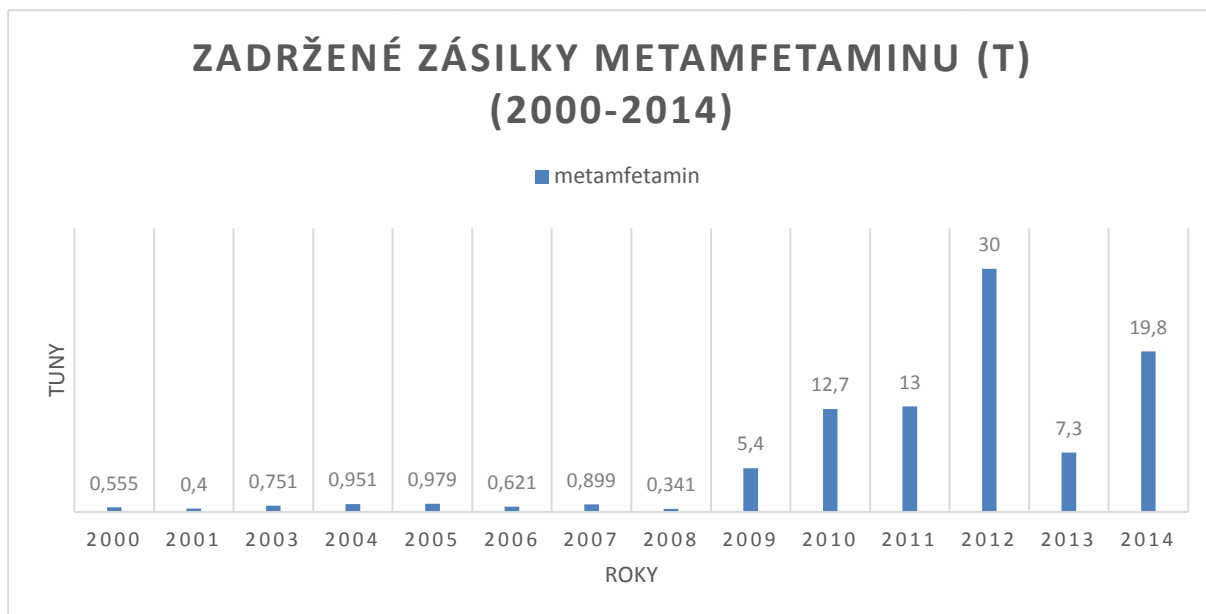
Graf 7: Průměrná cena a čistota kokainu v období (leden 2007- září 2010)

Zdroj: Autorova vlastní práce na základě dat ze STRIDE dostupných (National Drug Threat Assessment 2011:25)

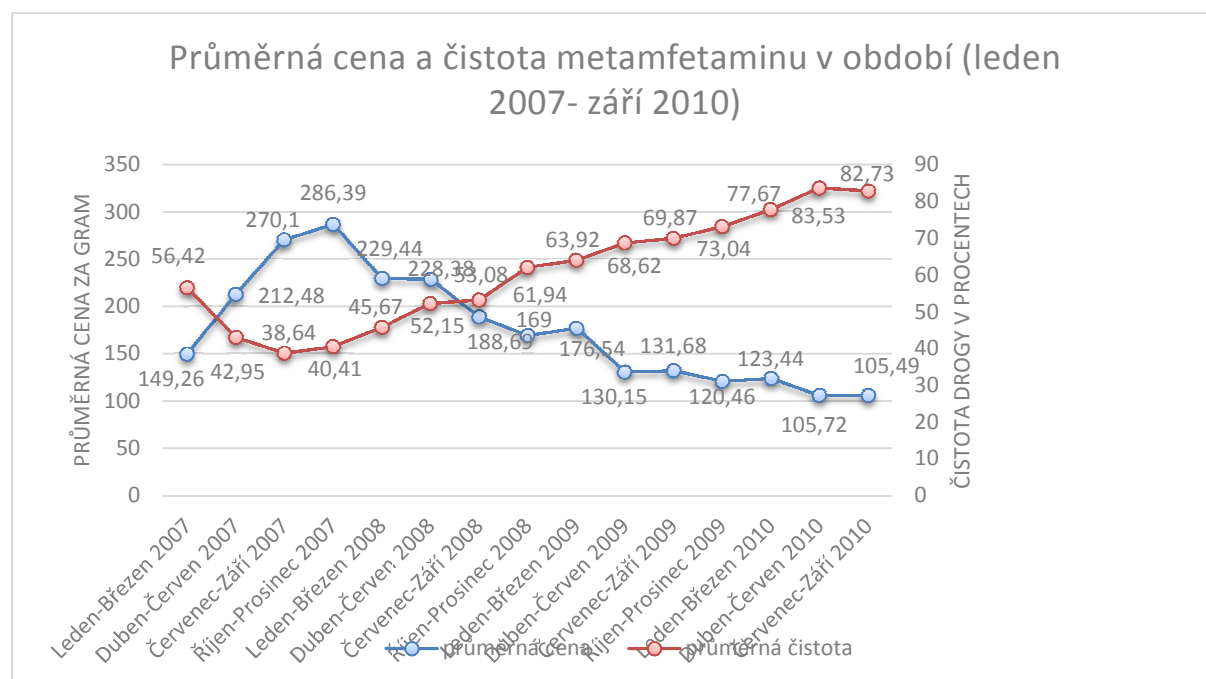
Spotřebitelskou změnu preferencí i přesun orientace mexických kartelů dokreslují grafy 8 a 9. Z Grafu 8 je vidět zřetelný nárůst zadržených zásilek, kdy do roku 2008 se jednalo vždy o zadržené množství do 1 t, za rok 2012, kdy bylo dosaženo historického maxima, již však bylo zadrženo více než třicetkrát tolik, na základě těchto dat i vzhledem ke komparaci s daty posledních let z Grafu 8 je proto vidět pravděpodobná zvýšená poptávka po metamfetaminu a určitá změna orientace drogových kartelů právě na metamfetamin. (Hope 2015), (INCSR 2015)

Graf 8 : Zadržené zásilky metamfetaminu v tunách (2000-2014)

Zdroj: Autorova vlastní práce na základě dat z (INCSR 2008-2016)

Graf 9: Průměrná cena a čistota kokainu v období (leden 2007- září 2010)

Zdroj: Autorova vlastní práce na základě dat ze STRIDE dostupných (National Drug Threat Assessment 2011:25)

Graf 9 bohužel výsledky Grafu 7 nekopíruje a celková dostupnost metamfetaminu se v průběhu výrazně zvyšuje. Cena za gram čisté drogy se období leden 2007- září 2010

propadla o 60,9% a průměrná čistota se naopak zvýšila o 114,1%. To vše jde ruku v ruce se zvyšující se dostupností této drogy. (*National Drug Threat Assessment 2011:25*)

Dílčí shrnutí

Během Calderónovy administrativy (2006-2012)³³ bylo podle odhadů úspěšně vymýceno 70 139 hektarů máku setého a 85 597 hektarů konopí, což je v obou případech výrazně méně než v předešlém období Foxovy administrativy (2000-2006)³⁴, taktéž bylo zadrženo 9643 tun marihuany -o 1920 tun méně, 105,4 tun kokainu- o 35,6 tun méně a taktéž reagovala na zvýšenou poptávku po metamfetaminu zničením ohromného množství laboratoří na jeho výrobu a zadržení zhruba 62,3 tun této drogy během jeho volebního období. Snižující se počet zadržených zásilek kokainu může být vysvětlen hned několika možnými způsoby.

Dle Grafu 7 můžeme minimálně částečně připsat zásluhy zvýšené efektivity vymáhání práva Mexika a USA, neboť ve sledovaném časovém období výrazně vzrostla cena kokainu a snížila se jeho průměrná čistota. Autoři taktéž hovoří o snižující se základně spotřebitelů v průběhu let, z druhé strany tato snížení mohou být vysvětlena i potenciálními rostoucími toky exportovaného kokainu do Afriky a Evropy nebo o špatné komunikaci mezi oběma zeměmi. Zpráva ministerstva zahraničních věcí USA z roku 2013 uvažuje celkový podíl zadržených zásilek jako 2% (INCSR 2013)

Nepříjemný zůstává taktéž údaj z Grafu 5, dle kterého se čistá produkce opia (máku setého) během let 2006- 2011 více než zdvojnásobila a má rostoucí tendenci i současné době. Zpracováním opia může vznikat i heroin, přičemž mexické organizace zvyšují svůj podíl na trhu s heroinem a podle odhadů se podílí až 7 % na celkové světové nabídce. (INCSR 2013) Tento podíl bude navíc s přibývajícím časem nadále rostoucí.

³³ Součet je prováděn za roky 2007-2012, jelikož většinu roku 2006 vykonával funkci prezidenta Vicente Fox.

³⁴ Součet je prováděn za roky 2001-2006, jelikož většinu roku 2000 vykonával funkci prezidenta Ernesto Zedillo.

10 Velikost drogového trhu

I přes fakt, který uvedla kapitola 4, tudíž že obchod s drogami je dle konvencí OSN 1961, 1971 a 1988 nelegální a zůstává v převážně zemích světa vysoce trestán, drogová nabídka kontinuálně uspokojuje poptávku a tak tvoří trh. Jeho velikost byla a je předmětem několika pokusů za účelem porovnání jeho chování s jinými legitimními oblastmi ekonomické činnosti, ale taky proto, aby byla zjištěna jeho velikost a podíl na výsledku národních ekonomik. De facto poslední odhad velikosti světového trhu drog uvádí zpráva Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu – UNODC pro rok 2003, kde jsou taktéž uvedeny maloobchodní a velkoobchodní ceny dle drogové typologie, její odhad pak činil 320 miliard dolarů. (UNODC 2005). Pro jednotlivé drogy zpráva UNODC přichází s novějšími odhady pro rok 2009, konkrétně hodnota kokainového trhu je vyčíslena na 85 miliard USD a opiový trh na 68 miliard USD. (UNODC 2011:16-17) Jeden z nejuznávanějších odhadů je prezentován americkou agenturou RAND, v jejichž studii o možných dopadech legalizace marihuany v Kalifornii na zisky drogových kartelů v Mexiku.

Následující kapitola se pokusí zmapovat stávající odhady velikosti drogového trhu. Pro potřeby práce by nepochybně bylo cennější přijít s vlastním odhadem a práce se jej na základě metodologie použité ve studii RAND pokusí nabídnout, avšak, jak již nastínila metodologická část, odhadnout chování trhu se je obecně velice obtížný úkol, přičemž zcela jiný rozměr složitosti připadá vyčíslit hodnotu černého trhu s drogami vzhledem k nelegální podstatě věci. V práci proto bude využito již existujících studií, neboť právě ony mají daleko lepší přístup k datové základně, je třeba však dodat, že agentury, jež je publikují, dokážou zatížit své analýzy svými zájmy a normativními stanovisky, ideologicky navázanými na způsob jejich financování.

Pro odhady velikosti trhu se používají dva způsoby a to poptávkový a nabídkově orientovaný. Oba přes svoje znatelné limity se snaží s množstvím dat a za pomocí určitých odhadů. Nabídkově orientovaná metoda určení trhu, kdy importní cena je násobena produkcí minus množství zadržovaných drog a spotřebou v Mexiku³⁵. Poptávkový přístup taktéž využívá importní cenu, která se pro dosažení výsledku násobí celkovou spotřebou v USA po odečtení množství, jež je dodáváno z jiných zdrojů, například domácí produkce, ale i dovoz

³⁵ Vzhledem k historicky mizivé domácí spotřebě v Mexiku bylo v odhadech prováděno zjednodušení, které s mexickou spotřebou nepočítalo. V průběhu let a s rostoucí spotřebou se však tato úprava stávala problematickou. (Kilmer, Caulkins a Bond 2010)

z marihuany z Kanady. (Kilmer, Caulkins a Bond 2010:5) Následující podkapitoly se pokusí detailněji rozpracovat výsledky studie RAND a jako protiváhu použít výsledky institutu IMCO pro dokreslení vývoje dynamiky marihuanového trhu.

Nabídkový přístup

Pro určení velikosti trhu z nabídkové strany je třeba začít s prvními proměnnými, jejichž hodnoty za posledních 25 let nebyly zrovna konzistentní a metodika jejich odhadů se v průběhu let několikrát změnila. Jedná se o odhady produkce. Dva nejstálejší a nejhodnotnější zdroje v tomto ohledu představují zpráva UNODC – World Drug Report a zpráva ministerstva zahraničí Spojených států – INCSR. Kilmer a Pacula při snaze poskytnout svůj odhad velikosti trhu kritizují její ohromné rozdíly v průběhu let na příkladu kokainu, kdy pro roční produkci v Kolumbii za rok 2007 je odhad americké vlády o 70% vyšší než hodnoty publikované UNODC. (Pacula a Kilmer 2009:68)

Další poměrně palčivější problém představuje fakt, že obě zprávy již přestaly publikovat odhady celkové produkce marihuany. Poslední statistický údaj o čisté produkci marihuany v Mexiku pochází z roku 2008 a hovoří o 21500 t, pro další roky INCSR uvádí, že nebyla poskytnuta žádná relevantní hodnota, na základě vývoje předchozích let ve vztahu s celkovou produkcí však lze dojít k zjištění, že mezi lety 2004 – 2008 se výnos na hektar pohyboval mezi hodnotami 1,79 – 1,80t, což nepředstavuje signifikantní rozptyl, který by rovnou data zpochybňoval. Zpráva UNODC ke všemu tvrdí, že výnos na hektar se pohybuje od 470 kg na hektar ve venkovních prostorech bez zavlažování až po 5 t v dobře udržovaných zahradách, přičemž výnos 2 t/ha je pak typická hodnota pro USA, z tohoto pohledu se hodnoty pro Mexiko zdají být legitimní.³⁶ (UNODC 2009:93) I když tak zpráva INCSR novější data neuvádí, po určitém zjednodušení, kdy pro další roky počítáme s konstantním výnosem 1,80 t/ha jsme schopni potenciální produkci pro současné roky dopočítat, viz tabulka 1.

³⁶ Zpráva dále uvádí, že zdroje poskytující údaje o výnosu konopí disponují obrovskou variabilitou výsledků a to o 5 kg/ha až po 40 000 kg/ha, extrémní by měly podle všeho odrážet rozdíly mezi pěstováním divokého konopí a hydroponickým způsobem pěstování, jež podle všeho je o poznání rychlejší. Mediánová hodnota výnosu je 770 kg/ha. (WDR 2009:93)

Tabulka 1: Potenciální produkce konopí setého v Mexiku a jeho výnos na hektar v období 2005-2014

Rok	Celkový počet osetých hektarů	Potenciální produkce (t)	Výnos na hektar
2005	5600	10100	1,803571429
2006	8600	15500	1,802325581
2007	8800	15800	1,795454545
2008	12000	21500	1,791666667
2009	17500	31500	1,8
2010	16500	29700	1,8
2011	12000	21600	1,8
2012	11500	20700	1,8
2013	13000	23400	1,8
2014	11000	19800	1,8

Autorova vlastní práce na základě dat z INCSR 2007-2016

Kilmer, Caulkins a Bond nicméně vyjadřují svůj skepticismus i pro hodnotu 21500t za rok 2008, byť se s ní ztotožnila i zpráva UNODC. Po odečtení hodnot, které jsou zadrženy mexickou vládou a americkou vládou na jihovýchodní hranici pro rok 2008(1,658 a 1,253t) a proporčním rozdělení mexických a amerických konzumentů v poměru 10/90, by nasvědčovalo, že americká spotřeba je 16,730t nebo 25,100t, pokud věříme zprávě WDR 2006, kde je uváděno, že jedna třetina amerického trhu s marihuanou je zásobena domácími vypěstovanými konopím. I přes ignoraci importů z Kanady či Jamajky se při připuštění 25% nereportování jedinců při průzkumech domácností o velikosti spotřebitelské základny a uznání obecně přijatých názorů, že současní uživatelé marihuany (za poslední měsíc) jsou zodpovědní za 88% celkové roční spotřeby, docházíme k výsledku, že každý z těchto jedinců spotřebuje ročně 1,2kg marihuany, což je ekvivalent pro užití jointu každé 2 hodiny během dne po celý rok pro všechny současné uživatelé marihuany. Odhad na základě nabídkové metody se tedy nejeví jako reálný. (Kilmer, Caulkins a Bond 2010:8)

$$C = \frac{0,9 * (21500 - 1658 - 1253) * 0,88}{\frac{1 - 0,33}{(1 + 0,25) * 15200000}} = 1,2 \text{ kg / rok}$$

Theodore Leggett uvádí, že problém nabídkových odhadů zvláště v kontrastu s poptávkovým, není ojedinělý pro USA či Mexiko, ale jedná se o problém globální. (Leggett 2006:1-3)

$$C = \frac{0,9 * (19800 - 929,4 - 984) * 0,88}{\frac{1 - 0,33}{(1 + 0,25) * 22200000}} = 762g / rok$$

Vlastní výpočet, dle údajů pro rok 2014

Vzhledem k faktu, že odhady mexické produkce marihuany po letech 2011 nejsou považovány za spolehlivé, tak pro výpočet na bázi nabídkového přístupu byl použit údaj z Tabulky 1.

Tyto výsledky jsou velmi citlivé na odhad hektarových výnosů, které se pochopitelně liší v čase a místě. Za předpokladu několika neměnných dílčích proměnných jako je již zmiňovaný výnos na hektar, procentuální rozdělení produkce v poměru 90% export do USA a 10% domácí spotřeba+export do ostatních částí světa či presumpce, že současní spotřebitelé (poslední měsíc) stále představují 88% celkové roční spotřeby. Hodnoty 929,4 a 984³⁷ reprezentují množství zadrženého konopí v kilogramech. Po doplnění poslední hodnoty o počtu měsíčních uživatelů, kdy se v roce 2014 v dotazníkovém šetření přihlásilo 22 200 000 lidí (NSDUH 2015:1) docházíme na základě vlastního nabídkového přístupu k hodnotě 762g za rok, což představuje ekvivalent pro téměř 4,5 jointů na den pro každého současného uživatele každý den v roce. Ani naše aktuálnější hodnota tedy pravděpodobně není věrohodná.

Poptávkový přístup

Poptávková metoda odhadu trhu je založena především na dotazníkových zprávách o počtu spotřebitelů, zde lze snadno namítnout, že při těchto šetření dochází ke zkreslení z důvodu neochoty pravdivě reportovat i u komodit, které jsou legální. U drog vyvstává navíc další podstatný faktor ve variacích frekvencí, ve kterých uživatelé drogu užívají.

Nejkomplexnějším a nejuznávanějším dotazníkovým šetřením v USA poskytující tyto údaje je každoroční zpráva NSDUH- Národní průzkum užívání drog a zdraví (*National Survey on Drug Use and Health*) pod hlavičkou ministerstva zdravotnictví. I tak ji je vyčítáno

³⁷ 929,4 kg představuje množství zadrženého mexickou vládou (INCSR 2016), zatímco 984 je množství zadržené agenty DEA na mexicko-americké hranici. Hodnota je vypočtena na základě součtů množství drogy zadržené ve všech hraničních koridorech. (NDIC 2015:72)

jako všem zprávám tohoto typu, že opomínají mnoho těžkých uživatelů, kteří jsou v léčbě ve vězení, nacházející se v nestabilní situaci, co se bydlení týče a jsou tudíž těžko k nalezení nebo nehodlají o jejich užívání hovořit. Dalšími limity jsou nepřesnosti respondentů, ať už vědomé či nevědomé a mizivá zdrojová podpora pro určení denní spotřeby jedince.

I přes faktory uvedené výše, se studie opírají především o tento způsob evaluace, RAND navíc dodává, že poptávková metoda je vhodná pro případ odhadů vzhledem k unikátně prominentní pozici Mexika jako zdrojové a tranzitní země.

Celková spotřeba USA

Zpráva instituce RAND není první svého druhu, která přichází s odhadem celkové spotřeby v USA. Tabulka 2 porovnává stávající studie a jejich metodiku. Mezní hodnoty se ve většině pohybují mezi 1000t a 5000t, vybočující je pak hodnota 9,830t.(Gettman 2007)

V posledních letech můžeme být svědky změny orientace zpráv NSDUH, neboť po roce 2008 již neuvádí statistiku uživatele, kteří užívali drogu během celého roku a pozornost je nadále věnována současným uživatelům (za poslední měsíc), přičemž lze vnímat sílící orientaci na prevalenci užívání drog mezi mladými (jedinci mladších 12 let). I tento fakt koresponduje s asymetrií pohledů USA a Mexika na otázku vnímání drogového problému.

Na základě proporčních dat NSDUH o podílu mladého obyvatelstva na celkovém vzorku, jež podle zprávy činí 17%, jsme pak schopni dopočítat i roční počet uživatelů marihuany pro rok 2013, který představuje 32 758 620 Američanů. (NSDUH 2014:30)

Tabulka 2: Počet drogových uživatelů a jejich celková spotřeba

Zdroj	Rok	Počet uživatelů v milionech	Metodika výpočtu	Celková spotřeba (t)
Abt Associates (2001)	2000	12,1 milionů uživatelů za poslední měsíc	Výpočet proveden na základě počtu jointů za měsíc; počet gramů na joint	1,047
DEA (DASC, 2002)	2000	11,7 uživatelů za poslední měsíc, modifikovaná hodnota Abt Associates	Předpoklad 1g na jednoho uživatele po celý rok (365*1)	4270
Kilmer a Pacula (2009)	2005	14,6 milionů uživatelů za poslední měsíc	počet dní, ve kterých byla droga užita; počet jointů na den; počet gramů na joint	1300-6150; nejlepší odhad 2950
UNODC (2009)	2008	24,5 milionů ročních uživatelů	Nízký odhad roční spotřeby na uživatele 60g, vysoký odhad 200g	1876-6252 ³⁸
Gettman (2007)	2005	25 milionů ročních uživatelů, avšak předpoklad 40% nehlášení.	Počet dní, ve kterých byla droga užita (respondenti rozdělení dle pohlaví); počet jointů na den; gramy na joint	9830

Práce RAND pracuje s hodnotou pro rok 2008, kdy počet ročních uživatelů po zaokrouhlení dosahoval 25,7 milionů, poslední hodnotou potřebnou k výpočtu je průměrná roční hodnota spotřeby uživatele. I zde se odhady autorů různí, nicméně pro k relativnímu

³⁸ Hodnota vypočtena pro celou Severní Ameriku.

konsenzu mezi autory dosahuje u mezních hodnot 100-200g³⁹. Kilmer, Caulkins a Bond pro svůj odhad pracují s hodnotu blížící se spíše dolní hranici, a tedy 108g za rok.

Při dosažení všech proměnných, docházíme k hodnotě 3469500000g, tedy 3469t pro celkovou spotřebu USA (Kilmer, Caulkins a Bond 2010)

$$C = 25700000 * 1,25 * 108 = 3469500000$$

Výpočet prostřední hodnoty agentury RAND pro rok 2008 v gramech.

$$C = 32\,758\,620 * 1,25 * 108 = 4422500000$$

Vlastní výpočet spotřeby pro rok 2013 v gramech.

Při vlastním výpočtu spotřeby docházíme k hodnotě 4422500000g, tedy 4422,5t pro rok 2013.

Podíl mexické marihuany na americkém trhu

Podíl mexické marihuany na americkém trhu jsme již při nabídkovém přístupu velikosti trhu určili jako 67%, autoři však ještě před úspěšnými legalizačními a dekriminizačními iniciativy v USA, jež bezpochyby zvýšily podíl domácího pěstovaného konopí, poukazovali, že tento odhad se jeví jako dost možná nadsazený. Tato domněnka je podpořena skutečností, že část spotřebitelů preferuje druh marihuany největší možné kvality s názvem sinsemilla.⁴⁰

Pro znázornění veškerých scénářů budeme počítat se 3 variantami, přičemž spodní hranicí bude hodnota 40%, prostřední 54% a horní hranice bude 67% hodnota použita již při nabídkové metodě.

³⁹Variabilitu výsledků způsobuje celá řada faktorů. Pochopitelně kromě velikosti spotřebitelské základny a podílu hodnoty uživatelů, jež v národních průzkumech užívání drogy nereportovalo, se jedná k příkladu i o velikost „jointů“, vzhledem k faktu, že celá řada analýz velikosti trhu je postavena na reportování, kolik jedinec užil jointů denně či měsíčně. Ačkoliv tato hodnota pochopitelně není standardizována, autoři nejčastěji počítají s 0,4-0,5 g marihuany na joint. (Kilmer, Caulkins a Bond 2010:11-12) Jedinou vyšší hodnotu než 0,5g na joint uvádí Gettman 2007, a to 0,75g. (Gettman 2007)

⁴⁰Ze španělštiny lze přeložit jako bez semínek, jedná se o marihuanu s vyšším podílem THC, dle UNODC 2011 se podíl THC pohybuje mezi 12-18%. UNODC 2011, Jiná studie uvádí hodnoty 10-18% (Hope a Clark 2012:3)

Velkoobchodní cena marihuany

Pravděpodobně nejrelevantnější zdroj můžeme hledat ve STRIDE (*The System to Retrieve Information from Drug Evidence*)⁴¹. Údaje běžně zahrnují typ zadržené drogy, její množství, čistotu, datum a město či stát, ve kterém akvizice proběhla. Bohužel tato databáze současně nabízí pouze data pro metamfetamin a kokain a to jen za rok 2007. Vývoj ceny těchto dvou drog pak dále sleduje *National Drug Threat Assessment 2011*, nicméně bohužel ve stejné ani v následujících zprávách velkoobchodní cena marihuany chybí. Nezbyvá než pro případ marihuany využít i sekundárních zdrojů jako Narcotic News, ale převezmeme taktéž cenový údaj, který uvádí pro tuto databázi RAND, ze zpráv DEA je totiž patrné, že obě agentury v problematice drogových trhu spolupracují, lze proto předpokládat lepší přístup k datům STRIDE.

Tabulka 3: Odhady velkoobchodních marihuany podél americko-mexické hranice.

Zdroj	Roky	Použitá cena za libru drogy	Cenové rozmezí za libru
ADAM 2000 ANNUAL REPORT	2003	500	500
STRIDE ⁴²	2005-2008	323	234–334
Narcotic News	2016	432	200-700
RAND 2010	2010	400	Neuvedeno

Zdroj: Autorova vlastní práce na základě údajů z (Kilmer, Caulkins a Bond 2010, Narcotic News, ADAM 2010)

Komerčně obchodovaná marihuana se prodává kolem 40 amerických dolarů za libru (něco málo přes 80\$ za kg v Mexiku. Importní cena v USA se pohybuje asi na 880 dolarů za kg, přičemž velkoobchodní cena se zvyšuje stejnou měrou za každých 1000 mil od americko-mexické hranice.(Kilmer, Caulkins a Bond 2010), (Insulza 2013a). Pro výpočet drogových příjmů kartelu však potřebujeme cenu, za kterou kartely prodají drogu na hranici a tu jsme stanovili na 880 dolarů za kg marihuany.

41 STRIDE představuje databázi drogových vzorků zaslaných do laboratoří DEA, a to právě agenty DEA, FBI, CBP, ICE, USCG či Washingtonskou MPD. STRIDE nepředstavuje reprezentativní vzorek drog dostupných v USA, ale odráží veškeré důkazy předloženy DEA laboratořím na analýzu. Data STRIDE nejsou sesbírány, aby reflektovaly trendy na národních drogových trzích, nicméně představují v současné době nejlepší informace o změnách cen a čistoty drog. (*National Drug Threat Assessment 2011*)

⁴² Převzato z Kilmer, Caulkins a Bond 2010:11-12

Příjmy kartelů z marihuany

Vypočtení příjmů kartelů z marihuany nepředstavuje z metodologického hlediska složitý úkol, vlastně se jen jedná o vynásobení celkové spotřeby mexickým podílem na americkém trhu a importní cenou. Po výpočet byla použita cena 880 USD za kg marihuany (ekvivalent 400 USD za libru) viz Tabulka 3.

Kilmer, Caulkins a Bond do svých výpočtů promítají tři typy odhadů celkové spotřeby marihuany v USA znázorněné v Tabulce 4, přičemž střední hodnota je odvozená od výpočtu celkové spotřeby, kterou jsme vypočítali v kapitole 9.3, vyšší a střední hodnoty jsou odvozené z odhadů celkové spotřeby pro Severní Ameriku přijatou UNODC 2009 očištěná o spotřebu Kanady. (Kilmer, Caulkins a Bond 2010), (UNODC 2009)

Tabulka 4: Varianty odhadu použité při výpočtů příjmů z marihuany

Varianta odhadu	Nízká	Střední	Vysoká
Celková spotřeba USA	1500	3300	4900
Podíl importované marihuany z Mexika	40	54	67

Zdroj: Autorova vlastní práce na základě údajů z (Kilmer, Caulkins a Bond 2010)

V závislosti na jeho variantě a při využití všech kombinací dochází k výsledkům od 0,528 miliardy USD při nízkém odhadu celkové spotřeby v USA a 40% podílu importu z Mexika až po 2,89 miliardám dolarů.⁴³

⁴³ Pro výsledky všech kombinací viz Přílohy, Příloha 1

RAND uvádí, že na základě trojúhelníkové metody určil příjmy kartelů v rozpětí 1,1 - 2 miliard USD, kterému dává punc 80% probability. Jako svůj nejlepší odhad považuje hodnotu blízkou střední hodnotě výpočtu a tedy 1,5 miliardy dolarů.

$$R = 4422,5 * 0,67 * 880 = 2,607 \text{miliard\$}$$

$$R = 4422,5 * 0,54 * 880 = 2,102 \text{miliard\$}$$

$$R = 4422,5 * 0,33 * 880 = 1,284 \text{miliard\$}$$

Vlastní výpočet pro rok 2013

Všechny výše zmíněné vlastní výpočty jsou odvozeny od metodiky RAND, první výpočet v hodnotě 2,6 miliard dolarů počítá s 67% podílem importované marihuany z Mexika, což je hodnota, se kterou jsme počítali v nabídkovém přístupu. Druhý výsledek využívá 0,54 procentního podílu na trhu, přičemž při těchto podmínkách dosáhla jak agentura RAND, tak institut IMCO svých nejlepších výsledků. Výsledek 2,1 miliardy USD tedy v porovnání s výsledkem IMCO nevypadá nereálně, jelikož autorův vlastní výsledek je dosažen na základě ukazatelů pro rok 2013, tedy časové hledisko, které by výrazněji měnilo chování trhu, se nedostavuje. Nejnižší hodnota vypočtena s 33 % podílem importu mexické marihuany již odráží některé současnější názory, podle nichž vlivem dílčích legalizačních politik v USA došlo k poklesu mexického podílu zhruba na tuto hodnotu. (Hope 2015) Výsledek 1,280 USD by tak za předpokladu stávající velkoobchodní ceny spíše odrážel současné potenciální drogové příjmy z marihuany.

Tabulka 5: Drogové příjmy mexických kartelů z kokainu, heroinu a metamfetaminu

Ukazatel	Kokain	Heroin (Mexiko)	Heroin (Kolumbie)	Metamfetamin
Hodnota amerického trhu na maloobchodní úrovni (v miliardách USD)	30	10	10	5
Maloobchodní cena za kilogram čisté drogy (cena za gram*1000)	145 000	450000	450000	260000
Předpokládaná spotřeba v tunách při 100% čisté droze	207	22	22	19
Čistota drogy na velkoobchodní/importní úrovni	82	35	60	75
Předpokládaná spotřeba při velkoobchodní čistotě drogy	252	64	37	26
Importní cena za kilogram čisté drogy (v miliardách USD)	4,3	1,4	2,2	0,8
Podíl amerického trhu, který je zásobován z Mexika (%)	80	30	30	77,5
Příjmy z vývozu mexických kartelů (v miliardách USD)	3,4	0,4	0,7	0,6

Zdroj: Autorova vlastní práce na základě hodnot z Kilmer, Caulkins a Bond 2010

Celkové příjmy drogových kartelů při připočtení podílu marihuany RAND vyčíslil na 6,6 miliardy USD. Tento odhad však daleko spíše koresponduje s dynamikou drogového trhu charakteristickou pro první dekádu 21. století. Příjem ze samotného kokainu, který dle Tabulky představuje 52% zisků mexických kartelů, neodráží poslední zprávy ministerstva zahraničí USA, které poukazují na rekordně nízké hodnoty zadržovaných zásilek kokainu. Množství zadržného kokainu kleslo z průměrných hodnot 25 tun za rok v období let 2000-2009 na hodnoty, jež jen těsně překročily dvouciferné hodnoty na přelomu dekad, k méně než 4 tunám za poslední sledované roky. Stejně tak poptávkové indikátory, které opatřují průzkumy spotřebitelské základny konzumentů drog v USA, poukazují na klesající preference kokainu. Později je tento úpadek odhadován až na 50%. (Caulkins, Kilmer, Reuter, Midgette 2015)

Tento trend ve své práci podtrhuje mexický institut IMCO, který v roce 2012 v rámci své studie odhaduje efekt legalizačních politik v Coloradu, Washingtonu a Oregonu za přeci jen o něco málo vyšší. Efekt legalizace je počítán ve vztahu k vzdálenostem státu, kde marihuana legální není. Celkové drogové příjmy mexických kartelů odhaduje na o něco málo více než 6 miliard USD (6,051; při rozmezích 4,7-7,7 miliardy USD). (Hope a Clark 2012:44)

Samotný podíl marihuany byl stejnou metodologií odhadnut (s 90% proklamovanou validitou) mezi hodnotami 1,450- 2,6 miliardy dolarů s nejpravděpodobnější hodnotou 2 miliardy USD. (Hope a Clark 2012:44)

Jejich zjištění vzbudila velkou pozornost nebo pokusili rovněž odhadnout efekt samotných legalizací na státní úrovni ve Washingtonu, Coloradu a Oregonu. Jejich zjištění vyvolala poměrně veliký rozruch, neboť hodnoty 1,37, 1,4 a 1,8 miliardy pro výše zmíněné státy, byla interpretovaná některými americkými médii mylně, neboť tato čísla reprezentují scénář, kdyby se jeden ze států ujal monopolní pozice a importoval marihuanu do států, kde legalizovaná není. (Hope a Clark 2012:13)

Alejandro Hope a Eduard Clark pak dodávají, že cílem studie nebylo rozporovat práci institutu RAND, neboť jejich práce vychází ze stejné metodologie. Rozdílné hodnoty, které jejich studie obsahuje, jsou především způsobeny vlivem časového hlediska, neboť počítají s vyšším odhadem konzumentské základny marihuany v USA a taktéž přelivu efektu, kdy stát, kde je produkce marihuany legální bude uspokojovat nejen svoji tuzemskou poptávku, ale taktéž exportovat do států, kde marihuana legalizovaná není. Cenou i kvalitou by pak měl de facto vytlačit mexickou marihuanu dodávanou kartely. (Hope a Clark 2012)

11 Aktéři drogového konfliktu

Drogové kartely

Nejpodstatnější skupinou činnou v drogovém konfliktu jsou pochopitelně drogové kartely. Ty nepředstavují organizace, jež by operovaly dnes ne již jen na území Mexika pouze v době nedávno minulé, ale naopak se dá říci, že organizovanější charakter těchto zločineckých skupin a jejich pokračující evoluce je delší než jedno století.

Kartely již v průběhu své geneze upevňovaly svoje postavení především prostřednictvím korupce nejčastěji mířenou na politické elity Mexika. V tomhle ohledu je třeba zmínit úspěšnou symbiózu s Institucionálně revoluční stranou PRI (*Partido Revolucionario Institucional*), jež s určitými výpadky trvala de facto celou 71letou hegemonií této politické strany. Tito aktéři mezi sebou vypěstovali vztah patron-klient a prostřednictvím Federálního úřadu pro bezpečnost (*Dirección Federal de Seguridad*), byla v největším

vrcholu spolupráce neoficiálně zřízena tzv. plazas, která určovala pravidla hry.⁴⁴ Vrcholu tento systém dosáhl v 70. letech minulého století, kdy většina kartelizovaného obchodu byla sjednocena kolem osoby Miguela Angela Felixe Gallarda. Téměř po 3 dekády tento systém udržoval míru násilí na relativně nízké úrovni, to vše skončilo vraždou prominentního amerického agenta DEA Enrique Kiki Camareny, jenž měla pochopitelně mezinárodní odezvu.⁴⁵ (Kozák 2010), (Heinle, Rodriguez Ferreira a Shirk 2016:4)

Větší autonomii získávají kartely nejprve s postupující demokratizací a přerodem ve více pluralitní politický systém na konci 90. let (Schatz 2014:5), jež je dokončena se zvolením Vicente Foxe (2000-2006) a strany PAN, dochází k definitivní decentralizaci tohoto systému a počátečnímu prudkému nárůstu násilí. To dosahuje nové dimenze s nástupem Felipe Calderona (2006-2012) jenž učinil boj proti kartelům hlavním bodem jeho sexenia. Jeho operace a militarizovaný postup proti kartelům, jejichž středobodem byla tzv. kingpin strategie, jež si kladla za cíl zneškodnit 37 největších drogových bossů, měla za následek proliferaci drogových kartelů. Tradiční hráči se v mnoha případech fragmentovaly do menších celků zuřivě bojujících mezi sebou o sféry vlivu.

Na úplném počátku Calderonova prezidentského období dle Beittela můžeme identifikovat 4 hlavní kartely, konkrétně kartel v Tijuáně- později taktéž přezdívan jako organizace Arellana Felixe (AFO), kartel ze Sinaloa, kartel Juarez- později taktéž organizace Carilla Fuentesese (CFO) a kartel ze Zálivu (kartel Golfo). V úvodních letech Calderonova sexenia jsme svědky první fragmentarizace a akademici se shodují na 7 hlavních organizacích, kromě 4 výše zmíněných to je paramilitantní skupina Los Zetas, která je verbována s příslušníky mexické armády, dále organizace Beltrána Leyvy a La Familia Michoacana. Proces balkanizace kartelů je nadále trvajícím, aktuální počet se v závislosti na zdroji pohybuje mezi 8-20. Beittel ve své zprávě uvádí 9 hlavních organizací, nicméně ve svém výčtu hlavní kartelů k tradiční sedmičce přidává akorát Kartel Jalisco- Nová Generace a

⁴⁴ Plazas představovala strategická teritoria kolem hlavních tras obchodu s drogami, za jejichž využívání pašeráci platili mexickým elitám. (Schatz 2014:5)

⁴⁵ Mexická média se v prvopočátcích snažila osobu Kikiho zdiskreditovat jakožto křivého policistu, jež s kartely spolupracoval, jeho vražda však vedla k zásadnímu mezníku, kdy se systém plazas začal hroutit, Federální úřad pro bezpečnost DFS byl rozpuštěn a fakt, že vraždě agenta DEA údajně přihlížel představitel mexické vlády, ochromila tehdejší spolupráci Mexika a USA.

s tímto počtem se ztotožňuje i DEA.⁴⁶ (*National Drug Threat Assessment 2015:1*), (Beittel 2015: 27-28)

Tabulka 6: Typologie mexických kartelů

Kategorie	Charakteristika	Organizace
Národní kartely	Tyto organizace udržují přítomnost kolem většiny hlavních tras drogového obchodu, kontrolují rozsáhlá území včetně klíčových bodů na obou stranách hranice. Nehledě na jejich širokou teritoriální kontrolu, tyto organizace hledají možnosti, jak dále expandovat hlavně na území kolem cest vedoucích na sever. Většinu z jejich profitů tvoří právě pašerácké aktivity, skrze ně se však nově snaží diverzifikovat jejich ilegální portfolio hlavně ke krádežím ropy a jiným lukrativním aktivitám	Jalisco- Nová Generace, Los Zetas, Kartel ze Sinaloa
Regionální kartely	Organizace udržující limitující kontrolu kolem obchodních tras, které vedou skrze jejich území. V obchodu s drogami hrají sekundární roli, jejich hlavní příjem je často tvořen jinými ilegálními aktivitami-krádeže ropy, obchod s lidmi, se zbraněmi	Templářští rytíři, La Familia Michoacana, Kartel ze Zálivu, Organizace Beltrana Leyvy
Hraniční kartely- výběrčí mýtného	Kdysi velice silní hráči, kteří ovládali většinu drogového obchodu. Dnes je jejich hlavní příjem tvořen poplatky jiných kartelů za zprostředkování drogových zásilek. Tyto organizace nejsou schopni diverzifikovat svoje aktivity tak dobře, jsou zcela závislé na své územní pozici. Pokud ztratí kontrolu nad svým územím, velice pravděpodobně budou rozpuštěny.	Kartel v Tijuane (AFO), Kartel Juarez (CFO)
Pašerácké buňky	Málo buňky většinou rozpuštěné z původně větších organizací. Jejich obchodní aktivity jsou spíše malého měřítka a jedná se hlavně o distribuci drog. V některých případech rozšiřují svoje nelegální podnikání směrem k vydírání, únosům a krádežím automobilů	Ve finálním součtu bylo identifikováno až 202 buněk a mafiánských skupin

Zdroj: Autorova vlastní práce podle (Beittel 2015:31)

⁴⁶ Aktuální znázornění sfér vlivu mexických kartelů viz Přílohy 5

V mnoha médiích se tato uskupení přirovnávají k velkým nadnárodním korporacím, jimž jde za každou cenu o maximalizaci zisku. Dnes jsou kartely největším velkoobchodním distributorem drog na území USA a skrze aliance s americkými gangy taktéž významně pronikají na maloobchodní (retailovou) úroveň. (Beittel 2015:6, *National Drug Threat Assessment* 2015) I přes fakt, že jejich operace na půdě USA jsou rozhodně méně násilné, pokud je vůbec jejich činnost zaznamenána. I tak vznikají studie zkoumající možný spill-over efekt násilí a mexické kartely jsou považovány za největší hrozbu americké bezpečnosti.

Vzhledem k různorodosti ilegálních aktivit kartelů je potenciální efekty legalizace je složité odhadnout. Zpráva DEA stále hovoří, že drtivou většinu drogových zisků mexických kartelů tvoří portfolio marihuana, kokain, heroin a metamfetamin, přičemž neexistuje žádný důkaz, že by se některý z kartelů specializoval jen na jednu drogu. (*National Drug Threat Assessment* 2015:9)

Odhaduje se, že nejvíce z obchodu s drogami profituje Kartel ze Sinaloa, na nějž má připadat 40-60% zisků mexických kartelů. Odborníci se navíc převážně shodují na názoru, že tento kartel je nejmocnější a legalizace marihuany na federální úrovni by mohla pro kartel představovat až 50% snížení profitů.(Insulza 2013a)

Postoj Mexika a Latinské Ameriky k otázkám legalizace

Nelibost mexické strany či obecně zemí Latinské Ameriky s unilaterálně vedenou strategií boje proti drogám, je patrná již od konce minulého století. Tyto tehdy spíše anonymní výkřiky však získaly na intenzitě v průběhu drogové války v Mexiku, kdy idíky masivně medializovaným dopadům represivní strategie, získala mexická strana masivní podporu napříč regionem Latinské Ameriky a jako jeden celek se Latinská Amerika objevila v čele mezinárodní vlny usilující o reformu drogové politiky. Prvním výsledkem bylo roku 2009 společné předsedání bývalých prezidentů Mexika, Kolumbie a Brazílie v rámci Latinsko-americké komise pro boj proti drogám a za demokracii.⁴⁷Zpráva vydaná pod hlavičkou této komise: *Drugs and Democracy: Toward a Paradigm Change*, volala po prolomení tabu a uznání, že současné přístupy selhaly, přičemž jejich nevyhnutelným důsledkem je diskuse o změně paradigmatu a implementace bezpečnější, efektivnější a humánnější politiky. (Latin American Commission on Drugs and Democracy 2009:6)Toto má docíleno na základě změny orientace z nabídkově orientované strategie na poptávkovou, v podobě drastického snížení poptávky po drogách hlavních spotřebitelských zemí a vnímání užívání drog jako zdravotního problému. (Latin American Commission on Drugs and Democracy 2009:6-7)Možnost odlišného směru v podobě politiky legalizace drog se v rámci komisenavrhována nebyla, přesto měla veliký úspěch, ne s revolučními návrhy na řešení krize, ale především ve vytvoření imaginárního společného fóra zemí Latinské Ameriky, jež tento problém spojoval. V téže době málokdo předpokládal, že by legalizace mohla být akceptovatelným řešením a v podstatě nemožně se jevílo jejího unilaterálního dosažení, na druhou stranu i na základě výše zmiňované zprávy se bylo zřejmé, že z perspektivy mnoha Mexičanů je pokračující zhoršování podmínek netolerovatelné a může potenciálně vést k větší podpoře nekonvenčních řešení. (Olson, Shirk a Selee 2010:7)

⁴⁷ Jednalo se o bývalého kolumbijského prezidenta Césara Gaviriu (1990-1994), Ernesta Zedilla (1994-2000) v případě Mexika, Fernanda Henrique Cardosa (1995-2002) za Brazílii.

Na mexické straně se přesně tenhle sled událostí pomalu, ale jistě udával, když dnes již exministr zahraničí Mexika Jorge Castañeda, často v médiích označován za hlavníhoobhájce legalizace přidal, že ideální scénář je legalizovat všechny drogy a to na všech místech, v USA, Mexiku i Kolumbii, a pokud to nelze, tak alespoň určité drogy, přičemž se nabízí začít s marihuanou. Castañeda 2012: V podobném duchu se vyjádřil i bývalý mexický prezident Vicente Fox, který v rámci svého blogu napsal, že: *„legalizace neznamená, že drogy jsou dobré, ale je třeba vnímat legalizaci jako strategii k oslabení a zničení ekonomického systému, který umožňuje kartelům získávat obrovské příjmy, radikální prohibiční strategie nikdy nefungovaly“* (Rosenberg 2010)

Dva roky po zprávě Latinsko-americké komise pro boj proti drogám a za demokracii, se ke třem bývalým prezidentům přidala celá řada renomovaných osobností, mimo jiné například Kofi Annan, George Schultz, Paul Volcker nebo Richard Branson a společně publikovali zprávu Globální komise pro drogovou politiku, ve které nabádají světové vlády k experimentům s modely politik legální regulace. Toto doporučení se týká především konopí, ale doporučuje také experimenty s dalšími látkami, za účelem vytváření modelů pro ostatní země. (The Global Commission on Drug Policy 2011:3) Jen dva měsíce po této zprávě kolumbijský prezident Juan Manuel Santos vyzývá mezinárodní společenství, další prezidenty v regionu Latinské Ameriky a zejména vládu USA k zapojení do diskuze založené na nejlepších dostupných empirických a vědeckých důkazech o účinnosti stávajícího globálního režimu kontroly drog.

Na Celoamerickém summitu v Cartageně v roce 2012, Organizace amerických států (OAS) získala mandát k vypracování zprávy o drogové problematice v Latinské Americe. Zevrubná zpráva vydána roku 2013 klade důraz na 5 oblastí. Jedná se o vztah drog a veřejného zdraví, vztah mezi drogami a socio-ekonomickým rozvojem, bezpečnostní výzvy, jež mají spojitost s drogovým problémem, tedy násilí a organizovaný zločin, produkce a distribuce drog, léčiv a chemických prekurzorů a právní a regulační přístupy drogového problému. OAS se tímto stala jakousi společnou platformou v rámci drogové otázky pro celou Latinskou Ameriku. V rámci téhož summitu Organizace amerických států vydala zprávu možných scénářů adresování drogového problému v Latinské Americe pro roky 2013-2025. Cílem této zprávy je pochopitelné vzbudit větší stimul pro re-evaluaci stávajících strategií a vnímání drogového problému jako multilaterální záležitosti, jež může být vyřešena jen společně. (Insulza 2013)

Drastické či dramatické změny vnitrostátního práva zemí se nejeví jako vhodná řešení, nicméně by bylo vhodné posoudit stávající signály a trendy, které se přiklánějí k dekriminální nebo legalizaci výroby, prodeje a užívání marihuany. Dřív nebo později rozhodnutí v této oblasti bude muset být přijato (Insulza 2013:104)

Mexiko v průběhu let kromě všudypřítomného násilí začalo pociťovat i zvýšenou domácí spotřebu marihuany a ostatních drog. Mezi lety 2002-2011 vzrostla prevalence z 0,6% na 1,2% podílu obyvatelstva, přičemž nárůst zaznamenal i kokain, z 0,3% v roce 2002 na 0,5% obyvatel v roce 2011. (Espinosa 2014:10) I tyto faktory měly za důsledek rozvíjející se myšlenku legalizace na domácí úrovni bez ohledu na celoplošnou legalizaci v rámci smluv OSN. Espinosa přidává, že regulační model byl obstojně vyzkoušen na tabákových produktech, jako jeden z dílčích instrumentů je zmíněn i program Oportunidades, který má zajistit lepší sociální podmínky, vzdělání a dosáhnout tak zlepšení ekonomické situace obyvatel. (Espinosa 2014:11)

Zajímavé je rovněž sledovat, jakým způsobem se mění smýšlení mexických prezidentů o legalizaci jako správnému přístupu v boji proti drogovým kartelům. Tabulka zobrazující vybraná prohlášení Felipe Calderona jasně zobrazuje měnící se rétoriku v čase, kdy v období lehce delším než jednoho roku výrazně obměkčil svůj názor, co se týče v té době chystané Propozice 19- Proposition 19, kde voliči Kalifornie hlasovali o možném komerčním užívání konopí. Je patrné, že konci svého období v úřadu prezidenta byl Felipe Calderon čím dál tím více se vědom selhání represivní strategie, která nedokázala výrazněji omezit dodávku drog do USA a rozpoutala v zemi úroveň násilí, jež několikrát převyšovaly úroveň jeho předchůdce Vicente Foxe. Očekávalo se, že s nástupem Enrique Peñi Niete se přístup k legalizační otázce obměkčí. K tomu dochází až v poslední době, kdy cíl zredukovat úroveň násilí o 50% nebyl dosud dosažen. (Hope 2015)

V důsledku aktivismu skupiny SMART (*la Sociedad Mexicana de Autoconsumo Responsable y Tolerante*) byl deklarováno právo jedinců (skupina do počtu 4 lidí) pěstovat a distribuovat marihuanu pro osobní účely. Právní rozsudek nezvrátil stávající podobu zákonů, ale poskytl základ pro jejich úpravu, která by byla více založená na principu lidských práv a schválené rekreační činnosti (včetně užívání marihuany), které by nemělo za následek ubližování jiným. (Heinle, Rodriguez Ferreira a Shirk 2016 38-39)

Toto rozhodnutí následoval návrh mexického senátu legalizovat marihuanu pro lékařské účely a taktéž diskuze, zda by neměla být prohloubená stávající dekriminalizace, která povoluje držení do 5 gramů marihuany a ještě mírnějšího množství tvrdých drog.

Podobný vzorec názorového vývoje jako Felipe Calderona, můžeme sledovat i u současného prezidenta Enrique Niete. V listopadu 2015 Peña Nieto veřejně sdělil svůj nesouhlas, nicméně vyzval k pokračujícím rozhovorům na toto téma a následně se zúčastnil celé řady veřejných diskuzí, které se problematikou zabývalo. Čím více se vzhledem k blížícímu termínu věnovala pozornost UNGASS 2016, Peña Nieto překvapivě změnil plány a účastnil se zvláštního zasedání osobně s cílem vydat prohlášení o oficiálním postoji Mexika v otázkách legalizace. V nejčerstvějším rozhovoru krátce po UNGASS 2016 se poté nechal slyšet, že Mexiko legalizuje marihuanu (držení menšího množství drogy- 28 gramů) a taktéž ještě více prohloubí stávající dekriminalizaci ostatních drog. Peña Nieto se tak stal vůbec prvním mexickým prezidentem, jež v úřadu toto prohlášení učinil. Je ovšem otázka, jak brzy tento návrh bude přijat v platnost, neboť otázka legalizace napříč mexickými obyvateli, na rozdíl americkým obyvatelům nemá velkou podporu, když zhruba dvě třetiny obyvatel jsou proti legalizaci. (Heinle, Rodriguez Ferreira a Shirk 2016 38-39)

Tabulka 7: Vybraná prohlášení Felipe Calderona k otázce legalizace

Vybraná prohlášení Felipe Calderona	Datum	Zdroj
<p>"Jestliže drogy nejsou legalizovány v celém světě nebo jestli nejsou drogy legalizovány alespoň v USA, tak je tohle zkrátka absurdní, jelikož cena drog není determinována v Mexiku, nýbrž je určena konzumenty v Los Angeles nebo v New Yorku, v Chicagu nebo v Texasu."</p>	<p>10.srpna 2010</p>	<p>JOHNSON, Tim. Weary of drug war, Mexico debates legalization. In: McClathyDC [online]. Mexico City, 2010 [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: http://www.mcclatchydc.com/news/crime/article24592549.html</p>
<p>"Rostoucí přijetí marihuany ze strany americké veřejnosti jako látky s léčivými účinky je absurdní." "Myslím, že mají velmi malou morální autoritu odsoudit mexického farmáře, který z hladu vysazuje marihuanu k udržení neukojitelného severoamerického trhu"</p>	<p>8.října 2010</p>	<p>MAROSI, Richard. Mexico's Calderon strongly criticizes pot measure Prop. 19 in interview with The Times. Los Angeles Times [online]. Tijuana, 2010 [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: http://latimesblogs.latimes.com/lanow/2010/10/mexican-president-felipe-calderon-strongly-criticizes-marijuana-legalization-measure-proposition-19.html</p>
<p>"Oni (Spojené státy) vyvíjejí tlak, a požadují po celá desetiletí, aby Mexiko a další země kontrolovaly, potíraly a bojovaly proti obchodu s drogami, avšak neexistuje žádná rozpoznatelná snaha o snížení spotřeby drog ve Spojených státech, "</p>	<p>26.října 2010</p>	<p>Latin American Leaders Question Move To Legalize Marijuana In California. <i>Jamaica Observer</i> [online]. Cartagena, 2010 [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: http://www.jamaicaobserver.com/Latin-leaders-question-US-move-to-legalise-marijuana_8091600</p>

Zdroj: Autorova vlastní práce podle zdrojů uvedených v tabulce

Tabulka 8: Vybraná prohlášení Felipe Calderona k otázce legalizace-pokračování

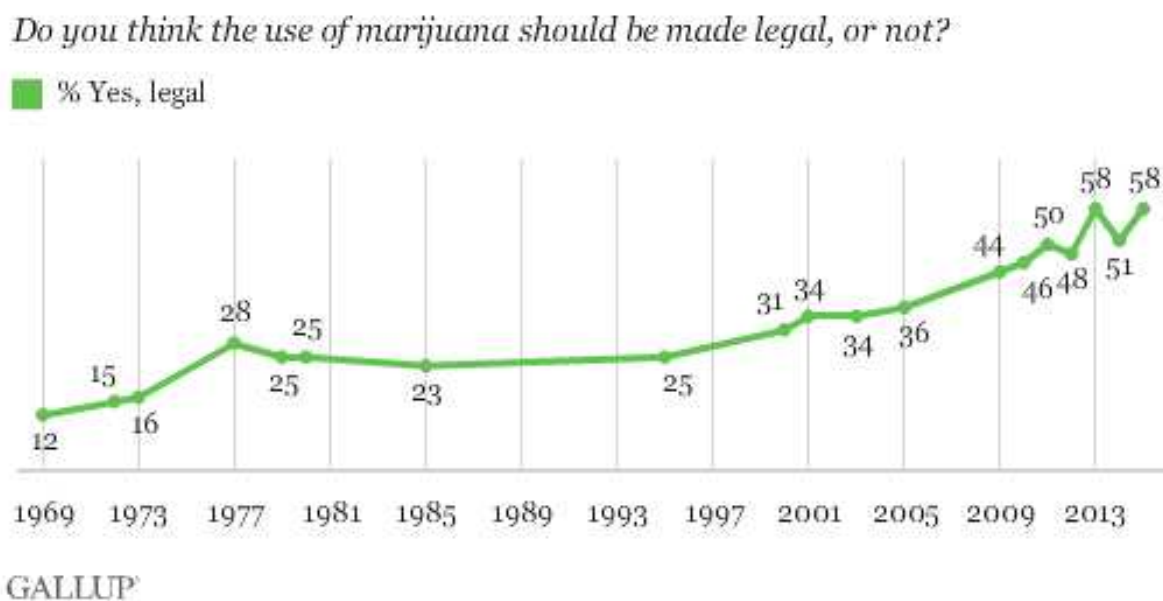
Vybraná prohlášení Felipe Calderona	Datum	Zdroj
"Jakákoliv revize regulačního rámce, ať už co se týče produkce, přepravy nebo spotřeby, by měla být komplexní a globální."	2. listopadu 2010	RAMOS PEREZ, Jorge. FCH plantea revision integral sobre drogas. <i>El Universal</i> [online]. Ciudad de Mexico, 2010 [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: http://archivo.eluniversal.com.mx/notas/720642.html
"Mluvím o tržních alternativách, tržních řešení, uvedl Calderón. "Bud' snížíme spotřebu nebo potřebujeme více alternativ, více řešení."	26.srpna 2011	JOHNSON, Tim. Mexican leader hints again at U.S. drug legalization. <i>Miami Herald</i> [online]. Mexico City, 2011 [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: http://www.miamiherald.com/latest-news/article1938716.html
"Musíme učinit vše pro snížení poptávky po drogách. Ale pokud poklesu užívání drog nemůže být dosaženo, pak se musí hledat jiná řešení, včetně tržních alternativ ke snížení astronomických zisků těchto zločineckých organizací."	20.září 2011	JOHNSON, Tim. Mexican leader hints again at U.S. drug legalization. <i>Miami Herald</i> [online]. Mexico City, 2011 [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: http://www.miamiherald.com/latest-news/article1938716.html

Zdroj: Autorova vlastní práce podle zdrojů uvedených v tabulce

Americký postoj k legalizační otázce

I přes historicky velice odmítavý postoj USA k alternativám prohibičního režimu, již celá řada států přijala nějakou formu upuštění od striktního zákazu marihuany. Konkrétně k dnešnímu dni 4 státy marihuanu legalizovaly ve svých referendech, 14 států dekriminalizovalo malé množství pro osobní potřebu a 24 států povolilo marihuanu pouze pro lékařské účely. (NCSL 2016) V poslední době se tedy zdá, že legalizace získává své potřebné podnět, aby mohla být legalizována na federální úrovni. Silné momentum podtrhuje anketa *Gallup*, když na otázku: „Myslíte si, že by měla být marihuana legální či ne?“ odpovědělo 58% obyvatel „Ano“.

Obrázek 1: Vývoj preferencí v otázce legální marihuany (1969-2015)

Zdroj: Gallup 2015

Ruku v ruce se vyvíjí i politická debata této problematiky, zatímco v roce 2010 ještě legalizace či jakékoliv uvolnění prohibiční strategie nepřípadalo v úvahu, výstupy, především reprezentované násilím však již tehdy měly přeshraniční přesah, když na americké straně převládala obava z možného přelivu drogového konfliktu za hranice Mexika do USA. Tato „mexikanizace“ na území USA mohla mít za důsledek změnu podpory alternativních přístupů. (Chabat 2010:14)

Jedním z největších buřičů legalizačních diskuzí na půdě USA je od roku 2000 nezisková organizace Drug Policy Alliance, která se podílí na financování některých iniciativ. Její hlavní postava Ethan Nadelmann na konferenci TED 2014 ve svém projevu sdělil, že právě jeho země (USA) je a byla hnací silou Války proti drogám, a i přestože není v americkém zájmu docílit stavu, kdy gangy, guerilly či pašerácké skupiny budou prostřednictvím příjmů ovládnout některý ze států, nicméně když přijde k otázce drogové politiky, Amerika se chová bláznivě. „*Nezapomínejme, že my jsme ti, kteří si mysleli, že mohou zakázat alkohol.*“ (Nadelmann 2014)

Nadelmann ovšem v průběhu dodal, že jako Američan je současně rád, že jeho země tento trend obrací a momentálně vede svět k reformování politik týkajících se marihuany. (Nadelmann 2014)

Dalším aktérem v legalizačních debatách jsou organizace činné v drogové problematice. Zde pochopitelně nemůžeme nezpomenout agenturu DEA, jež svůj postoj poměrně jasně deklarovala v práci z roku 2013, kde mimo jiné popisuje lobby zastánců legalizace, odmítá názory, že by marihuana představovala lék či hovoří o statistikách spojených s vlivem této látky na počty nehod, kriminální delikty a jiná přečinění. (*The DEA Position on Marijuana* 2013)

Rétorika amerických akademiků, jež v průběhu let zrovna nebyli zastánci legalizace, se teď daleko spíše než na tuhý odpor této vlně, soustředí na nalezení, co možná nejstabilnějšího modelu regulace, který by dokázal, co nejlépe adresovat vzrůstající počet konzumentů drog a jejich zdravotní a sociální problémy.

Diskuze o tom, jakým způsobem legalizovat konopí má sklon předpokládat, že pro-zisková (for-profit) varianta vytvoření konopného průmyslu je výchozí volbou, nicméně legalizování konopí na bázi alkoholového modelu může být druhou nejhorší variantou (hned za pokračováním stávající prohibice). Komercializace vytváří průmysl, jenž prostřednictvím agresivní propagaci vytváří pobídku především pro mladé jedince, kteří jsou pak náchylnější k vysokému užívání. (Kleiman a Ziskin 2014:82)

Politický postoj federální vlády vůči státním iniciativám prezentovala tzv. Coleova memoranda. Samotný nejvyšší představitel země, tedy prezident Barack Obama je, co svého názoru velice obezřetný. Na jednu stranu bere v potaz, že „*justiční systém USA přehnaně*

reaguje na nenásilné činy v souvislosti s drogami (marihuanou), což má veliký dopad na některé komunity, především na menšinové komunity. Jedinci nemohou sehnat zaměstnání, protože mají záznam v trestním rejstříku, jednotlivé státy toto stojí velké výdaje a začaly si to uvědomovat. V nějaké fázi, když dostatečně velké množství států dekriminalizuje⁴⁸ marihuanu, poté Kongres učiní rozhodnutí k přeřazení marihuany ze Seznamu I do Seznamu II v rámci CSA.“ Na druhou stranu si dobře vědom, že legalizační tendence se mohou přenést i na jiné látky a dodává, „že legalizace či dekriminalizace nejsou všelékem, cítíme stejnou potřebu legalizovat metamfetamin, kokain, crack či heroin.“ Dle Obamy existuje legitimní obava, že při těchto krocíchby se daly očekávat masivní dopady.(VICE News 2015)

Autoři tvrdí, že je příliš brzy na evaluaci režimů Colorada a Washingtonu k určení, zda je legalizace tím správným přístupem. Bude trvat roky, než se dostatečně zformuje struktura odvětví a ruku v ruce s ním i odpověď spotřebitelů na tuto změnu. (Caulkins, Kilmer, Kleiman, Maccoun, Midgette, Oglesby, Pacula a Reuter 2015:9)

Faktem bezpochyby zůstává, že nabídkově orientované strategie určování velikosti trhu v současné době vypovídají o klesající účasti mexických kartelů v importu marihuany. V kontrastu s tím v USA vytrvale roste počet spotřebitelů marihuany a je tedy více než pravděpodobné, že marihuana z Colorada a Washingtonu bude na něm mít svůj podíl. (Hope 2015)

V roce 2016 se chystají další dvě referenda, která rozhodnou, zda ke státům, které již marihuanu legalizovaly, nepřibude nově i Nevada, Maine, kroky směrem k legalizaci činí i státy jako Kalifornie, Massachusetts či Arizona. (Steinmetz 2015), (Ballotpedia 2016) Postoj USA k legalizační otázce, alespoň týkající se marihuany tedy dostává nový rozměr.

Vliv legalizace na násilí drogových kartelů

Zcela přesně určit efekt legalizace na násilí spojené s drogovým obchodem je složité, už jen z důvodu nemožnosti odlišit násilí spojené s marihuanou od násilí spojeného s kokainem či jinou drogou. (Kilmer, Caulkins a Bond 2010:36) V rámci této otázky se tedy dostáváme do silně spekulativní roviny, s čímž je spojená i různorodost názorů na toto téma.

⁴⁸ Autor zastává názor, že prezident Obama pojmy dekriminalizace a legalizace během tohoto rozhovoru pravděpodobně neúmyslně zaměnil, viz (VICE News 2015)

Násilí by mohlo být navázáno na potenciální snížení zisků kartelů hned několika způsoby. Nerovnoměrnost dopadů na jednotlivé kartely, kdy samotná ztráta zisků plynoucích z marihuany ovlivní některé kartely podstatně více než jiné, by mohla vést k možnosti využití oslabeného postavení rivala k ovládnutí jeho území. Zde se nabízí analogie s Kartelem ze Sinaloa, u něž autoři tvrdí, že legalizace marihuany by zasáhla nejsilněji jej. Pokles zisků by také mohl generovat násilí v rámci stejné organizace, kdy legalizace může vyvolat efekt soupeření o snižující se zisky a ruku v ruce klesající počet pracovních míst. (Insulza 2013a)

Legalizace či jiná forma tržní regulace je nicméně stále vnímána jako jeden z nutných bodů strategie vedoucí ke snížení násilí. Z dlouhodobého hlediska by měl efekt snížení zisků z marihuany vést ke klesající motivaci pašeráckých skupin bojovat o kontrolu nad drogovým obchodem. Důležitým argumentem je nejen potenciální oslabení pozice kartelů, ale taktéž uvolnění prostředků mexické vlády, které jsou dnes využívány na potírání malých prohřešků spojených s držením drogy. V tomhle smyslu se vyjádřil Jorge Castañeda, který poukázal, že pokud bude Mexiko soustředit své zdroje opravdu na boj proti násilí, může být násilí sníženo zpět na úroveň, které jsme měli v letech 2006-2007 a můžeme se pokoušet začít řešit otázku, jak toho docílit bez kultury nezákonnosti. (Castañeda 2012:3) V Mexiku bylo v období počátku roku 2009 až květnu 2014 zadrženo 140 860 jedinců, z čehož bylo 52 074 lidí vyšetřováno za užívání drog, což navíc ke všemu není federální vládou považováno trestným činem. Za držení drog bylo během stejné doby zahájeno trestní vyšetřování 87 746 lidí. (Pérez Correa, Uprimny a Chapparo 2016:30)

De facto stejný obrázek dokreslují podíly jednotlivců, jež jsou již součástí vězeňského nápravného systému. Studie mexického think tanku CIDE vydána v roce 2012 hovoří, že přes 60% z mexických 250 tisíc vězňů vykonává svůj trest za činy spojené s drogami, podíl činů, jež byly spáchány v souvislosti s marihuanou, pak činil 36%. (Felbad-Brown 2016:81)

Argumentem zastánců legalizace pak logicky je, že může uvolnit ruce vynucovacím orgánům k orientaci na závažnější činy včetně vražd, únosů nebo vydírání. (Felbad-Brown 2016:81) Celá řada autorů se shoduje, že v krátkodobém horizontu je velice málo pravděpodobné, že by legalizace mohla snížit násilí v Mexiku. (Astorga a Shirk 2010:56), (Kilmer, Caulkins a Bond 2010) Vesměs dodávají, že pokud vláda nezlepší efektivitu vymáhání práva lze daleko spíše očekávat, že legalizací legitimizuje chování kartelů, neboť ty kvůli slabému institucionálnímu aparátu ovládnou tento průmysl. (Felbad-Brown 2016:82)

Z dlouhodobého hlediska by však mělo přece jen k určitému snížení násilí dojít. Klesající atraktivita drogových trhů reprezentována propadem drogových příjmů, by rovněž snížila ochotu podstupovat riziko kartelů a pašeráku bojovat o drogové trhy a tranzitní cesty. (Insulza 2013a:40-41), (Kilmer, Caulkins a Bond 2010)

Enrique Peña Nieto přišel do funkce s plánem snížit násilí spojené s organizovaným zločinem během svého úřadu o 50%. (Hope 2015) S analýzy však vyplývá, že počty obětí jsou stále nebývale vysoké. Alarmující je především údaj o nehlášení trestných činů z důvodu obecné nedůvěry v mexické činitelé, jež podobně jako za Calderony administrativy přesahuje 90%. (Zedillo a Wheeler 2012:47), (Beittel 2015:29) Při bližší pohled na výsledky posledních tří let docházíme k závěru, že pokud měla mít legalizace v amerických státech vliv na násilí, tak je při nejlepším hodně mírný. První dva roky docházelo ke kontinuálnímu snížení, které ovšem dle analytiků není ani díky změnám na drogových trzích, ani politice Peňi Nieta. Bezpečnostní analytik Alejandro Hope tento stav dává za příčinu ustálení pozic mezi jednotlivými kartely, načež tvrdí, že kartel ze Sinaloa a kartel ze Zálivu byly schopni posílit své pozice, o které bojovaly s kartely Beltrána Leyvy a Zetas. Státy Chihuahua, Nuevo León, Durango a Sinaloa díky tomu byly svědky snížení v počtu násilných smrtí. (Hope 2015:9)

Koncem září 2014 navíc celý svět byl svědkem velice sledovaného zmizení 43 studentů ve státě Iguala, Nietova vláda zažila i veliké pokoření, když nechala utéct pravděpodobně největšího drogového bosse Joaquína 'El Chapo' Guzmána z kartelu Sinaloa. Guzman byl posléze znovu zadržen, nicméně vzhledem k faktu, že se jednalo už o jeho druhý útěk, světová média měla oba případy spojeny s masivní korupcí ve státní správě. (Hope 2015), (Beittel 2015), (Heinle, Ferreira a Shirk 2016)

V roce 2015 jsme navíc svědky dalšího nárůstu násilí, kteří mnozí komentují skutečností, že chování kartelů se diverzifikovalo k násilnějším činnostem jako například k únosům, popravám, ale i ke krádežím aut, únosům či nelegální těžbě (Beittel 2015:29), (Heinle, Ferreira a Shirk 2016)

Legalizace jako nástroj k řešení násilí v zemi, minimálně z krátkodobého hlediska a pouze v částečné podobě, které jsme svědky, nemá na násilí kartelů zásadní dopad, který by dokázal výrazněji zlepšit bezpečnostní situaci Mexika.

Insulza dodává, že jakýkoliv efekt legalizace marihuany v souvislosti s násilím se promítne v dlouhodobějším měřítku, stejně tak jako změny, které se momentálně na drogových trzích udávají. Je tedy nutné na nějaké výsledky počkat. (Insulza 2013a:40-41)

Chudoba a možné sociální dopady legalizace

Potenciální legalizace, ať už v unilaterální podobě na straně Mexika či na federální úrovni v USA má zajisté svoje sociální implikace. Chudoba a sociální nerovnosti Mexika, které jsou dokreslovány alarmujícími čísly v ukazatelích Giniho koeficientu (48,3 pro rok 2008) či podílu populace žijící pod hranicí chudoby (52,3%⁴⁹ za rok 2011), zapříčiňují, že obchod s drogami či pašeráctví nejsou stigmatizovány, neboť představují v mnoha případech jediný možný zdroj obživy.

Řada kartelů se podílí na solidární činnosti a poskytuje finanční možnosti klíčové pro místní ekonomiky. Drogoví dealéři platí výstavbu škol, nemocnic, kostelů nebo obytných zón a poskytují tak nejchudším lidem domov. (Beith 2010:87)

Jejich činnost je v některých případech dokonce oslavována, když o slavných pašerácích se pějí písně tzv. *Narcocorridos*.⁵⁰ Některé odhady umísťují roční zisky z mexického drogového obchodu na 3 procenta až čtyři procenta HDP- řádově 30 miliard USD ročně, přímo pak kartely zaměstnávají asi 450 000 lidí⁵¹, kteří vydělávají podstatnou část svých příjmů prostřednictvím obchodu s narkotiky. (Shirk 2011) Počet lidí, jejichž živobytí závisí na obchodu s drogami je odhadován na dalších 3,2 milionů lidí, přičemž číslo nezahrnuje tisíce lidí a miliardy dolarů zapojených do boje proti němu. (Bunker 2011:41) Jednou z těchto skupin jsou pochopitelně i farmáři marihuany a opia. Práce zabývající se vztahem chudoby, ekonomiky a narkotiky v jižních státech Mexika jako jsou Chiapas, Guerrero nebo Oaxaca hovoří, že místní farmáři de facto nemají jinou alternativu, než

⁴⁹ Údaj přijaty z agentury CIA- World Factbook, nicméně média se daleko spíše odkazují na hodnoty posledního průzkumu Národní rady pro hodnocení politiky sociální rozvoj (CONEVAL). Podle něj žije 55.3 milionů obyvatel Mexika v chudobě, což je o 3 miliony více než v roce 2012 - a představuje ekvivalent 46,2 % obyvatel země, která má 121 milionů obyvatel. (Godoy 2015)

⁵⁰ Narcocorridos jsou populární polkové nápěvy, dokumentující život slavných drogových překupníků a stylizujících je do rolí romantických banditů. (Kozák 2010)

⁵¹ Obchod s drogami vytváří škálu poměrně různorodých pracovních příležitostí v rámci všemožných specializací. Jedná se o piloty, řidiče, logistické odborníky, vymahače, hlídače, profesionální zabijáky, účetní a finanční poradce a nejvyšší výkonné představitele. (Shirk 2011:29)

pěstovat mák pro výrobu heroinu nebo konopí určené pro export. Většina místních *campesinos* pěstují mák k vytvoření dodatečných příjmu pro nákup potřebného vybavení ke kultivaci legálních plodin, v oblastech, kde je venkovská chudoba natolik rozšířená, zkrátka nemají dostatek, aby opatřili jídlo pro své rodiny. (Humphrey 2003:2) Koka, mák setý a konopí jsou plodiny nepodléhající rychlé zkáze a s vysokým výnosem, které mohou být pěstovány v marginálních zemědělských oblastech, chudé půdě na živiny a s omezenou možností zavlažování. Díky těmto vlastnostem poskytuje příjem pro jedince, jež jsou omezeni či mají nedostatek půdy, jídla nebo peněz. (Mansfield a Pain 2005:4) Tento vztah dobře vnímá i UNODC, když její nejvyšší představitel Jurij Fedotov na to téma řekl: „*Nezapomínejme při našich strategiích, že máme stovky tisíc zemědělců ovlivněných chudobou, nedostatečnou potravinovou bezpečností, nedostatkem pozemků či nestabilitou, kteří se v důsledku všech těchto důvodů zapojují do nelegálního pěstování drog. Je naší společnou odpovědností otázky životy těchto lidí nadále řešit.*“ (Sagredo, Schleifer a Avafia 2016:97)

V Mexiku v roce 2013 opustilo kvůli chudobě více než 25 000 dětí školu a připojilo se k pašeráckým organizacím, či jinak spojily svoji budoucnost se segmentem drogového obchodu. V důsledku toho čelí značnému riziku násilí a porušování lidských práv. (Sagredo, Schleifer a Avafia 2016:97)

Chudobu farmářů pochopitelně ještě více prohlubují eradikační strategie vlád, avšak legalizace by paradoxně mohla mít ještě vyšší efekt. Některé zdroje uvádějí, že již samotné legalizační iniciativy v některých státech v USA mají vysoký efekt na cenu, které kartely platí za marihuanu farmářům, konkrétně během období posledních 2-3 let pokles ze 100 USD za kilogram, až na 30 USD za stejné množství. (Bonello 2015)

V porovnání s teoretickými dopady legalizace jiných drog má marihuana potenciálně větší než proporcionální účinky na zaměstnanost, neboť je poměrně vysoce náročná na pracovní sílu. (Hope a Clark 2012)

Legalizace marihuany a s tím ruku v ruce rostoucí domácí produkce konopí setého v USA představuje pro příjem farmářů zásadní ránu, pro řešení ovšem farmáři nezachází příliš daleko, když ve většině případů přechází právě na mák setý, jež kartely odkupují k výrobě opia a především heroinu. Pozornost se právě na opium, případně na heroin obrací, když Guvernér státu Guerrero Astudillo navrhl legalizaci heroinu jako řešení problému nelegální produkce máku setého. (CBS News 2016)

Potenciální domácí legalizace pro lékařské účely by mohla mít celou řadu efektů, kromě pravděpodobného zvýšení prevalence, se zkoumá, zda nepředstavuje rychlejší variantu zlepšení životní situace farmářů. Pěstování reprezentuje pro většinu obyvatel hlavní zdroj příjmu, který současný prohibiční model omezuje svými eradikačními snahami, načež se farmáři rozhodli uspořádat proti postřikům úrody máku protest, jenž vyvrcholil zvýšeným násilím a zadržením 71 osob. (teleSUR 2016)

Pilotní návrh, který Guvernér Astudillo vznesl, by počítal s vytvořením legálního lékařského průmyslu odbírajícího mák od farmářů. Odpůrci ovšem argumentují, že je nepravděpodobné vzhledem k lukrativnosti amerického trhu s heroinem, že by se kartely vzdaly kontroly nad touto produkcí. Toto možné řešení by navíc jen těžko mělo podporu v USA, jež je hlavním odbytištěm pro heroin, a byť se rétorika jak Mexika, tak USA ve vztahu drogám a především k marihuaně výrazně obměkčila, jakýkoliv krok Mexika směrem k legalizaci byl spíše reakcí na politický diskurs panující v USA, přičemž legalizace heroinu není předmětem politických debat v USA. (Lohmuller 2016), (Caulkins 2015)

Nehledě na přístup k drogové otázce je zřejmé, že současná mexická vláda musí adresovat sociální situaci nejchudších a revitalizovat mexické komunity postižené drogovým násilím, jak již ostatně slibovala na počátku desetiletí. (Shirk 2011:15) Tyto implikace se snaží snižovat celá řada programů, jedním z nich je již zmiňovaný program Oportunidades, později přejmenován na Prospera, který se snaží zlepšovat sociální situaci obyvatel již od roku 1997. Základním principem je poskytnutí peněžního transferu domácnostem jednou za dva měsíce, které je podmíněno pravidelnou docházkou ve škole a návštěvami zdravotních zařízení k lékařským prohlídkám. Výdajově tento program přichází vládu na 90 miliard pesos ročně (asi 4,3 miliard USD). (UNICEF Mexico Innovations 2015) Otázku dostupnosti zdravotní péče má na starosti program Seguro Popular, jejich výsledky byly zpočátku 21. století glorifikovány, nicméně v posledních letech je efektivita především prvního programu spíše kritizována. Prvním krokem Peñi Nieta v rámci programu Prospera byla implementace politiky, jež by byla výrazněji zaměřená na nejchudší skupiny obyvatel, kteří trpí hladem, a nedostává se jim základních potřeb. Za necelé dva měsíce po inauguraci tak byl spuštěn program s názvem Národní tažení proti hladu (*La Cruzada Nacional Contra el Hambre*)⁵², které si definovalo 5 základních cílů, které zastřeší, jedná se o:

⁵² Národní tažení proti hladu si kladlo za cíl zajistit níže uvedené body pro zhruba 11 milionů nejchudších, z nichž většina žije v rurálních, zemědělských oblastech. (Godoy 2015)

1. Nulová úroveň hladu, prostřednictvím zajištění dostupnosti dostatečného množství potravin a výživa pro všechny Mexičany.
2. Eliminace dětské podvýživy a zlepšení ukazatelů dětské váhy a výšky.
3. Zvýšení zemědělské produkce a příjmu drobných zemědělců.
4. Snížení posklizňových ztrát, zlepšování infrastruktury.
5. Podpora komunit a její mobilizace.

Přes ekonomickou stagnaci Mexika a snahu o rozpočtovou úspornost, financování těchto programů je značně chráněno, jejich účinnost je nicméně veskrze kritizována kvůli nedostatečnému cílení a závislosti na ochotné spolupráci federální vlády s místními. (Montalvo 2016) Kritici vyčítají, že jediný program nemůže vyřešit problém chudoby. Velké riziko taktéž spočívá v souvislosti s klientelismem. (Godoy 2015) Pokud stávající trend zhoršujících se životních podmínek především v některých zemědělských oblastech vláda nezastaví, nelze očekávat, že pod vlivem složité ekonomické situace napojení zdejších obyvatel na tyto skupiny ustane.

12 Závěr

Primárním cílem diplomové práce bylo pokusit se analyzovat možné dopady při potenciálním přijetí legalizace marihuany na federální úrovni v USA. Práce se zabývala třemi základními otázkami. První otázka zněla: „*O kolik může potenciální legalizace na federální úrovni v USA snížit příjmy plynoucí z drogového obchodu?*“ Při promítnutí nabídkové a poptávkové varianty odhadu drogového trhu, je patrná jeho neustále měnící se dynamika, když v první dekádě 21. století při využití odhadů americké agentury RAND docházíme k zjištění, že marihuana tvoří „pouze“ 15-26% z drogových příjmů. Při odhadu, který prezentovala RAND jako nejlepší, se jedná o 20% podíl v reálné hodnotě 1,5 miliardy dolarů. Při komparaci tohoto výsledku s výsledkem prezentovaným institutem IMCO se jedná o nižší hodnotu odrážející chování drogového trhu, které bylo charakteristické pro první dekádu 21. století. V rámci této doby, především pak ke konci prvního desetiletí jsme mohli sledovat určitou změnu orientace mexických kartelů a přechod z pašování kokainu na metamfetamin či heroin. Tato změna v jejich práci ještě nebyla reflektována. Zpráva institutu IMCO již díky časovému hledisku tento přechod ve svém výsledku odráží a dochází k závěru, že podíl marihuany na drogových příjmech kartelů je 33%, což odpovídá o něco málo více než 2 miliardám amerických dolarů. Autor práce se pokusil v této části taktéž přispět odhadem vlastním. Výsledky v rozpětí 1,2-2,6 miliard USD, s nejlepší hodnotou 2,1 miliardy USD je však pochopitelně potřeba brát s určitou rezervou.

Druhá otázka: „*Jaké dopady by mohla mít legalizace na úrovně násilí v zemi?*“ Byla a je pravděpodobně tou nejdůležitější. Odpověď na ní je však při nejmenším nejednoznačná. Při promítnutí našeho počátečního předpokladu, tedy, že i samotné legalizační politiky ve státech Colorado a Washington mohou mít částečný vliv na vývoj trhu s marihuanou a prostřednictvím něj dosáhnout nižších úrovní násilí v zemi, docházíme k zjištění, že i přes mírné snížení počtu násilných smrtí v prvních dvou letech sexenia Peňi Nieta, došlo opětovně k lehkému nárůstu. Z krátkodobého hlediska, tak nepovažujeme legalizaci marihuany jako instrument, který by mohl vyřešit problém tranzitní země spojený s násilím, což je názor, který koreluje s některými dalšími autory. Pro zajištění lepší validity tohoto závěru, by bylo zapotřebí zkoumat premisu v delším časovém období. Kartely se vyznačují unikátní vlastností

přizpůsobit své nelegální aktivity měnícím se podmínkám. Z dlouhodobějšího hlediska může být trend opačný. Klesající lukrativnost trhu a snižující se zisky mohou v důsledku znamenat klesající ochotu podstupovat riziko v boji o stávající trhy a pašerácké trasy. Taktéž lze předpokládat uvolnění rukou vymáhacím organům s marginálními trestnými činy a tím i efektivnější přístup.

Posledním výzkumným úkolem byla otázka: „*Jaké jsou příčiny napojení farmářů na drogové kartely a jak k této situaci přistupuje mexická vláda?*“

I přes prakticky neexistující metriku, která by přímo znázorňovala vztah mezi chudobou a následnou vazbou na pašování či produkci drog, dochází mezi aktéry k poměrně jasnému konsenzu, že právě špatně životní podmínky v některých částech země, jsou spouštěcím mechanismem stavu potenciálního napojení na organizovaný zločin. Mexická vláda se pokouší tuto situaci řešit celou řadou sociálních programů, jež mají ve vládním rozpočtu preferenční postavení. Programy Prospera či La Cruzada Nacional Contra el Hambre zatím nedokážou účinně redukovat socioekonomické rozdíly ve společnosti. Nelze tedy očekávat, že obchod s drogami pro nejchudší skupiny obyvatel nebude představovat schůdnou alternativu k zajištění příjmu a základních potřeb. Legalizace marihuany, alespoň co se týče dostupných údajů, by v tomto aspektu mohla o tuto alternativu mexické farmáře připravit. Pokud by vláda nebyla schopna dostatečně dobře adresovat jejich sociální situaci, což se i přes masivní rozpočtovou podporu sociálních programů neděje, životní situace nejchudších by se mohla i nadále prohlubovat. Na základě dostupné literatury i dostupných produkčních dat z ministerstva zahraničí USA je patrné, že se současně skupiny farmářů přeorientovávají na masivnější pěstování máku setého k uspokojení americké poptávky. V úvahu dle některých mexických představitelů je logicky nasnadě otázka, zda legalizace opia by neměla stejný efekt na nelegální produkci, jakou patrně má legalizace marihuany v některých amerických státech. Tuto variantu však autor práce nevnímá příliš reálně.

Legalizace či jiné formy státní regulace jsou v současné době přijímány nejen pro řešení negativních externalit prohibice, ale taktéž jako reintegrace vnímání drogové otázky jakožto zdravotního problému. Z těchto důvodů dochází k obměkčování rétoriky státních představitelů a i přes negativní výsledek speciálního zasedání UNGASS 2016 je pravděpodobné, že stávající trend přijímat unilaterální rozhodnutí odstoupení od prohibičního modelu a přechodu k legalizaci či jiné tržní alternativě, budou s postupem doby častější. Ve

vztahu Mexika k USA je zajímavé sledovat po promítnutí obsahové analýzy měnící se rétoriku jejich nejvyšších představitelů k legalizační otázce, ať už bývalého prezidenta Felipe Calderona či současného prezidenta Enrique Peñi Nieta. Je pak otázkou, jak moc toto uvolnění rétoriky je reakcí na současné liberální vnímání drogové problematiky v USA.

Legalizace v jakékoliv podobě nemůže vyřešit veškeré problémy spojené s drogovým obchodem sama, zvláště pokud Mexiko nepřijme opatření, která by dokázala zlepšit efektivitu vymáhání práva, ekonomickou situaci některých obyvatel nebo míru korupce. Při pohledu na pokračující trend vývoje násilných smrtí v Mexiku za stávající strategie omezování nabídky je však pochopitelné, že legalizace dosahuje napříč regionem větší podpory.

13 Zdroje

50States.com: *STATE ABBREVIATIONS* [online]. 2016 [cit. 2016-05-19]. Dostupné z: <http://www.50states.com/abbreviations.htm>

ABC News: Marijuana Not High Obama Priority [online]. Washington, 2012 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://abcnews.go.com/Politics/OTUS/president-obama-marijuana-users-high-priority-drug-war/story?id=17946783>

ADAM: *2000 Arrestee Drug Abuse Monitoring: Annual Report* [online]. Washington, DC: U.S. Department of Justice Office of Justice Programs National Institute of Justice, 2003 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/193013.pdf>

ARMENTA, Amira a Martin JELSMA. *The UN Drug Control Conventions: A Primer* [online]. Transnational Institute, 2015 [cit. 2016-04-25]. Dostupné z: https://www.tni.org/files/publication-downloads/primer_unconventions_24102015.pdf

ASTORGA, Luis a David SHIRK. *Drug Trafficking Organizations and CounterDrug Strategies in the U.S.-Mexican Context: Mexico and the United States: Confronting the Twenty-First Century* in OLSON, Eric L., David A. SHIRK a Andrew SELEE. *Shared Responsibility: U.S.-MEXICO POLICY OPTIONS FOR CONFRONTING ORGANIZED CRIME*. San Diego: San Diego Trans-border Institute, Woodrow Wilson International Center for Scholars-Mexico Institute, 2010.[online]. 2010 [cit. 2016-05-14]. <https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/Shared%20Responsibility--Olson,%20Shirk,%20Selee.pdf>

Ballotpedia: 2016 ballot measures. *Ballotpedia* [online]. 2016 [cit. 2016-05-19]. Dostupné z: https://ballotpedia.org/2016_ballot_measures

BEITH, Malcolm. *The last narco: inside the hunt for El Chapo, the world's most wanted drug lord*. New York: Grove Press, c2010. ISBN 0802119522.

BEITTEL, June S. Mexico's Drug Trafficking Organizations: Source and Scope of the Violence. *CRS Report for Congress* [online]. 2013 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.fas.org/sgp/crs/row/R41576.pdf>

BEITTEL, June S. *Mexico: Organized Crime and Drug Trafficking Organizations: CRS Report Prepared for members and Committees of Congress* [online]. Congressional Research Service, 2015 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <https://www.fas.org/sgp/crs/row/R41576.pdf>

BĚLÁČKOVÁ, Vendula. *Mexiko pod vlivem drog a drogové politiky* in *Mexiko: 200 let nezávislosti*. Editor Vendula Hingarová, Sylvie Květinová, Gabriela Eichlová. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010, 485 s., [8] s. barev. obr. příl. ISBN 978-808-7378-489.

BONELLO, Deborah. Mexican marijuana farmers see profits tumble as U.S. loosens laws. *Los Angeles Times* [online]. [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <http://www.latimes.com/world/mexico-americas/la-fg-mexico-marijuana-20151230-story.html>

BUNKER, Robert J. *Narcos over the border: gangs, cartels and mercenaries*. New York: Routledge, 2011. ISBN 0415560721.

CARPENTIER, Chloé. Drugs and crime — a complex relationship. 16. Lisabon: Office for Official Publications of the European Communities, 2007. Dostupné také z: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index36331EN.html>

CASTAÑEDA, Jorge. The Drug War's Impact on Mexico: Ending the Global War on Drugs. In: *Youtube*[online]. Cato Institute, 2011 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=6hs5iRKeKKs>

CASTAÑEDA, Jorge. *Time for an Alternative to Mexico's Drug War*. 16. Center for Global Liberty and Prosperity: Cato Institute, Economic Development Bulletin, 2012.

CAULKINS, Jonathan P. *After the Grand Fracture: Scenarios for the Collapse of the International Drug Control Regime: Improving Global Drug Policy: Comparative Perspectives and UNGASS 2016* [online]. Carnegie Mellon University: Foreign policy at Brookings, Center for 21st Century Security and Intelligence Latin America Initiative, 2015 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <http://www.brookings.edu/~media/Research/Files/Papers/2015/04/global-drug-policy/Caulkinsfinal.pdf?la=en>

CAULKINS, Jonathan P., Beau KILMER, Mark A.R. KLEIMAN, Robert J. MACCOUN, Gregory MIDGETTE, OGLESBY, Rosalie PACULA a Peter REUTER. Options and Issues Regarding Marijuana Legalization. RAND Corporation, 2015. Dostupné také z: http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/perspectives/PE100/PE149/RAND_PE149.pdf

CAULKINS, Jonathan P., Beau KILMER, Peter H. REUTER a Greg MIDGETTE. Cocaine's fall and marijuana's rise: questions and insights based on new estimates of consumption and expenditures in US drug markets. *Addiction* [online]. 2015, **110**(5), 728-736 [cit. 2016-05-15]. DOI: 10.1111/add.12628. ISSN 09652140. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/add.1262>

CBS news: Mexico mayor: To beat opium farming, legalize it [online]. 2016 [cit. 2016-05-16]. Dostupné z: <http://www.cbsnews.com/news/mexico-governor-legal-opium-poppy-farmers-to-counter-drug-cartels/>

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. *Mexico* [online]. 2016 [cit. 2016-05-06]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/mx.html>

COLE, James M. Guidance Regarding Marijuana Enforcement [online]. Washington D.C.: US Department of Justice, 2013, 1-4 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <https://www.justice.gov/iso/opa/resources/3052013829132756857467.pdf>

COLE, James M. Guidance Regarding Marijuana Related Financial Crimes [online]. Washington D.C.: US Department of Justice, 2014, 1-3 [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: <http://1.usa.gov/1TrLD03>

COLLINS, John. *Development First: Multilateralism in the Post-'War on Drugs' Era* In: *After the Drug Wars: Report of the LSE Expert Group on the Economics of Drug Policy*. London: LSE, 2016, s. 9-18.

COLLINS, John. *Governing the Global Drug Wars: SPECIAL REPORT* [online]. LSE Ideas, 2012 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: [http://eprints.lse.ac.uk/47122/1/Governing%20the%20global%20drug%20wars\(published\).pdf](http://eprints.lse.ac.uk/47122/1/Governing%20the%20global%20drug%20wars(published).pdf)

CRICK, Emily, Heather J. HAASE a Dave BEWLEY-TAYLOR. *Legally regulated cannabis markets in the US: Implications and possibilities*. 1. Swansea University: Global Drug Policy Observatory, Swansea University Prifysgol Abertawe, 2013.

DOMOSLAWSKI, Artur. *Drug Policy in Portugal: The Benefits of Decriminalizing Drug Use*. Global Drug Policy Program. Warsaw: Open Society Foundations, 2011. ISBN 978-1-936133-51-2.

ERLEN, Jonathon a Joseph F SPILLANE. *Federal drug control: the evolution of policy and practice*. New York: Pharmaceutical Products Press, c2004, xix, 228 p. ISBN 07-890-1892-6.

ESPINOSA, Salvador. *Regulación y consumo de drogas en México, una primera mirada al caso del tabaco y la marihuana* [online]. 1. Aguascalientes: CIDE: Programa de Política de Drogas Centro de Investigación y Docencia Económicas Región Centro, 2014 [cit. 2016-04-28]. ISBN 978-607-9367-02-2. Dostupné z: <http://ppd.cide.edu/documents/302668/0/Libro%2010.pdf>

FELBAB-BROWN, Vanda. Cuidado: The Inescapable Necessity of Better Law Enforcement in Mexico. In: *After the Drug Wars: Report of the LSE Expert Group on the Economics of Drug Policy*. London: LSE, 2016, s. 79-88.

Gallup. *In U.S., 58% Back Legal Marijuana Use: Social Issues* [online]. 2015 [cit. 2016-05-19]. Dostupné z: <http://www.gallup.com/poll/186260/back-legal-marijuana.aspx>

GARVEY, Todd, Charles DOYLE a David H. CARPENTER. *Marijuana: Medical and Retail—Selected Legal Issues: CRS Report for Congress* [online]. Congressional Research Service, 2015 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <https://www.fas.org/sgp/crs/misc/R43435.pdf>

GARVEY, Todd a Brian T. YEH. *State Legalization of Recreational Marijuana: Selected Legal Issues: CRS Report for Congress* [online]. Congressional Research Service, 2014 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <https://www.fas.org/sgp/crs/misc/R43034.pdf>

GODOY, Emilio. Mexico's Anti-Poverty Programmes Are Losing the Battle. *Inter Press Service: News Agency* [online]. Mexico City, 2015 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <http://www.ipsnews.net/2015/08/mexicos-anti-poverty-programmes-are-losing-the-battle/>

GOLDSTEIN, Paul J. The Drugs/Violence Nexus: A Tripartite Conceptual Framework. *Journal of Drug Issues* [online]. 1985, (vol. 39), 143-174 [cit. 2016-04-24]. Dostupné z: <http://www.drugpolicy.org/docUploads/nexus.pdf>

GOODE, Erich. *Out of control: assessing the general theory of crime*. Stanford, Calif.: Stanford Social Sciences, c2008, xiii, 270 p. ISBN 978-080-4758-208.

GOTTFREDSON, Michael R a Travis HIRSCHI. *A general theory of crime*. Stanford, Calif.: Stanford University Press, 1990. ISBN 0804717745.

HEINLE, Kimberly, Cory MOLZAHN a David A. SHIRK. *Drug Violence in Mexico: Data and Analysis Through 2014. Trans-Border Institute: Justice in Mexico Project* [online]. 2015 [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <https://justiceinmexico.org/wp-content/uploads/2015/04/2015-Drug-Violence-in-Mexico-final.pdf>

HEINLE, Kimberly, Octavio RODRIGUEZ FERREIRA a David A. SHIRK. *Drug Violence in Mexico: Data and Analysis Through 2015. Trans-Border Institute: Justice in Mexico*

Project [online]. 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <https://justiceinmexico.org/wp-content/uploads/2016/04/DrugViolenceinMexico-Final-2015.pdf>

HOPE, Alejandro a Eduardo CLARK. *Si los vecinos legalizan: Reporte técnico*. IMCO-Instituto Mexicano para la Competividad A.C., 2012.

HOPE, Alejandro. *Plus Ça Change: Structural Continuities in Mexican Counternarcotics Policy: Improving Global Drug Policy: Comparative Perspectives and UNGASS 2016* [online]. Center for 21st Century Security and Intelligence Latin America Initiative, Foreign Policy at Brookings, 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.brookings.edu/~media/Research/Files/Papers/2015/04/global-drug-policy/Hope--Mexico-final.pdf?la=en>

HRABÁLEK, Martin. *Organizovaný zločin v Kolumbii* in SMOLÍK, Josef, Tomáš ŠMÍD, Vladimír VAŘURA a Martin HRABÁLEK. *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007, 204 s. ISBN 9788021044388.

HUMPHREY, Chris. *NARCOTICS, ECONOMICS, AND POVERTY IN THE SOUTHERN STATES: Policy Note 17 in the Mexico Southern States Development Strategy*. Washington DC: World Bank, 2003.

CHABAT, Jorge. *Combatting Drugs in Mexico under Calderon: The Inevitable War*. Ciudad de México. NÚMERO PUBLICACIÓN: CIDE 2010.

CHATWIN, Caroline. *Mixed messages from Europe on drug policy reform: the cases of Sweden and the Netherlands* [online]. 2015: Center for 21st Century Security and Intelligence Latin America Initiative, Foreign Policy at Brookings [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <http://www.brookings.edu/~media/Research/Files/Papers/2015/04/global-drug-policy/ChatwinSwedenNetherlands-final.pdf?la=en>

INCSR- International Narcotics Control Strategy Reports. *U.S. Department of State: Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs* [online]. 2008-2016 [cit. 2016-05-14]. Dostupné z: <http://www.state.gov/j/inl/rls/nrcrpt/2008/vol1/html/100777.htm>

<http://www.state.gov/j/inl/rls/nrcrpt/2009/vol1/116522.htm>

<http://www.state.gov/j/inl/rls/nrcrpt/2010/vol1/137197.htm>

<http://www.state.gov/j/inl/rls/nrcrpt/2011/vol1/156361.htm#mexico>

<http://www.state.gov/j/inl/rls/nrcrpt/2012/vol1/184100.htm#Mexico>

<http://www.state.gov/j/inl/rls/nrcrpt/2013/vol1/204050.htm#Mexico>

<http://www.state.gov/j/inl/rls/nrcrpt/2014/vol1/222925.htm>

<http://www.state.gov/j/inl/rls/nrcrpt/2015/vol1/238993.htm>

<http://www.state.gov/j/inl/rls/nrcrpt/2016/vol1/253288.htm>

INEGI: Instituto Nacional de Estadística y Geografía: Mexico en Cifras [online]. Ciudad de México, 2016 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: <http://www3.inegi.org.mx/sistemas/mexicocifras/default.aspx>

Informe sobre Uso de Drogas en las Américas. Washington, D.C.: Comisión Interamericana para el Control del Abuso de Drogas - CICAD, 2015 Secretaría de Seguridad Multidimensional Organización de los Estados Americanos - OEA, 2015. ISBN 978-0-8270-6373-0.

INSULZA, José Miguel. *El Problema de las Drogas en las Américas* [online]. Cartagena de Indias: Organización de los Estados Americanos, 2013 [cit. 2016-05-19]. ISBN 978-0-8270-5988-7. Dostupné z: http://www.oas.org/documents/spa/press/Introduccion_e_Informe_Analitico.pdf

INSULZA, José Miguel. *La Económica Narcotráfico: El Problema de las Drogas en las Américas* [online]. Cartagena de Indias: Organización de los Estados Americanos, 2013a [cit. 2016-05-19]. Dostupné z: http://www.cicad.oas.org/drogas/elinforme/informeDrogas2013/laEconómicaNarcotráfico_ESP.pdf

JELSMA, Martin. UNGASS 2015: *Prospects for Treaty Reform and UN System-Wide Coherence on Drug Policy* [online]. Center for 21st Century Security and Intelligence Latin America Initiative. Brookings Institute: Transnational Institute, 2016 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: https://www.tni.org/files/download/treaty_reform_drug_policy_ungass2016.pdf

JELSMA, M, T BLICKMAN a D BEWLEY-TAYLOR. *The Rise and Decline of Cannabis Prohibition: the History of cannabis in the UN drug control system and options for reform*. Amsterdam: Transnational Institute a Global Drug Policy Observatory, 2014

JENNINGS, George J. American Culture and Drug Use. *Science in Christian Perspective* [online]. 1968, č. 20 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://www.asa3.org/ASA/PSCF/1968/JASA12-68Jennings.html>

KALINA, Kamil. *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí*. Praha: Filia nova, 2001. ISBN 80-238-8014-4

KILMER, Beau, Jonathan P CAULKINS a Brittany M BOND. *Reducing drug trafficking revenues and violence in Mexico: would legalizing marijuana in California help?*. Santa Monica, Calif.: RAND, 2010.

KILMER, Beau, Kristy KRUTHOF, Mafalda PARDAL, Jontahan P. CAULKINS a Jennifer RUBIN. *Multinational Overview of Cannabis Production Regimes* [online]. RR-510-WODC. Cambridge: RAND Corporation, 2013 [cit. 2016-05-06]. Dostupné z: http://www.rand.org/pubs/research_reports/RR510.html

King County Bar Association: Report of the Legal Frameworks Group to the King County Bar Association Board of Trustees.: *Drugs and the Drug Laws:: Historical and Cultural Contexts*. Drug Policy Project, 2005.

KLEIMAN, Mark A.R. a Jeremy ZISKIND. Lawful Access to Cannabis: Gains, Losses and Design Criteria. In: *Ending the Drug Wars: Report of the LSE Expert Group on the Economics of Drug Policy* [online]. London: LSE Ideas, Open Society Foundations, 2014, s. 77-82 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <http://www.lse.ac.uk/IDEAS/publications/reports/pdf/LSE-IDEAS-DRUGS-REPORT-FINAL-WEB.pdf>

Latin American Commission on Drugs and Democracy: Statement by the Latin American Commission on Drugs and Democracy. *DRUGS AND DEMOCRACY: TOWARD A PARADIGM SHIFT* [online]. 2009 [cit. 2016-05-14]. Dostupné z: http://www.drogasedemocracia.org/Arquivos/declaracao_ingles_site.pdf

LEGGETT, Theodore. A Review of the World Cannabis Situation: BULLETIN ON NARCOTICS. Volume LVIII, Nos.1 and 2. Vienna: UNODC, 2006.

LEJČKOVÁ, Pavla, Viktor MRAVČÍK a Josef RADIMECKÝ. *Srovnání užívání drog a jeho dopadů v krajích České republiky v roce 2002: situační analýza v širším demografickém a socioekonomickém kontextu*. Praha: Úřad vlády České republiky, Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, 2004. ISBN 80-86734-14-5.

LizardPoint: Mexico: federal states quiz [online]. 2016 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <http://lizardpoint.com/geography/mexico-quiz.php>

LOHMULLER, Michael. Report Documents Guerrero's Role as Mexico's Poppy Capital. *InSight Crime: Organized Crime In The Americas* [online]. 2016 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <http://www.insightcrime.org/news-briefs/report-documents-guerrero-role-mexico-poppy-heroin-epicenter>

MAISTO, Stephen A., Mark. GALIZIO a Gerard J. CONNORS. *Drug use and abuse*. 4th ed. Belmont, CA: Wadsworth/Thomson Learning, c2004. ISBN 0155085174.

MANKIW, N. Gregory. *Zásady ekonomie*. Praha: Grada, 1999. Profesionál. ISBN 80-7169-891-1.

MARTIN, Adam. Amsterdam Will Ban Tourists from Pot Coffee Shops. *The Wire: News from the Atlantic*[online]. 2011 [cit. 2016-05-19]. Dostupné z: <http://www.thewire.com/global/2011/05/amsterdam-ban-pot-sales-tourists/38248/>

MANSFIELD, David a Adam PAIN. *Alternative Livelihoods: Substance or Slogan?* [online]. AREU, 2005.

MONTALVO, Tania L. Cruzada contra el hambre, sometida a la buena voluntad de los gobernadores. *Animal Político* [online]. 2016 [cit. 2016-05-14]. Dostupné z: <http://www.animalpolitico.com/2016/03/intereses-de-los-gobiernos-estatales-afectan-resultados-de-la-cruzada-contra-el-hambre/>

MURKIN, George. Drug decriminalisation in Portugal: setting the record straight [online]. Transform Getting drugs under control, 2014 [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/documents/ungass2016/Contributions/Civil/Transform-Drug-Policy-Foundation/Drug-decriminalisation-in-Portugal.pdf>

NADELMANN, Ethan. Why we need to end the War on Drugs. In: *Youtube*[online]. TEDTalks, 2014 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=uWfLwKH_Eko

Narcotic News. *Marijuana Prices* [online]. 2016 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <http://www.narcoticnews.com/drug-prices/marijuana/>

National Drug Threat Assessment [online]. 2015. Johnstown: U.S. Department of Justice, National Drug Intelligence Center, 2015 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.dea.gov/docs/2015%20NDTA%20Report.pdf>

National Drug Threat Assessment [online]. 2011. Johnstown: U.S. Department of Justice, National Drug Intelligence Center, 2011 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <https://www.justice.gov/archive/ndic/pubs44/44849/44849p.pdf>

National Drug Control Strategy: Data Supplement 2014 [online]. ONDCP, 2014 [cit. 2016-05-18]. Dostupné z: https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/ondcp/policy-and-research/ndcs_data_supplement_2014.pdf

NCSL-National Conference of State Legislatures: STATE MEDICAL MARIJUANA LAWS [online]. 2016 [cit. 2016-05-19]. Dostupné z: <http://www.ncsl.org/research/health/state-medical-marijuana-laws.aspx>

NĚMEC, Miroslav. *Organizovaný zločin: aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní*. Praha: Naše vojsko, 1995. ISBN 80-206-0472-3.

NSDUH 2015: Results from the 2014 National Survey on Drug Use and Health: Summary of National Findings [online]. U.S. DEPARTMENT OF HEALTH AND HUMAN SERVICES: Substance Abuse and Mental Health Services Administration, 2015 [cit. 2016-05-13]. Dostupné z: <http://www.samhsa.gov/data/sites/default/files/NSDUH-FRR1-2014/NSDUH-FRR1-2014.pdf>

NSDUH 2014: Results from the 2013 National Survey on Drug Use and Health: Summary of National Findings [online]. U.S. DEPARTMENT OF HEALTH AND HUMAN SERVICES: Substance Abuse and Mental Health Services Administration, 2014 [cit. 2016-05-13]. Dostupné z: <http://www.samhsa.gov/data/sites/default/files/NSDUHresultsPDFWHTML2013/Web/NSDUHresults2013.pdf>

NWHIDTA:Northwest High Intensity Drug Trafficking Area: Washington State Marijuana Impact Report[online]. 2016, (1) [cit. 2016-04-21]. Dostupné z: <http://www.riag.ri.gov/documents/NWHIDTAMarijuanaImpactReportVolume1.pdf>

OLSON, Eric L., David A. SHIRK a Andrew SELEE. *Shared Responsibility: U.S.-MEXICO POLICY OPTIONS FOR CONFRONTING ORGANIZED CRIME*. San Diego: San Diego Trans-border Institute, Woodrow Wilson International Center for Scholars-Mexico Institute, 2010.

PACULA, Liccardo a Beau KILMER. *Estimating the size of the global drug market: A demand-side approach Report 2* [online]. Prepared for the European Commission. Rand Europe, 2009. Dostupné také z: http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/technical_reports/2009/RAND_TR711.pdf

PBS: Frontline : Busted- America's war on marijuana: Marijuana Timeline. [online] Datum publikování neuvedeno [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/dope/etc/cron.html>

PÉREZ CORREA, Mark A.R., Jeremy UPRIMNY a Sergio CHAPPARO. Regulation of Possession and the Criminalisation of Drug Users in Latin America. In: *After the Drug Wars: Report of the LSE Expert Group on the Economics of Drug Policy* [online]. London: LSE Ideas, Open Society Foundations, 2016, s. 30-39 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <http://www.lse.ac.uk/IDEAS/publications/reports/pdf/LSE-IDEAS-After-the-Drug-Wars.pdf>

Pew Research Center: 6 facts about marijuana [online]. FacTank, News in numbers, 2015 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2015/04/14/6-facts-about-marijuana/>

REUTER, Peter. *How Can Domestic U.S. Drug Policy Help Mexico?* [online]. Washington, DC: Wilson Center, Mexico Institute, 2010, s. 121-139 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/Chapter%204-How%20Can%20Domestic%20U.S.%20Drug%20Policy%20Help%20Mexico_1.pdf

RÖDNER SZNITMAN, Sharon, Börje OLSSON a Robin ROOM. *A cannabis reader: global issues and local experiences : perspectives on cannabis controversies, treatment and regulation in Europe*. Lisbon: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2008. EMCDDA scientific monograph series, no. 8. ISBN 9291683124.

ROSENBERG, Mica. Former Mexico president supports legalizing drugs. In: *Reuters* [online]. 2010 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/us-mexico-drugs-idUSTRE6784R120100810>

ROSMARIN, Ari a Niamh EASTWOOD. *Tichá revoluce: praktické uplatňování politiky dekriminlizace drog v různých zemích světa. 1. vyd. v jazyce českém*. Praha: Národní monitorovací středisko pro drogy a drogovou závislost Release, c2013, 56 s. ISBN

ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie: [srovnávací analýza demokratických politických systémů]*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-628-4.

SACCO, Lisa N. a Kristin FINKLEA. *State Marijuana Legalization Initiatives: Implications for Federal Law Enforcement: CRS Report for Congress* [online]. Congressional Research Service, 2014 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <https://www.fas.org/sgp/crs/misc/R43164.pdf>

SAGREDO, Javier, Rebecca SCHLEIFER a Tenu AVAFIA. Addressing the Development Dimensions of Drug Policy. In: *After the Drug Wars: Report of the LSE Expert Group on the Economics of Drug Policy* [online]. London: LSE Ideas, Open Society Foundations, 2016, s. 97-105 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <http://www.lse.ac.uk/IDEAS/publications/reports/pdf/LSE-IDEAS-After-the-Drug-Wars.pdf>

SHIRK, David A. *The drug war in Mexico: confronting a shared threat*. New York, NY: Council on Foreign Relations, Center for Preventive Action, c2011. CSR (New York, N.Y.), no. 60.

SCHATZ Sara, *Impact of organized crime on murder of law enforcement personnel at the U.S.-Mexican border*. New York: Springer, 2014. ISBN 9789401792486.

STEINMETZ, Katy. These Five States Could Legalize Marijuana in 2016. *TIME* [online]. New York City, 2015 [cit. 2016-05-19]. Dostupné z: <http://time.com/3748075/marijuana-legalization-2016/>

ŠMÍD, Tomáš a Petr KUPKA. *Český organizovaný zločin: od vyděračů ke korupčním sítím*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011. Monografie. ISBN 978-80-210-5618-3.

ŠTEFUNKOVÁ, Michaela. *Drogy a kriminalita – jaký je mezi nimi vztah?* Adiktologie, 2011. (11)3, 156–164(2011).

TeleSUR: Mexico: Farmers of Poppy for Opium, Heroin Protest, 71 Detained [online]. 2016 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <http://www.telesurtv.net/english/news/Mexico-Farmers-of-Poppy-for-Opium-Heroin-Protest-71-Detained-20160504-0029.html>

The DEA Position on Marijuana [online]. Washington, D.C: US Department of Justice, Drug Enforcement Administration, 2013 [cit. 2016-05-17]. Dostupné z: http://www.dea.gov/docs/marijuana_position_2011.pdf

UNICEF Mexico Innovations: The case of Prospera Digital: Digital tools and data driven strategies to transform the largest social program in Mexico. *Unicef: Stories of innovation* [online]. 2015 [cit. 2016-05-11]. Dostupné z: <http://www.unicefstories.org/2015/11/18/the-case-of-prospera-digital-digital-tools-and-data-driven-strategies-to-transform-the-largest-social-program-in-mexico-part-2/>

14 UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME. *World Drug Report 2012*. New York: United Nations, [online]. 2012. [cit. 2016-05-17]. ISBN 9789211482676. Dostupné z: http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/WDR2012/WDR_2012_web_small.pdf

UNODC. *The Global Study on Homicide 2013*. *United Nations Office on Drugs and Crime* [online] Vienna, 2014 [cit. 2016-05-14]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/gsh/pdfs/2014_GLOBAL_HOMICIDE_BOOK_web.pdf

UNODC *World drug report 2006*. Genève: United Nations Publications, 2006. ISBN 9211482143.

UNODC. *World drug report 2009*. Vienna, Austria: United Nations, 2009. ISBN 9789211482409. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/wdr/WDR_2009/WDR2009_eng_web.pdf

VICE News. *President Obama On Marijuana Legalization And Criminalization*.

In: *Youtube* [online]. VICE News, 2015 [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=pMQDQI0ZQv8>

WALSH, John a Geoff RAMSEY. *Uruguay's Drug Policy: Major Innovations, Major Challenges: Improving Global Drug Policy: Comparative Perspectives and UNGASS 2016* [online]. Center for 21st Century Security and Intelligence Latin America Initiative, Foreign Policy at Brookings, 2015 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z:

<http://www.brookings.edu/~media/Research/Files/Papers/2015/04/global-drug-policy/Walsh-Uruguay-final.pdf?la=en>

WOLFE, Daniel a Joanne CSETE. *HARM REDUCTION* [online]. New York: Open Society Foundations, 2015 [cit. 2016-05-19]. Dostupné z: <https://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/harm-reduction-20151014.pdf>

ZÁBRANSKÝ, Tomáš (ed.). *Užívání drog v EU: legislativní přístupy*. 1. vyd. v jazyce českém. Praha: Úřad vlády České republiky, 2005. Monografie (Úřad vlády České republiky), no. 5. ISBN 80-86734-50-1.

ZÁBRANSKÝ, Tomáš. *Racionální protidrogová politika: uživatelé drog do rukou policie nebo lékařů?*. Olomouc: Votobia, 1997. ISBN 80-7198-250-4.

ZEDILLO, Ernesto a Haynie WHEELER. *Rethinking the "War on Drugs" Through the US-Mexico Prism*. New Haven: A Yale Center for the Study of Globalization eBook, 2012.

15 Seznam zkratek

DEA-Úřad pro potírání drog (*Drug Enforcement Administration*)

DFS- Federální úřad pro bezpečnost (*Dirección Federal de Seguridad*)

EMCDDA- Evropské monitorovací středisko pro drogy a drogovou závislost (*The European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction*)

HR- Harm Reduction – také označována jako politika minimalizace škod

INCB- Mezinárodní kontrolní úřad pro omamné látky (*The International Narcotics Control Board*)

INCSR- Zpráva mezinárodní strategie pro kontrolu narkotik (*International Narcotics Control Strategy Report*)

NDCS – Národní strategie pro kontrolu narkotik(*National Drug Control Strategy*)

NSDUH - Národní průzkum užívání drog a zdraví (*National Survey on Drug Use and Health*)

OAS-Organizace amerických států (*Organization of American States*)

OSN- Organizace spojených národů (*United Nations*)

PAN - Strana Národní Akce (*Partido Acción Nacional*)

PRI- Revoluční Institucionální strana (*Partido Revolucionario Institucional*)

PRD – Strana Demokratické Revoluce(*Partido de la Revolución Democrática*)

t- 1 tuna = 1000kg

UNODC-Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (*United Nations Office on Drugs and Crime*)

USD- Americký dolar

16 Seznam Grafů

Graf 1: Násilné smrti na 100 tisíc obyvatel, 1998-2015.....	35
Graf 2: Počet obětí v rámci Války proti drogám (2006-2015).....	37
Graf 3: Pěstování a eradikace konopí v hektarech (2000-2014).....	38
Graf 4: Pěstování a eradikace máku setého v hektarech (2000-2014).....	39
Graf 5: Rozdíl osetých a vymýcených hektarů máku setého a konopí (2000-2014).....	40
Graf 6: Zadržené zásilky kokainu v tunách (2000-2015).....	41
Graf 7: Průměrná cena a čistota kokainu v období (leden 2007- září 2010).....	42
Graf 8: Zadržené zásilky metamfetaminu v tunách (2000-2015).....	43
Graf 9: Průměrná cena a čistota kokainu v období (leden 2007- září 2010).....	43

17 Seznam tabulek

Tabulka 1: Potenciální produkce konopí setého v Mexiku a jeho výnos na hektar v období 2005-2014.....	47
Tabulka 2: Počet drogových uživatelů a jejich celková spotřeba.....	50
Tabulka 3: Odhady velkoobchodních marihuany podél americko-mexické hranice.....	52
Tabulka 4: Varianty odhadu použité při výpočtů příjmů z marihuany.....	53
Tabulka 5: Drogové příjmy mexických kartelů z kokainu, heroinu a metamfetaminu.....	55
Tabulka 6: Typologie mexických kartelů.....	58
Tabulka 7: Vybraná prohlášení Felipe Calderona k otázce legalizace.....	64
Tabulka 8: Vybraná prohlášení Felipe Calderona k otázce legalizace-pokračování.....	65

18 Přílohy:

Příloha 1: Výpočet výsledných drogových příjmů mexických kartelů z exportu marihuany podle RAND 2010

Celková spotřeba USA v t	Podíl mexického importu	Cena za kg v USD	Výsledné příjmy v USD
1500	0,4	880	528000
1500	0,54	880	712800
1500	0,67	880	884400
3300	0,4	880	1161600
3300	0,54	880	1568160
3300	0,67	880	1945680
4900	0,4	880	1724800
4900	0,54	880	2328480
4900	0,67	880	2889040

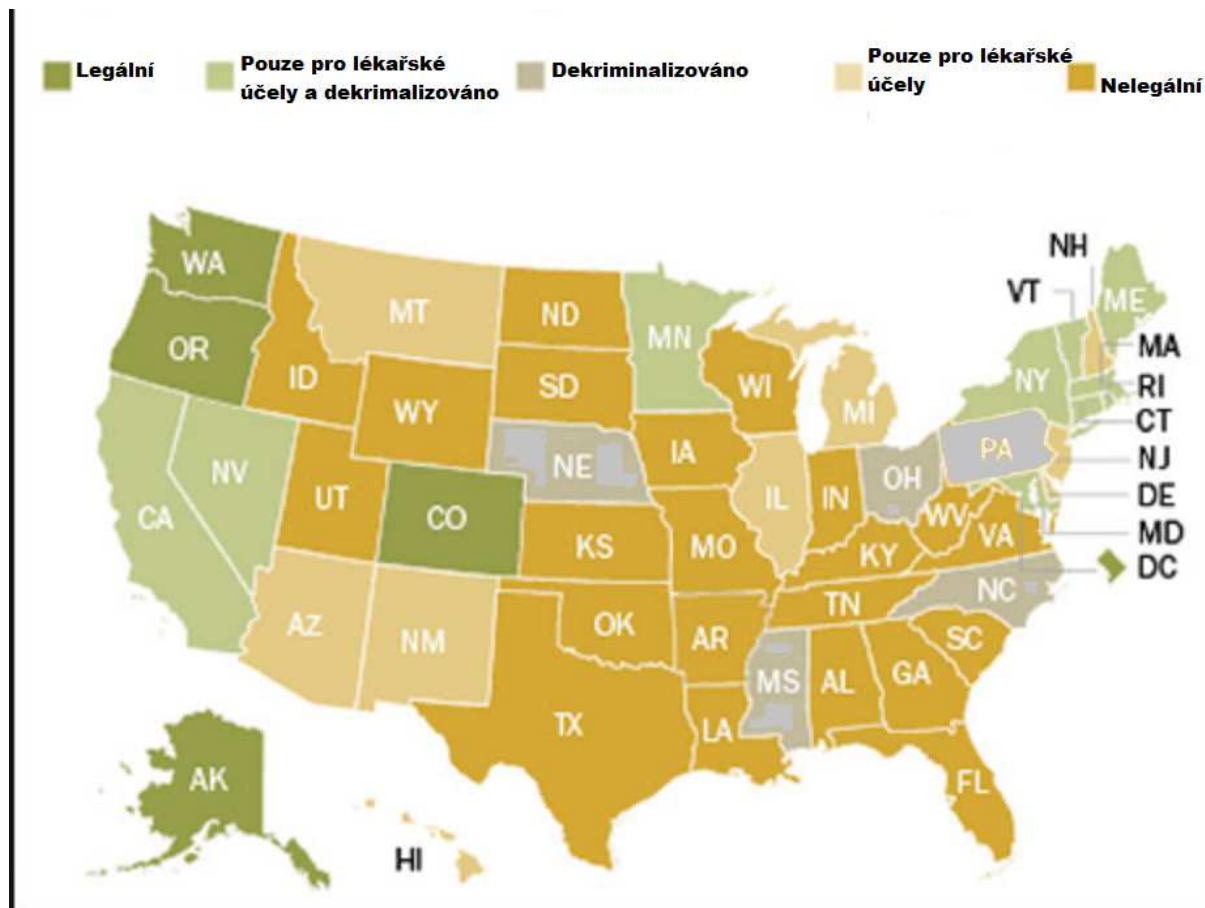
Autorova vlastní práce; výpočet prováděn na základě údajů z Kilmer, Caulkins a Bond 2010

Příloha 2: Mapa jednotlivých mexických států

Zdroj: LizardPoint 2016

Příloha 3: Mapa jednotlivých států USA a jejich postoj k marihuaně

Zdroj: Pew Research Center 2015

Příloha 4: Zkratky názvů jednotlivých států USA

Stát	Zkratka	Stát	Zkratka	Stát	Zkratka
Alabama	AL	Maine	ME	Oregon	OR
Aljaška	AK	Maryland	MD	Pensylvánie	PA
Arizona	AZ	Massachusetts	MA	Rhode Island	RI
Arkansas	AR	Michigan	MI	Jižní Karolína	SC
Kalifornie	CA	Minnesota	MN	Jižní Dakota	SD
Colorado	CO	Mississippi	MS	Tennessee	TN
Connecticut	CT	Missouri	MO	Texas	TX
Delaware	DE	Montana	MT	Utah	UT
Florida	FL	Nebraska	NE	Vermont	VT
Georgie	GA	Nevada	NV	Virginie	VA
Havaj	HI	New Hampshire	NH	Washington	WA
Idaho	ID	New Jersey	NJ	Západní Virginie	WV
Illinois	IL	Nové Mexiko	NM	Wisconsin	WI
Indiana	IN	New York	NY	Wyoming	WY
Iowa	IA	Severní Karolína	NC		
Kansas	KS	Severní Dakota	ND		
Kentucky	KY	Ohio	OH		
Louisiana	LA	Oklahoma	OK		

Autorova vlastní práce podle: 50States.com 2016

Příloha:5 Mapa: Sféry vlivu mexických kartelů dle DEA 2015

Zdroj: National Drug Threat Assessment 2015